

KINCSES

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Az intézmény, költségvetési szerv megnevezése:	KINCSES ÓVODA	
Az intézmény OM azonosítója:	032701	
Az intézmény székhelye:	2030 ÉRD, BÉKE TÉR 1.	
Az intézmény elérhetősége:	23/ 365-968	
Az intézményvezető neve:	SZÉNÁ SINÉ Mészáros Márta	
Az intézmény, költségvetési szerv által ellátott közfeladat: 851020	ÓVODAI NEVELÉS, ELLÁTÁS	
Az intézmény, költségvetési szerv alaptevékenysége államháztartási szakfeladat rend szerinti besorolása: 851012	HHH, megismerő funkció vagy viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő és integrálható beszéd fogyatékos gyermekek nevelése	
Az intézmény, költségvetési szerv alaptevékenysége államháztartási szakfeladat rend szerinti besorolása: : 851012	Integrálható, fejleszthető sajátos nevelési igényű	Hallás tekintetében, érzékszervi zavarral küzdő gyermekek nevelése <u>Ellátás helye: Fácán Tagóvoda</u>
		Értelmi fejlődésükben akadályozottak, vagy autista spektrum zavarral küzdő gyermekek nevelése <u>Ellátás helye: Ófalusi Tagóvoda</u>
Az intézményi dokumentum készítője:	SELMECZINÉ DÓSA ÉVA	

Az intézményvezető jóváhagyásának dátuma:	2014.08.29.
A pedagógiai program hatálybalépésének dátuma:	2014.09.01.
A pedagógiai program felülvizsgálatának időpontja:	2018.09.01.

A gyermeknevelés tíz parancsolata

1. **Adj** gyermekednek folyamatos, állandó, személyes gondoskodást! Ez éppen olyan fontos, mint az élelem.
2. **Adj** nagylelkűen gyermekeidnek időből és megértésedből! Játssz velük, olvass nekik többet, mint amennyit általában a családban szoktak!
3. **Gondoskodj** állandóan újabb és újabb tapasztalatokról, és mesélj hozzá, beszélgess vele sokat! Így születésétől kezdve részesítheted az anyanyelv változatos fordulataiban.
4. **Bíztasd**,_hogy sokféle módon játsszék egyedül és más gyerekekkel is, kutasson, fedezzen fel, konstruáljon, utánozzon és alkosson!
5. Többször és többet **dicsérd** az erőfeszítéseit, mint a teljesítményét!
6. Egyre fokozódó mértékben kívánj gyermekeidtól felelősségtudatot! **Teremts** olyan körülményeket, hogy a feladatok teljesítéséhez minden erejét össze kelljen szednie, összes képességeit latba kelljen vetnie!
7. **Emlékezz rá**,_hogy minden gyermek sajátos tulajdonságokkal rendelkező egyszeri, egyedi személyiség. Így az, ami kedvező az egyiknek, nem biztos, hogy jó a másiknak.
8. **Műveld magad** annyira, hogy észrevehesd gyermekeidben a temperamentumának és életkorának megfelelő vonásokat, és az azoktól eltérő jelenségeket!
9. **Sose fenyegezd** gyermekeidet azzal, hogy nem fogod szeretni, vagy túl adsz rajta! Elítélheted viselkedését, de sose érezze úgy, hogy őt ítéled el!
10. Gyermeked nem kérte, hogy megszülethessék, ez a Te akaratod volt. Csak a vele való mindennapos **törődés**,_jó érzelmi kapcsolat hozza létre nála a szülő iránti hálás szeretetet.

(Ismeretlen szerző)

TARTALOMJEGYZÉK

I. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

1. GONDOLATOK AZ ÓVODÁRÓL	6.o
2. GYERMEKKÉPÜNK, NEVELÉSFILÓZÓFIÁNK.....	14.o
3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI.....	16.o
4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE CÉLJA FELADATAI.....	19.o
4.1 ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE.....	19.o
4.2 NEVELÉSI CÉLUNK.....	20.o
4.3 NEVELÉSI FELADATAINK.....	21.o
4.3.1.Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés.....	21.o
4.3.2.Érzelmi erkölcsi és közösségi nevelés	34.o
4.3.3.Anyanyelvi és értelmi fejlesztés és nevelés	39.o
4.3.4.Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése	41.o
5. NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ KRITÉRIUMAI.....	51.o
5.1. EGYÜTTNEVELÉS	51.o
5.2. EGYÉNI BÁNÁSMÓD	53.o
5.3. TANULÁSI NEHÉZSÉGEK MEGELŐZÉSE	54.o
5.4. INTEGRÁCIÓ	56.o
5.4.1 A helyi integrációs programjellemezői.....	51.o
6. A GYERMEKEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	63.o
6.1 JÁTÉK.....	63.o
6.2 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	67.o
6.2.1. Környezetünk természeti emberi tárgyi viszonyai	67.o
6.2.2 Környezetünk formai és mennyiségi téri viszonyai	70.o
6.3. VERSELÉS MESÉLÉS	72.o
6.4. ANYANYELVI NEVELÉS	74.o
6.5. ÉNEK ZENE ÉNEKES JÁTÉK GYERMEK TÁNC.....	76.o
6.6. RAJZOLÁS,FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	81.o
6.7. MOZGÁS	85.o
6.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	89.o
7. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	92.o
8. A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT, FINANSZÍROZOTT FAKULTATÍV SZOLGÁLTATÁSOK	107.o

II. AZ ÓVODA MŰKÖDÉSI RENDZERÉNEK ELEMEL, KERETEI

1. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	109.o
2. AZ ÓVODAI CSOPORTOK SZERKEZETE	110.o

3. AZ ÓVODA NAPIRENDJE.....	110.o
4. AZ ÓVODA HETIRENDJE	111.o
5. PÁRBESZÉD, EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZÜLŐKKEL	112.o
6. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI.....	115.o
7. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYAI	117.o
8.GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	118.o
9. CSOPORTDOKUMENTUMOK.....	120.o
9.1 GYERMEKKEL, NEVELÉSSSEL KAPCSOLATOS DOKUMENTUMOK	120.o
9.2 A GYERMEKEK FEJLESZTÉSÉNEK, FEJLŐDÉSÜK NYOMONKÖVETÉSÉNEK DOKUMENTUMAI	120.o
10. AZ ÓVODAI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA TERVEZÉSE	122.o
11. A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, NEVELŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE	124.o
12. MÓDOSÍTÁSI RENDELKEZÉS	.125.o
13. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK	126.o

FÜGGELÉKEK:

1.sz. Függelék: Tagóvodák módszertani segédanyagai

2.sz. Függelék: Tagóvodák eszköz- és felszerelésjegyzéke

I. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

1. GONDOLATOK AZ ÓVODÁNKRÓL

BEMUTATKOZUNK

Az óvoda alapfeladata, funkciója az alapító okiratban és az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározottak szerint, az óvodai nevelés, ellátás. Az óvoda alapfeladatának ellátása 7 épületben 35 csoportban történik.

Az intézmény neve:**KINCSES ÓVODA**

Az intézmény székhelye, neve, címe:**Béke téri óvoda, 2030. Érd, Béke tér 1.**

Intézmény telefonszáma:23-365-968

Az óvoda alapítványa:Kis Herceg gyermekalapítvány

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Fácán Tagóvoda, 2030. Érd, Fácán köz 3.

Intézmény telefonszáma:23-365-590

Az óvoda alapítványa:For-fa Csemete alapítvány

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Harkály Tagóvoda, 2030. Érd, Holló u.3.

Intézmény telefonszáma:23-365-312

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Kutyavári Tagóvoda, 2030. Érd, Kutyavári út 10.

Intézmény telefonszáma:23-375-160

Az óvoda alapítványa:Együtt Egészségesen Alapítvány

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Ófalusi Tagóvoda, 2030. Érd, Fő u.12.

Intézmény telefonszáma:23-365-769

Az óvoda alapítványa:Hétszínvirág Alapítvány

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Tállya Tagóvoda, 2030. Érd, Tállya u.1.

Intézmény telefonszáma:23-375-516

Az óvoda alapítványa:Együtt Egészségesen Alapítvány

A tagintézmény telephelye, neve, címe:Tündérkert Tagóvoda, 2030. Érd, Felső út 51.

Intézmény telefonszáma:23-365-514

Az óvoda alapítványa:Tündérkert alapítvány

Az intézmény fenntartója és felügyeleti szerve: Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata.

Óvodánk neve „KINCSES” a gyermeki személyiség – „mint a még csiszolásra szoruló drágakövek”, „környezetünk természeti kincsei”, illetve a gyermekek, mint a mi legféltettebb „kincseink” asszociáció és egyben pedagógiai hitvallásunkra való utalást jelenti.

Az óvoda nevelési feladatának tudatos, szakszerű ellátását csoportonként 2 óvodapedagógus, 1 fő nevelőmunkát segítő szakalkalmazott óvodai dajka illetve, 3 óvodai csoportonként 1 fő pedagógiai asszisztens segíti.

Tagóvodáink egyéni arculatát a Módszertani Segédanyagok rögzítik. A közös Pedagógiai Program az alapja minden tagóvoda tevékenységének, de sokszínűségünket, helyi adottságaink, sajátos attitűdünket az alábbi arculatok tükrözik:

Béke-tér	Érzelmi nevelés
Fácán Tagóvoda	A környezettudatos magatartás megalapozása
Harkály Tagóvoda	Néphagyományok ápolása
Kutyavári Tagóvoda	Környezeti nevelés
Ófalusi Tagóvoda	Inkluzív pedagógia
Tálya Tagóvoda	Egészségpedagógia
Tündéerkert Tagóvoda	Kertbarát óvoda

BÉKE TÉR

A Béke téri épület 1983 szeptember 01-vel nyitotta meg kapuit 4 gyermekcsoport működtetésével. 2002. szeptember 1-től bevezette és működtette a Comenius közoktatási minőségfejlesztési rendszerét.

Az óvoda fennállásának, működésének 20. évfordulója alkalmából a nevelőtestület közös elhatározása és döntése alapján az Önkormányzat képviselőtestületnek jóváhagyásával 2003-tól működik KINCSES ÓVODA néven. A négy csoportos óvoda 2010 áprilisában két csoporttal bővült.

Az óvoda nevéhez illeszkedő drágakövek adják csoportjaink elnevezését is. E szerint az óvoda az alábbi csoport elnevezésekkel működik:

Gyémánt, Zafir, Rubin, Smaragd, Ametiszt, Topáz

A gyermekek számára ezek az elnevezések kissé távolinak tűnnek, ezért a drágakövekhez való kapcsolatot a csoportokban a drágakövekre jellemző színekkel igyekszünk kialakítani a gyermekek számára. Uralkodó színek a csoportokban:

Gyémánt csoport _____ sárga
Zafir csoport _____ kék
Rubin csoport _____ bordó
Smaragd csoport _____ zöld
Ametiszt _____ lila
Topáz _____ lazac

Az óvoda a lakótelep közepén, követve annak stílusát, a bölcsődével egybeépítve épült 1983-ban óvodának.

Óvodánk modern kivitelezése, színes, esztétikus dekorációi, megfelelő, praktikus tárgyi felszereltsége a 6 csoportban 170 gyermek részére nyújthat derűs, tartalmas időtöltést, tiszta vagy vegyes csoportösszetételekben.

Óvodásaink kényelmét, komfortérzetét a csoportszobákhoz tartozó gyermeköltözők és gyermekmosdók biztosítják. Tornaszobánk és felszereltsége a tudatos mozgásfejlesztést teszik lehetővé.

A tornaterem a mindennapos intenzív mozgásszükségletek kielégítése mellett lehetőséget nyújt az óvodai hagyományok, fakultációs programok, ünnepek családi megszervezésére is. Óvoda udvarunk lehetőséget ad gyermekeinknek az évszaktól, időjárástól függően a szabadban való tartózkodásra.

Napos, illetve árnyékolóval ellátott, füves, vagy betonozott részei lehetőséget adnak gyermekeink önfeledt játékának és mozgásának kibontakozására.

Az épületben 18 felnőtt dolgozik a gyermeki igények, szükségletek kielégítése céljából. Itt található Kincses Óvoda intézményvezetője és a gazdasági ügyintézők is.

FÁCÁN TAGÓVODA

Az óvoda 1979-ben épült a Gyermekev tiszteletére, melyben 5 csoport működik. Mind az öt csoportnak külön öltözője van, de a két mosdót közösen használják. A logopédiai fejlesztésre szoruló gyermekeink külön logopédiai szobában vehetnek részt a fejlesztő foglalkozásokon. Az itt dolgozó felnőttek kiszolgálására, eszközeink kulturált tárolására az alábbi helyiségek állnak rendelkezésre: öltöző, óvónői szoba, vezetői iroda, szertár, mosdó, tea konyha.

Tágas udvarunk fás, füves, részben fajtátekokkal felszerelt. A nyári melegben is, nyugodt játéklehetőséget tudunk biztosítani gyermekeinknek a változatos udvari játékokkal, az árnyas fák alatt.

Kihasználva helyi sajátosságainkat (sok fa az udvaron, madár nevű utcák a környéken) csoportjainkat madarokról neveztük el: - Pacsirta, Fecske, Zöldike, Csalogány, Cinege - melyek gyakori vendégei is óvodánk udvarának. Azért, hogy gyermekeink körében olyan szokásokat, viselkedési formákat alapozzunk meg, amelyek elősegítik a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolatot rendszeresen gondoskodunk „madár vendégeinkről”. E tevékenységünk eredményeképpen 2014-ben elnyertük a „Madárbarát Óvoda” címet.

Óvodánk részt vesz az "Ovi-Zsaru" –Óvodás korú gyermekek bűnmegelőzési programja" programsorozatban. Bízunk abban, hogy óvodánk felvállalta ezt a programot, hozzájárulunk gyermekeik biztonságtudatának javításához.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egészség megővésére, a testmozgásra is. Ennek megvalósítását segíti, hogy óvodánk jól felszerelt sporteszközökkel, kézi szerekkel rendelkezik, melyek jól mobilizálhatók. (szabad tevékenység alatt is használhatók.)

Igyekszünk jó kapcsolatot ápolni a szomszédunkban lévő Batthyány Általános Iskola dolgozóival, mely segítséget ad az óvoda-iskola átmenet könnyítésére is.

Tagóvodánk feladata azoknak az integrálható, sajátos nevelési igényű gyermekeknek a nevelése, fejlesztése is, akik érzékszervi fogyatékosok hallás tekintetben.

A környezettudatos magatartás megalapozása tagóvodánk attitűdje, mottónk:

„A KÖRNYEZET ADOTT, AZ ÉRTÉKEK BENNÜNK VANNAK.”

HARKÁLY TAGÓVODA

2012. március 19-én adták át korszerű, minden igényt kielégítő új intézményünket, amely Érd IV. kerületében található, ahol az utcákat a madarokról nevezték el.

Épületünk három, világos, tágas, 55nm-es csoportszobával, külön tornateremmel, logopédiai szobával, óvodavezetői irodával, nevelőtestületi szobával, és felnőtt öltözővel büszkélkedhet.

A csoportokban új asztalok, székek és szekrények találhatók, valamint új, komfortosabb ágyakban pihenhetnek a gyerekek.

Emellett mindhárom csoportszoba külön mosdóhelyiséggel és gyermeköltözővel rendelkezik, amelyek a csoportszobából közvetlenül megközelíthetőek, s ez nagyban segíti szervezési feladatainkat, minimálisra csökkentve a gyermekek várakozási idejét. Udvarunkon a füves terület mellett, az épületet körbeveszi egy térköves rész is, amely lehetővé teszi a mindennapi levegőzést az esős, sáros időben is. Az udvaron két homokozó, pihenőpadok, asztalok és egy mászóka rendszer található, amelyek lehetőséget biztosítanak az önfeledt játékokra, valamint a gyerekek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítésére, fejleszti testi képességeiket, az ügyesség sokféle formáját, a testi erőt, gyorsaságot és állóképességet.

Óvodánk jól felszerelt sportszerekkel, kézi szerekkel, melyek mobilizálhatóak (pl.: Roticom, Wesco, Body –Roll, kerékpárok, rollerek).

Három csoportunk, három hazánkban élő madár nevét viseli, így a Sármány, a Szalakóta és a Tengelice csoportba járhatnak a gyerekek. Sok olyan verset, éneket, mesét ismertetünk meg a gyerekekkel, amelyek érzelmileg közel állnak a szívükhöz. Tartalmilag, hangulatilag motiváló hatással bírnak. Mindhárom csoportnak van saját madaráról verse, dala, amelyet közös programjaink alkalmával szívesen énekelnek el a gyerekek egymásnak.

Meglévő programunkban, a néphagyományok ápolása mellett, kiemelt szerepet kapott a környezetvédelem is, ezen belül a madarak gondozása, védelme. Udvarunkat szeretnénk régi óvodánkhoz hasonlóan kis ligetté alakítani, ahová többféle madár is „ellátogat”, így nagyobb lehetőség nyílik a madarakat természetes környezetükben megfigyelni! Télen madáretetőket helyezünk ki, amelyekbe együtt készítünk madárcsemegéket a fázó, éhező kismadaraknak, nyáron pedig madáritatók kerülnek az udvar csendesebb részére.

Nevelésünk során szeretnénk olyan ismeretekhez, tapasztalatokhoz, élményekhez juttatni a hozzánk járó gyermekeket, amelyek megfelelő alapot nyújtanak ahhoz, hogy természetszerető és vigyázó felnőttekké váljanak, és mások felé továbbadják azt!

Mottónk:

**„MINDEN NEMZET OLYAN JÖVŐT ÉRDEMEL, AMENNYIRE MÚLTJÁT
ÉRTÉKELI ÉS ŐRZI”**

(Kodály Zoltán)

KUTYAVÁRI TAGÓVODA

Az óvoda épülete 1976-ban épült, Érd kertvárosi részében, eredeti funkciója szerint is óvodának. A felmerülő igények hatására többször, legutóbb 2013-ban bővítették és korszerűsítették az épületet: led-es fénycsövek, felújított fűtés, a meleg víz előállítás 50%-ban napkollektorral történik, épületszigetelés, nyílászárócsere, étellift, hidegburkolat-csere, szellőzőrendszer kiépítése Az intézmény jelenleg 297 gyermek napközbeni ellátását valósítja meg öt szinten. A felújítás során tornaszobával, sportszertárral, elkülönítővel és logopédiai szobával bővült az épület. Az intézménybe való bejutás akadálymentes, a földszinten mozgáskorlátozott mosdó található. A látássérültek tájékozódásának megkönnyítésére Braille-írással is megjelölték a helyiségek neveit. A hallássérültek kommunikációjának segítése érdekében 2 teremben speciális eszköz áll a rendelkezésükre van. Óvodánk kapuja elektromos zárral felszerelt, melyet a különböző helyiségekből közvetlenül nyithatunk.

Pedagógiai programunk a környezettudatos nevelés köré épül, szeretnénk, ha a gyermekek megszerelnék, megismernék és tisztelnék a természetet, megismernék a természet értékeit, az egészséges életmód alapjait. Célunk sokoldalú, harmonikus fejlődésük elősegítése,

kibontakoztatása, a gyermeki személyiség életkori és egyéni sajátosságait figyelembe véve. Segítünk abban, hogy minden gyerek képességének megfelelő, számára kedvező tevékenység által gazdagíthassa személyiségét és a közösséget. Nevelésünket demokratikus óvodai légkörre építjük, amely gyermekközpontú és aktív részvételen alapul. Csoportjaink között homogén és vegyes korosztály egyaránt megtalálható. A csoportok nevei is óvodánk természet közelségét tükrözik: Mackó, Méhecske, Süni, Nyuszi, Szarvas, Özike, Mókus, Róka, Csiga-biga és Bagoly csoport.

A zöldövezeti elhelyezkedésből adódóan a nagy területű, változó felületű (homok, fű, gumitégla, térkő) udvar biztosítja a gyermekek számára a mindennapi mozgást, levegőzést. Az intézményben a sokoldalú személyiség fejlődését, az egészséges nevelés megvalósulását 20 óvodapedagógus, 10 dajka, és 3 pedagógiai asszisztens biztosítja. Munkánkat szükség esetén logopédus és óvodapszichológus segíti. Az óvoda életének zökkenőmentes megvalósulását, a napi ritmus tartásának biztosítását gazdasági ügyintéző és 3 konyhai kisegítő valósítja meg.

1997-ben a szülői munkaközösség létrehozta az „Együtt egészségesen” alapítványt, melynek célja, az óvodánk pedagógiai programjával összhangban a gyermekek sokoldalú és differenciált fejlesztéséhez a tárgyi eszközök beszerzése és felújítása.

Óvodánk 2014-ben elnyerte a Zöld Óvoda címet.
Honlapunk: www.kutyavari.erd.hu.

ÓFALUSI TAGÓVODA

Óvodánk régi építésű, az első községházának épült városunkban. Átalakítások után, négycsoportos óvoda lett. Csoportszobáink bár szűkösök, de otthonosak. Mind a négy csoportszoba nagyon családias, szépen felújított. Kettőt a fenntartó újított fel két csoportszobát pályázati keretből szülők segítségével sikerült megszépítenünk.

Két mosdóhelységünk van, melyek felújítása megtörtént. Épületünkben zuhanyozó, felnőtt öltöző, tálaló konyha és egy pici irodahelyiség, kap helyet, ahol a logopédiai ellátás, és az SNI-s gyermekek fejlesztése történik.

A gyermekek öltözője- mind a négy csoportnak a folyosón helyezkedik el, mely által a folyosó zsúfolt. A felnőtt öltöző is nagyon pici.

Óvodánkban két számítógép segíti munkánkat. Szertárunkban a foglalkozási eszközök, tornaszerek, fejlesztőeszközök kaptak helyet. Az alapítvány évek óta fejleszt eszközraktárunkat, mely minden csoportban megfelelő. Igyekszünk olyan terápiás eszközöket, szakkönyveket vásárolni, mellyel segíteni tudjuk az SNI-s gyermekek fejlődését. HHH-s gyermekek esélyteremtését. (trambulin, holdjáró, forgótölcser, egyensúlyozó tárcsák, autizmussal kapcsolatos szakkönyvek, ...)

Tágas játszóudvarunkon minden csoport részére biztosítottak a mozgásfejlesztő eszközök. (Csúszdák, rugós játékok, hinták, egyensúlyozók, homokozók, sőt egy mezítlábas rész is, ez különböző anyagokkal (kavics, toboz, háncs, csutka, ...van feltöltve mely által a gyermekek taktilis érzékelése fejleszthető) Ezen az udvarrészen kap helyet a csoportok virágos kertje, és gyógynövényágyása, a „madárszállodánk”, és a „rovarhotelünk”, illetve az ivó kutak. Az udvar egy másik szögletében a veteményes kert van.

A gyermekekkel 8 óvodapedagógus foglalkozik. Pedagógiai asszisztens is segíti munkánkat, melyre az SNI-s gyermekek nevelése során nagyon nagy szükségünk van. Különösen azért, mivel a csoportszobák szűkösek, nincs egyetlen olyan helyiségünk sem jelenleg, ahova ezeket a gyerekeket ki tudnánk vinni, amikor a türelmük nem bírja a csoportot. Ilyenkor általában a hosszú folyosórészen holdjáróznak, vagy csak kinn leülnek, hogy maguk lehessenek. Pedagógiai munkánkat segíti csoportonként egy-egy dajka néni.

Pedagógiai programunkban az inkluzív nevelésre helyeztük a nagyobb hangsúlyt, a környezettudatos nevelés mellett, hisz tagóvodánkba fogadjuk és fejlesztjük azokat az integrálható, sajátos nevelési igényű gyermekeket, akik értelmi fejlődésükben akadályozottak, illetve az autisztikus tünetekkel rendelkező gyermekeket. Körzetünkben minden évben magas a többgyermekes, HH-s, HHH-s családok száma.

Óvodánk alapítványa, óriási segítség, mely 1999 óta működik **HÉTSZÍN VIRÁG ALAPÍTVÁNY**, amely minden lehetséges pályázatot megragad, amivel a gyermekeket, és rajtuk keresztül a családokat segíteni tudja. Évek óta így jutunk el kirándulni, fogkeféket, és fogkrémet is hosszú idő óta pályázatból finanszírozzuk.

Az óvodánk mindennapjairól információt szerezhetnek a www.hetszinviragovi-gportal.hu honlapunkon.

TÁLLYA TAGÓVODA

Óvodánk Érd kertvárosi részében, Érd-ligeten található. Érd első óvodái közé tartozik. Jelenlegi épületünket 1966-ban vettük birtokba. Családi házból alakították át, s ez egyedi hangulatot kölcsönöz az épületnek, a családiasság, otthonosság érzetét kelti. Intézményünk 75 férőhellyel rendelkezik. Csoportjaink vegyes életkorúak, a Kisróka-Méhecske és a Süni nevet kapták.

Az épület adottságaiból következik, hogy a kiszolgáló helyiségeink szűkösek, és nem felelnek meg az elvárható követelményeknek. Mindhárom csoport egy mosdóhelyiségen osztozik. Gyermeköltözőnk a folyosón található. Kisméretű szertárunkban tároljuk a tornaeszközöket, és az egyre bővülő közös fejlesztőjátékainkat. Tornaszoba és logopédiai szoba kialakítására sajnos nincs lehetőségünk, így az irodában történnek a logopédiai foglalkozások. A mozgásfejlesztést jó idő esetén az udvaron, egyébként a csoportszobákban végezzük, melyhez bordásfal, Greiswald, és sokféle tornaszer áll a rendelkezésünkre.

Csoportszobáink 40m² alapterületűek. Berendezésük esztétikus, és a gyermekek igénye szerint való. Udvarunk két részből áll. Egy kisebb és egy nagyobb játszóudvarból. Mindkettő gumitéglával borított, és korszerű szabványnak megfelelő mozgásfejlesztő játékokkal felszerelt. Óvodánk egy nagyobb füves játszóudvarral is rendelkezik melyet pár perces sétával érünk el. Itt veteményeskertet is kialakítottunk.

Óvodánk játékkészlete, és a személyiségfejlesztéshez szükséges eszköztára minden évben bővül alapítványunk támogatásával. (Együtt Egészségesen Alapítvány).

Az óvoda 9 dolgozójából 6 felsőfokú végzettséggel és több évtizedes szakmai gyakorlattal rendelkező óvodapedagógus és 3 szakképzett dajka. Ők látják el a gyermekekkel kapcsolatos nevelő-fejlesztő munkát. Nevelőtestületünk tagjai folyamatosan továbbképzik magukat.

Óvodánkban az egészséges életmódra nevelés hangsúlyos szerepet kap. Pedagógiai munkánkkal igyekszünk elősegíteni a gyermekek kiegyensúlyozott testi, lelki, szellemi fejlesztésével a boldog gyermekkor megélését. Feladatunknak tekintjük minden kisgyermekben meglátni a jót, erősíteni pozitív tulajdonságait, s önnön képességeihez mértén fejleszteni.

Mottónk:

” A TEST, A LÉLEK, A KÖRNYEZET HARMÓNIAJA! „

TÜNDÉRKERT TAGÓVODA

Óvodánk a város központjához közel, szép és nyugodt környezetben, családi házak között található. Az épület maga is családi ház jellegű, régi, vályogból épült. Tágas udvara van, fákkal, bokrokkal, virágokkal. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél több időt szabad levegőn töltsenek, így nagy hangsúlyt fektetünk az udvar gondozására, szépítésére, az udvari játékok, eszközök tárházának fejlesztésére, bővítésére. Óvodai alapítványunkból ivó kutat, mérleghintát, törhetetlen műanyagból készül autókat, homokozó játékokat, 2011-ben pedig kéttornyú mászó várat vásároltunk. Igyekszünk az anyagi lehetőségeinken felül kreatív, és egyúttal környezettudatos módon, újrahasznosított anyagokból (pl. raklapok) mozgásfejlesztő játékokat kialakítani. Több asztal és pad is található kint, így alkalmunk van a szabadban változatos kézműves foglalkozások megszervezésére is, ezzel főként a nyári időszakot tudjuk színesebbé, érdekesebbé tenni a gyermekek számára.

Környezeti adottságainkat kihasználva egyik legfontosabb célunk, hogy a gyermekek megismerjék és megszeressék a kerti munkát, a növénygondozással járó tennivalókat, közelebből megismerkedjenek az óvoda udvarán fellelhető növényekkel, bogarakkal, rovarokkal, pókokkal. Természetes környezetükben figyelhetik meg a különböző növények fejlődését, és az évszakok váltakozásának hatását a növényekre.

Udvarunkon a játékokon kívül különböző gyümölcsfák (alma, körte, szilva, sárgabarack, cseresznye, meggy) akácfa, nyírfa, fenyő, csörgőfa, tölgyfa található. Minden csoportnak kis veteményes kertet alakítunk ki, melyben kora tavasszal frissen fogyasztható zöldségeket termesztünk. A gyermekek megismerkedhetnek a növények gondozásának módjával, a szerszámok (kapa, gereblye, ásó) használatával. Óvodánk arculatát is ezek alapján választottuk „KERTBARÁT” óvodának. Az udvari tevékenységek teret biztosítanak a természeti környezetünk megszerettetésére, annak megóvására kész gyermeki szemléletmód kialakítására.

Az udvar hasznossága mellett fontosnak tartjuk, hogy szép is legyen, a hozzánk betérőt – évszaktól függően- mindig gondozott, virágokkal teli kert fogadja. A 2012/2013-as tanévben a virágoskertet még további „szigetekkel” bővítettük az udvar több részén. Igyekszünk méltók lenni a „Tündérkert” névre.

Az épületben négy csoportszoba található, ezek különböző méretűek, de mind elég kicsi alapterületű. A bútorok elrendezésével, világos falszínnel, derűt árasztó dekorációkkal, kiegészítőkkel igyekszünk legalább optikailag növelni a teret. A csoportok belső tereinek kialakításában az óvónők szabad kezet kapnak, így mindenki olyan környezetben dolgozhat, ami teljességgel megfelel az ízlésének, személyiségének. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeket, biztonságot nyújtó, vidám légkör fogadja minden egyes nap, és úgy gondoljuk, hogy ehhez elengedhetetlen, hogy a dolgozók is jól érezzék magukat.

Óvodánkban külön mosdóhelyiség nincs, a mosdók a folyosón kerültek elhelyezésre. A torlódásokat és a baleseteket a mosdó használatának jó szervezésével oldjuk meg, figyelünk egymásra, hogy lehetőleg egyszerre csak egy csoport legyen kint a folyosón (délben

kivitelezhetetlen, mert mind a négy csoport egyszerre ebédel), valamint a gyermekek figyelmét is gyakran felhívjuk arra, hogy figyeljenek, vigyázzanak magukra és egymásra is.

A csoportokban található játékokat mindig a csoport összetételének megfelelően rendezzük el, figyelve arra, hogy minden gyermek találjon olyan elfoglaltságot magának, amiben sikerélménye is van, de idővel előre is tud lépni a következő fejlődési lépcsőfokra.

A csoportokban található játékokra, eszközökre is érvényes az udvarral kapcsolatban leírt szemlélet- kreatívan, mások számára feleslegessé vált tárgyak (pl. flakonok, műanyag kupakok, stb.) újrahasznosításával fejlesztőjátékokat készítünk a gyermekek számára. Ezen kívül segíti, eredményesebbé teszi munkánkat az óvoda alapítványa, melynek segítségével a tornaeszközök, fejlesztőjátékok, szakkönyvek tárházát tudjuk bővíteni.

A csoportok összetétele évekig homogén volt, egy-két éve azonban az újonnan beiratkozó, valamint a még óvodában maradó gyermekek életkori sokszínűsége ezt nem tette lehetővé. A jelentkezők életkori összetételétől függően igyekszünk továbbra is homogén csoportokat kialakítani, felmenő rendszerben. Ez minden dolgozótól megköveteli a minden eddiginél nagyobb odafigyelést, differenciáltabb bánásmódot, elvárásokat.

Jelenleg 8 óvónő szereti, óvja, neveli, fejleszti a gyermekeket. Közülünk egy fejlesztőpedagógus. Ez segítséget jelent mindenki számára, hatékonyabbá téve ezzel a munkát. Az óvónők munkáját négy dajka, és 2013. nevelési évtől egy pedagógiai asszisztens, heti két és fél órában egy pszichológus segíti. Számukra is természetes, hogy a gyermekek érdeke a legfontosabb, nevelési céljainkkal maximálisan egyetértenek, megtartva a saját kompetenciahatáraikat, így a mindennapokban bátran számíthatunk rájuk mi, óvónők, a gyerekek és a szülők is.

Alapelvünk, mindent szeretettel végezni, ami a feladatunkkal kapcsolatos, minél barátságosabb családiasabb légkört, és környezetet biztosítani a ránk bízott gyermekek számára.

Az óvodába lépő szülők és gyermekek lássák, hogy jó helyre jöttek, nyugodtan ránk bízhatják szemük fényét, gyermeküket. A „ránk bízottak” pedig nem csak játszanak, hanem játszva tanulnak is, egymást becsülni és szeretni, kulturáltan viselkedni, alkotni, számolni, rajzolni, mesét hallgatni, öltözködni. Az életben boldogulni tudó, praktikus gondolkodású, jó problémamegoldó képességgel rendelkező fiatalokat szeretnénk nevelni a hozzánk kerülő kisgyermekekből, így a mindennapi tevékenységeinket ennek a célnak rendeljük alá.

2.GYERMEKKÉPÜNK, NEVELÉSFILOZÓFIÁNK

Az Alaptörvény 15.cikk (1) bekezdése szerint:

„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”

Az érdi KINCSES ÓVODA a közoktatás hálózat részeként, biztosítja az óvodai nevelés alapellátását. Feladatunknak tekintjük a gyermekek sokoldalú nevelését, készség és képességfejlesztését a családi nevelés kiegészítéseként, a gyermekeket megillető jogok, az ő mindenek feletti érdekeit szem előtt tartva. Az egyenlő hozzáférés biztosítása nélkülözhetetlen, melynek eredményeképpen gyermekeink alkalmassá válnak arra, hogy az iskolai tanulmányaikat megkezdhessék.

Gyermekeink szabad, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiségek és szociális lények, ezért joguk van a sajátos ütemű fejlődéshez.

„A kisgyermek fejlődésének szabadsága nem azt jelenti, hogy magukra hagyjuk, hanem segítő szeretettel emeljük a gyermekek köré a legmegfelelőbb környezetet... Minél tökéletesebb a környezet, annál kevesebb beavatkozásra van szükség a felnőtt részéről....

(Maria Montessori)

Nevelésen, fejlesztésen értjük az óvodapedagógusoknak a gyermek fejlődését elősegítő, szervező, feltételeket teremtő, azaz az indirekt és direkt irányítását. Fejlesztésünk célja: hogy a gyermek fejlődésében - *az érés és a tanulás eredményeképpen* - előrelépés történjen, az esetleges meglévő hátrányok csökkenjenek. A fejlesztés a fejlődés segítését, serkentését tudatosan szervezett segítő eljárások köre, mely nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A fejlesztés kifejezést kettős értelmében használjuk:

- A fejlődési rendellenesség, fejlődési zavarból, hátrányos helyzetből adódó lemaradások kiküszöbölésére szolgáló fejlesztési eljárásokként;
- Illetve a gyermek szabad játékra, tevékenységére épülő környezettudatos nevelési hatásrendszerként.

A **fejlődés** a gyermek aktivitására, tevékenységére, illetve az óvodapedagógus irányításának hatására következik be. A fejlődést a genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és a tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Pedagógusaink befogadóak, elfogadják a gyermekek közti különbözőségeket, értékelik az eltérő, szokatlan egyéni megoldásokat. Bátorítják a gyermekeket új utak keresésére. Biztosítják a fejlődéshez szükséges legoptimálisabb környezetet, az egyenlő hozzáférés lehetőségét, az önfeledt sokoldalú megtapasztaltatás lehetőségével.

A gyermek abból okul leginkább, amit maga lát, maga tapasztal és figyel, nem pedig attól lesz értelmes, ha elhiszi nevelője magyarázatát.”

Úgy gondoljuk, tehát, hogy az egészséges gyermek nem tud nem fejlődni, azonban el kell fogadnunk, és tiszteletben kell tartanunk, hogy a gyermekek haladási tempója egyéni, más-más ütemű, érésének és környezetének függvénye.

A gyermeki személyiség aktuális fejlődési állapotának feltérképezése után – óvodapedagógusainknak - kiemelt feladata a szeretetteljes, természetes fejlődés segítése, tudatos, tervszerű nevelőmunkával.

A fejlődés segítése azt jelenti, hogy

- a gyermeki fejlődés egyenetlenségeit, hiányosságait pótoljuk, korrigáljuk,
- az elért fejlődési eredményeket megerősítjük,
- lehetővé tesszük a fejlődésben való továbblépést.

A gyermekek **fejlődésének elősegítését** az óvodai nevelés rendszerén belül az óvodai élet tevékenységrendszerében kívánjuk megvalósítani úgy, hogy minden körülmények között igazodunk a gyermekek személyiségéhez, elősegítjük személyiségüknek teljes kibontakozását. Tiszteletben tartjuk gyermekeinket és biztosítjuk számukra, hogy mindannyian egyenlő eséllyel színvonalas nevelésben részesüljenek. Kiemelt szerepet szánva a szabad játéknak, játékos módszereknek, játékos tevékenységeknek. Ezen belül valósítjuk meg az anyanyelvi, értelmi nevelés feladatait is , a személyiségformálást, képességfejlesztést a hagyományos foglalkozási területek komplex értelmezésével.

Hisszük, valljuk és tudjuk, hogy a gyermek akkor is fejlődik, ha az nem külső kényszerből, hanem a gyermeki érdeklődésből, spontán játékos formában megy végbe.

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI ÉRTÉKEI

„Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes. Azt, hogy hogyan éljek, mit tegyek, mind az óvodában tanultam meg. Az egyetemen a bölcsesség nem volt különösebb érték, az óvodában azonban annál inkább.

Íme amit ott tanultam:

- ossz meg mindent másokkal
- ne csalj a játékban
- ne bánts a másikat
- mindent oda tegyél vissza ahonnét elvetted
- rakj rendet magad után
- ne vedd el másét
- kérj bocsánatot, ha valakinek fájdalmat okoztál
- evés előtt moss kezet
- húzd le a vécét
- a frissen sült sütemény és a hideg tej tápláló
- élj mértékkel
- mindennap tanulj
- gondolkodj, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz egy keveset
- délutánonként szundíts egyet
- a nagyvilágban óvatosan közlekedj
- fogd meg a társad kezét és ne szakadjatok el egymástól
- ismerd fel a csodát”

Robert Fulghum

1./ Az értékek közvetítésére való törekvés: Nevelésünk egyik alapfeladata az értékek közvetítése, felfedeztetése, értékteremtés. Értéknek tekintjük mind a gyermekek, az ő szüleik, munkatársaink, személyes, de társadalmunk értékeit is. Tudjuk, hogy kötelességeink és jogaink egységet kell, hogy alkossanak. Értéknek tekintjük például: az egészség, a szeretet, a tisztelet, a humanisztikus értékek, a munka, a tudás, az esztétikai és a szociális és az erkölcsi értékek is.

Legfőképpen azokat az értékeket részesítjük előnyben, amelyek alkalmassá teszik a gyermekeinket arra, hogy életüket majd alkotó módon éljék.

Igyekszünk a társadalmi elvárásoknak megfelelően új értékeket felismerni, és meglátni azokat is amik időtállóak, amelyek a ránk bízott gyermekek fejlődésében tartósan értékessé válnak.

Fontos számunkra az élet tisztelete, a hagyományok őrzése, azok átmentése a jövőbe.

2./ Családoorientált nevelésre törekvés: Nevelőmunkánk alapja a gyermekközpontú és családoorientált szemlélet. Tudomásul vesszük és tiszteletben tarjuk a szülők elsődleges jogait a gyermeknevelésben és ebben a legjobb szakmai tudásunk szerint partneri módon segítjük őket. Ennek megfelelően az óvodánk a családi nevelést segítő, kiegészítő feladatokat lát el, felerősíti a család helyét, kötelességérzetét, értékteremtő képességét, mert hangsúlyozza a család pótolhatatlanságát, a gyermeknevelésben betöltött alapvető szerepét.. Biztosítjuk a migráns gyermekeknek óvodai nevelésünkben az önazonosság megőrzését, ápolását és az integráció lehetőségét.

3./ Gyermekközpontúságra törekvés: A gyermek a legfőbb érték, a gyermek személyiségének központba állítása, a gyermeki jogok tiszteletben tartása, a bizalom hangsúlyozása a nevelési, fejlesztési folyamatban elképzelhetetlen.

Minden gyermek ember, s nem kicsinyített mása a felnőtteknek. A biztonságot nyújtó felnőttek nélkül ugyanakkor még nem képes boldogulni, szüksége van a gondoskodásra, az óvónő szakszerű nevelésére, segítő, támogató, példamutató személyére és szeretetére. Fontos, hogy a gyermek az óvodapedagógusainkban, az óvodában dolgozóknak, ha kell társra, természetes támaszra találjon. Az óvodánk minden dolgozója munkája során a gyermekek mindenek feletti érdekeit helyezi előtérbe.

4./ Nevelésközpontúságra törekvés: Hangsúlyozzuk a szabad játék, a nevelés elsődlegességét a kényszerű, direkt oktatással szemben. A nevelés nem más, mint a pedagógus által, tudatosan és ösztönösen irányított, önkibontakoztatási folyamata a gyermeki fejlődés elősegítésének céljából, mely minden körülmények között igazodik a gyermekek személyiségéhez. Pedagógiai kultúránk jellemzője az elfogadás, a bizalom, szeretet, empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása.

A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében gondoskodunk az önazonosság megőrzéséről, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségéről, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről.

5./ Fejlődésközpontúságra törekvés: A gyermekek optimális fejlődésének közösségekben történő egyéni fejlesztése a módszerek, eljárások egyénre szabottságának biztosításával, valamint az életkori sajátosságok és képességek figyelembevételével valósul meg. Törekszünk arra, hogy gyermekeinket féltő, óvó, gondoskodó szeretet, stabil biztonság vegye körül, mert ez is fejlődésük alapja. A fejlesztés sohasem a pillanatnyilag adottra, hanem a legközelebbi fejlődési zónára kell, hogy irányuljon. Kihangsúlyozzuk az egyéni, differenciált bánásmód szükségességét a személyes kapcsolatok alakulásában, hiszen ez minden gyermeket megillet. Kiemelt célunknak tekintjük a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, a tehetséggondozást is.

6./ Kompetenciák fejlesztésére való törekvés: A hazai óvodai nevelésünkben történő változások szükségessé teszik, hogy kiemelt szerepet kapjon nevelő, oktató tevékenységünkben a kompetencia. Az az a képességek, készségek, az alkalmazásképes tudás fejlesztésére való törekvés, hiszen elsősorban ezek révén válhatnak gyermekeink képessé az egész életen át tartó tanulásra. Nagyon fontos az óvodáskorban elsajátított alapképességek kialakítása, fejlesztése, az egyéni különbségek figyelembevételével, mert ezek a későbbi sikeres tanulás feltételei. Szükséges, hogy gyermekeink életkoruknak és életritmusuknak megfelelően jussanak tapasztalatokhoz és ismeretekhez, az egyéni bánásmód megvalósítására törekedve.

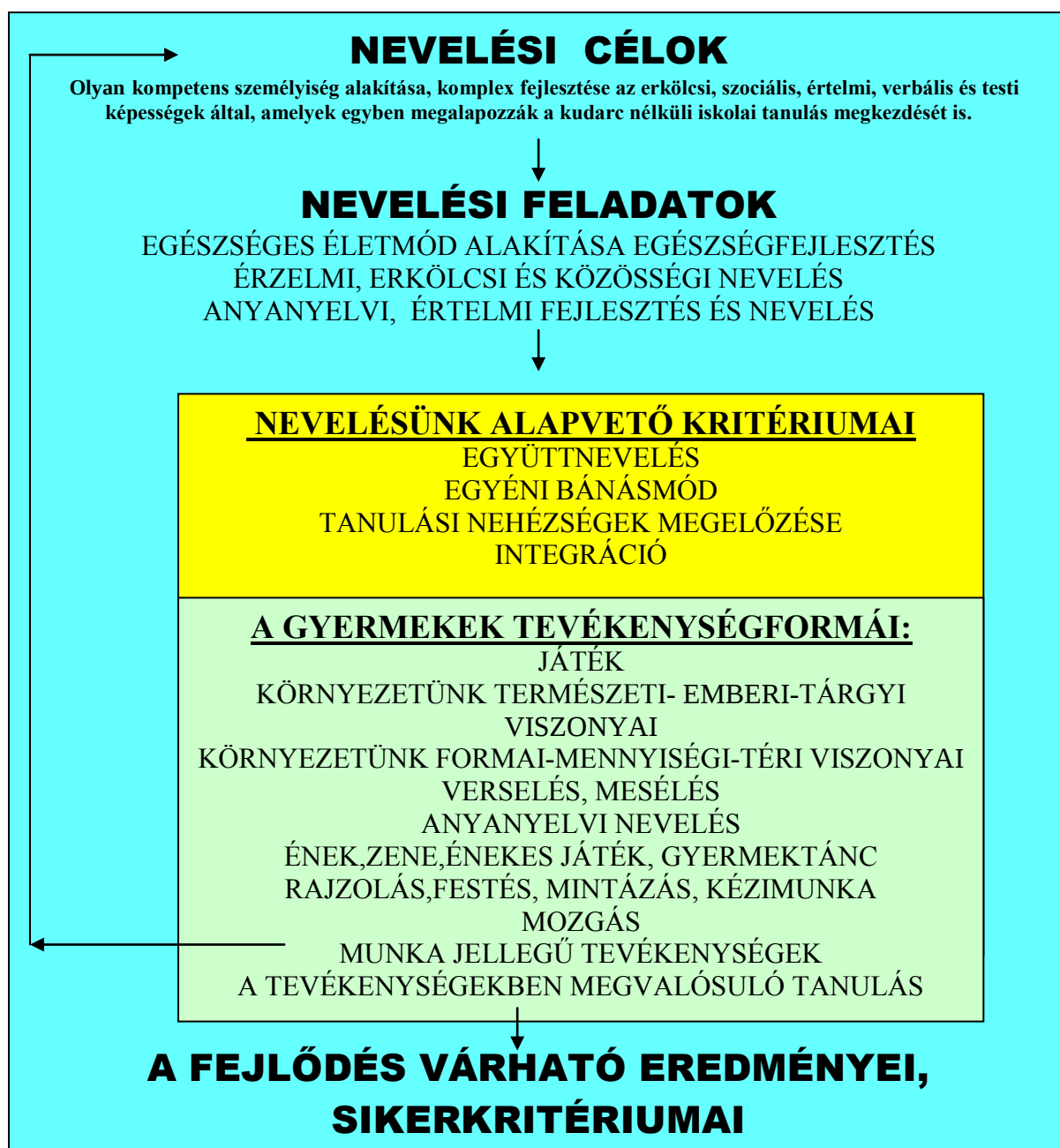
7./ Együttműködés kialakítására törekvés: A gyermekkori fejlődés kérdésében minden kompetens szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartjuk. Ösztönözzük az együttműködések kialakítását minden olyan szervezettel, szolgálattal melyek a szülőket is támogatja, a gyermekeknek pedig szolgáltatásokat biztosít. Mivel nevelésünk központjában a gyermek áll, de mögötte a család, ezért fektetünk nagy hangsúlyt a jó kapcsolat kialakítására. Fontos számunkra, hogy a szülők is tudják, hogy óvodánk a családi nevelés kiegészítőjeként van jelen a gyermekek életében. Számunkra lényeges momentum, hogy a gyermekeink óvodánkban jól érezzék magukat, fejlődjenek egyéni képességeikhez, érdeklődésükhöz képest a legjobban, a szüleik pedig bízzanak bennünk és tudják gyermekük

jó helyen van. Alapvető célunk, hogy a szülőkkel együttműködve ideális -„ahová szeretünk járni, ahol jó lenni” életteret alakítsunk ki.

A tagóvodák arculatát, egyéni sajátosságait, értékteremtő nevelési megoldásaikat a Módszertani Segédanyagok tartalmazzák (1.sz. függelék).

4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE, CÉLJA, FELADATAI

4.1 ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

4.2 NEVELÉSI CÉLUNK

Olyan kompetens személyiség alakítása komplex fejlesztése az erkölcsi, szociális, értelmi, verbális és testi képességek által, amelyek egyben megalapozzák a kudarc nélküli iskolai tanulás megkezdését is. Nagy figyelmet szentelve az esetleges hátrányok csökkentésére, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.

A gyermeknek joga van ahhoz, megkapja a neki megfelelő egyéni gondoskodást és nevelést. A nevelés legfőképpen a családban és az óvodában megy végbe ott, ahol a gyermekek élnek. A család és az óvoda a nevelés színtere, és mint közvetlen környezet, a legnagyobb hatással alakítja, fejleszti, neveli a gyermekeket. Óvodánkban komplex nevelés folyik. Célunk, a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.

A normához való alkalmazkodást szokásrendszerek kialakításával kívánjuk kialakítani a gyermekek viselkedésben, magatartásban.

Óvodai nevelésünk eredményességét, sikerét erősen meghatározza a családokkal való együttműködés, a nevelés összehangolásának eredményessége. Tudjuk és valljuk, hogy a család mellett óvodai nevelésünk kiegészítő szerepet játszik, szükség esetén hátránycsökkentő szerepet tölt be. Az elvárások, szokásrendszerek, követelmények, akkor válnak igazán belső, automatikus viselkedésirányítókká a gyermekekben, ha több oldalról is megerősítést nyernek a nevelésében (család-óvoda).

A hatások egysége érdekében az óvoda a kezdeményező, a nevelési célok, feladatok ismertetésével, tudatosításával segíti az egységes nevelés kialakulását.

Tudatos pedagógiai munkánk segítségével az esetleges hátrányokat az óvodai nevelésünk csökkentheti.

Nevelési célunk megvalósításában általános feladataink:

- nyitott, rugalmas, egyéni szükségletekhez, sajátosságokhoz, fejlődési ütemhez igazodó óvodai rendszer kialakítása
- szoros, bizalmi alapokra épülő együttműködés kialakítása a családokkal
- a családi és az óvodai nevelés erőteljesebb összehangolása, egymás felé közelítése
- szélesebb, sokoldalúbb információnyújtás a szülőknek a gyermeki fejlődésről, általános nevelésről, nevelési módszerekről
- a gyermeki személyiség feltérképezése (kiinduló állapot rögzítése, nyomon követése, fejlesztése)
- tradicionális értékek megalapozása, az új értékek felismerése
- az ízlésformálás megjelenése az óvodai élet mindennapjaiban, a természetben, a tárgyi társadalmi környezetben egyaránt.
- integrációs stratégia kialakítása, megvalósítása

4.3 NEVELÉSI FELADATAINK

A nevelési célok megvalósítása érdekében az óvodai nevelőmunkánknek az alábbi feladatokat kell megvalósítania:

- Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés
- Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés
- Anyanyelvi és értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A fent említett feladatokat a:

- Gondozás, nevelés
- Játék
- Munka jellegű tevékenységek
- Játékos tanulás egységes folyamatában valósítjuk meg.

Végrehajtásuk a gyermekek mindennapi életében, tevékenységeik egységében, egymást áthatva, egymással kölcsönhatásban eredményezi a gyermeki személyiség fejlődését.

A nevelés, fejlesztés a közösség hatóerejének felhasználásával, a közösségben az egyéni bánásmód megvalósításával megy végbe.

A játék, a munka jellegű tevékenységek, a játékos tanulás a gyermekeknek olyan tevékenységformái, amelyek egyben az óvodai nevelés alapvető eszközei is, és amelyek lehetővé teszik a feladatok céltudatos megvalósítását.

A gyermekek legfőbb tevékenységeként kiemelkedik a játék, mely áthatja a többi tevékenységet is.

4.3.1 EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS

Az életmód tartalmazza a gyermekek látható megnyilvánulásait, szokásait, azt az életvitelt, ami tükrözi az ő viselkedését adott körülmények között. Az életmód az egyénre jellemző, részben a nevelés során, részben a környezet hatására kialakult napi tevékenységek, szokások összessége. A gyermek egészséghez kapcsolódó felelősségtudata.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az óvodáskorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül nevelésünk feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

- speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása. (megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve)

Célja: a szervezet védelme, edzése, óvása, megőrzése, az egészséges fejlődés biztosítása, a testi képességek kibontakoztatása, a mozgáskészség fejlesztése, a teljes testi-lelki jóllét állandó jelenléte, az egészséges életvitel igényének kialakítása és a környezettudatos magatartás megalapozása óvodásainkban.

Gondozás, testi szükségletek, mozgásigény kielégítése

Az óvoda és a család gondozási szokásait összehangoljuk, azonos elvek betartását várjuk el. Az óvodapedagógusok az óvodába érkező új gyermekekről ezért a Fejlődés nyomon követő dokumentum **Anamnézis lapjából** tájékozódnak a gyermekek otthoni neveléséről, szokásrendszeréről, a család által képviselt értékekről, melynek célja a gyermeki szokások, szükségletek megismerése, annak figyelembe vétele az óvodai gyermeki szükségletek kielégítésében. Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát és a testi szükségletek kielégítésének a megalapozását.

A gyermekek megfelelő gondozásának alapfeltétele az óvodapedagógus és a gyermekek **közötti meghitt, megértő, kapcsolat** és a testközelség megléte. Ez tőlünk, óvónőktől őszinte, szeretetteljes, bizalomkeltő, tapintatos, elfogadó, hiteles magatartást, viselkedést kíván.

A gyermekek önálló testápolás, étkezés, öltözködés szokásainak szintjét az óvodába lépéstől kezdve figyelemmel kísérjük és fejlesztjük.

A gyermekek óvodai nevelésében, fejlesztésében a helyes szokások kialakításában az óvónő a dajka, pedagógiai asszisztens bevonásával, állandó, segítő közreműködésével együtt végzi a teendőket. Az óvónő a (testápolási, öltözködési, étkezési, pihenési) **szokásrendszerek tudatos kialakításával, annak betartatásával** segíti a szokásrendszerek rögzülését a gyermekekben, illetve érzelmi biztonságuk erősítése érdekében.

A gyermekeknek csak saját tapasztalatai, cselekvései alapján alakul ki annak tudata, hogy a felnőttek segítőkészek, de senki nem csinál meg helyettük semmit, amire ők is képesek.

Az óvodapedagógusok, dajkák, pedagógiai asszisztensek ezért a gyermekek gondozása közben beszélgetnek a gyermekekkel, és csak akkor **segítenek** az egyes tevékenységek során, ha a gyermekeknek szükségük van rá.

Étkezés

A gyermekek a napi háromszori kellő összetételű és elosztású étkezéssel a tápanyagszükségletük háromnegyed részét itt az óvodában kapják meg. Az étkezési időt (napirendet) úgy alakítottuk, hogy az étkezésekre mindig azonos időpontban, minél kevesebb várakozási idővel kerüljön sor.

Étkezés, szokáskialakítás:

- A tízórai, esetleg uzsonna óvónőink egyéni meggyőződésétől függően folyamatosan vagy együtt, az ebédelés közösen történik
- Elvárjuk a mindenkori esztétikus terítő, szalvéta, kanál, villa, nagycsoportban kés használatát

- A különböző fogásokhoz megfelelő eszközöket használunk
- Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában fogyaszthassanak a gyermekek folyadékot (lehetőleg vizet).
- Toleráljuk az esetleges étvágytalanságot, válogatást. A kiadagolást követően nem kényszerítjük a gyermekeket az ételek elfogyasztására, eldönthetik, hogy elfogyasztják, vagy sem, de mindenképpen ösztönözzük a gyermekeket az étel megköstölésére.
- Étkezések előtt kötelező mosdóhasználattal szoktatjuk a gyermekeket ahhoz, hogy tiszta kézzel, szükségleteinket elvégezve ülünk le étkezni.
- Étkezés közben kulturált étkezésre szoktatjuk a gyermekeket (helyes testtartás, csendes, halk beszéd, eszközök megfelelő használata, csukott szájjal rágás, esztétikus asztalrend igényének alakítása, szalvéta helyes használata).

Testápolás:

Testápolás, szokáskialakítás:

- A testápolási szokások, szükségletek elvégzése során törekszünk arra, hogy az intimitás biztosítva legyen
- A szokáskialakítás során arra törekszünk, hogy
 - o A családi és az óvodai szokások összehangolása azonos elvek alapján történjen
 - o Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit
 - o A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a wc használatához olyan feltételeket teremtünk, hogy a gyermekek fokozatosan önállóan végezhessék ezeket a teendőket

Öltözködés:

Öltözködés, szokáskialakítás:

- A csoportban, illetve az udvaron is a gyermekek igényének (illetve az időjárás tényezőinek) megfelelően, önállóan le-fel vehetik a ruhadarabjaikat. Ennek érdekében, biztosítjuk az udvaron is a ruhadarabok megfelelő elhelyezését.
- Az öltözködés gyakorlására megfelelő, elegendő időt biztosítunk, annak érdekében, hogy minden gyermek önállósági fokának megfelelően próbálkozhasson az egyéni öltözködéssel.

Alvás, pihenés:

Pihenés, szokáskialakítás:

- Figyelembe vesszük a különböző alvási igényeket: a kevesebb alvást, pihenést igénylőket nem kényszerítjük alvásra
- A nagyobb alvási igényű gyermekeknél lehetőség szerint biztosítjuk az alvásidő meghosszabbítását
- Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért szellőztetéssel megteremtjük ezt a feltételt
- Biztosítjuk a nyugodt pihenés lehetőségét a csend és a bizonyos bezártság megteremtésével

- A kondicionáló reflexként ható elalvás előtti mesélést, altató dúdolását minden körülmények között biztosítjuk

Mozgás:

A mindennapi mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Óvodai nevelésünk biztosítja, hogy a gyermekek szabadon, mozgásszükségletüknek megfelelően mozogjanak, tevékenykedjenek az óvodában. A gyermekek csoportban töltött ideje viszonylag szűk mozgásteret ad a mozgásigény kielégítésére, ezért az udvaron eltöltött szabadjáték során törekszünk a tartalmas, sokszínű mozgásformák gyakorlására, melyet udvarunk és annak játékeszközei is biztosítanak

Mozgás, szokáskialakítás:

- a gyermekek mozgásfejlesztését szolgálják a heti kötelező testnevelés foglalkozások
- rendszeres séták
- alkalmoszerű kirándulások (évszakonként)
- mindennapos mozgás

Környezet rendje:

A személyi higiénia (testápolás, öltözködés) tisztaságának fontossága mellett fontos kialakítani a gyermekekben a környezetük rendjével, tisztaságával kapcsolatos igényüket is. Az egészséges életmódra nevelés fontos része a szűkebb és tágabb környezetünk rendben és tisztán tartása. A gyermekek megtanulják az óvodában, hogy környezetünket (a csoportszobát, a közös helyiségeket, az udvart, a természetet, saját ruháikat) tisztán tartjuk, védjük. Megtanítjuk a gyermekeknek, hogy feleslegesen nem pazaroljuk a vizet, megtanítjuk a hulladékkezelés módját.

A rendszeres és következetes gondozói munka révén a gyermekek eljutnak oda, hogy önmagukkal, ruházatukkal, használati tárgyaikkal kapcsolatban igénylik a rendet, tisztaságot.

Edzés:

A gyermekek testedzése egészségük fenntartása, a megbetegedések megelőzése szempontjából fontos. Az egészség fenntartásához naponta szükséges a szabad levegőn való mozgás, amikor csak az időjárás megengedi. Az edzés formái: légfürdő, napfürdő, vízfürdő

Az összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

A mozgás fejlesztésével kapcsolatos tennivalóink két részre oszthatók:

- a mozgásigény kielégítésének óvodai lehetőségei
- az összerendezett mozgás fejlődésének elősegítésére.

A gyermekek életének bármelyik szakaszában nagy jelentőséggel bír a mozgás, de óvodás korban a gyermekek mozgásigénye rendkívül nagy, szüksége van a mozgásra, lételeme úgy, mint a játék. Nem képes nem mozogni, szinte folyton mozgásban van.

Az idegrendszeri folyamatok közül eleinte a serkentés van túlsúlyban a gátlással szemben, így magyarázható az óvodás korú gyermekek nagy mozgásigénye. Óvodáskor derekára aztán, a folyamatos idegrendszeri éréssel párhuzamosan-, a serkentés és a gátlás kiegyenlítődik, így az gyermekek egyre nyugodtabbá, higgadtabbá válnak.

A gyermekek mozgásigényét ezért ki kell elégíteni, biztosítani kell számukra, hogy naponta legyen módjuk a csoportszobában, tornateremben, a szabad levegőn, udvaron spontán, sétán, kirándulás alkalmával, igényüknek megfelelően sokat és változatosan mozogni.

Biztosítanunk kell mindennap a mozgáslehetőséget, mert így kielégül a gyermekek mozgásszükséglete. A mozgásszükséglet kielégítése az intellektuális tevékenységnek, a figyelemnek, az emlékezetnek is az egyik legfontosabb előfeltétele.

Mozgáskoordináció alatt a mozgásfázisok összerendezését, a részmozdulatok együttesét, sorrendjét, összekapcsolódását, összekapcsolását értjük. Olyan sajátos feltételrendszer, melynek fontos szerepe van a mozgásszabályozás létrejöttében, adott feltételeknek megfelelően. Az összerendezett mozgás létrejöttéhez **három követelménynek** kell megfelelni:

- a mozgás optimális energia-befektetéssel jöjjön létre
- hatékonysága
- a mozgás könnyed, biztonságos kivitelezése

A mozgáskoordináció fejlesztése:

A legtöbb természetes mozgás alkalmas a mozgáskoordináció fejlesztésére, ha azt

- a megszokottól eltérő módon hajtjuk végre (pl.: járás padon vagy gerendán különböző feladatokkal, dobás ügyetlenebb kézzel).
- a megszokottól eltérő, tehát figyelmet kiváltó gyakorlatokkal segítjük elő (pl.: tükörképszerű végrehajtás, tempóváltoztatás, kézi szerek variálása, ismert gyakorlatokban elemkapcsolat változtatás).

A mozgáskoordináció fejlődése óvodás korban függ:

- a gyermek mozgásos tapasztalatainak jellegétől
- mennyiségétől
- a felnőttek mintáitól

A testi képességek fejlődésének segítése

Testi képességek, azokat az egyéni sajátosságok, amelyek a mozgástevékenység sikeres végrehajtásának lehetőségét, feltételét biztosítják.

Alapvető testi képességek:

- az erő,
- gyorsaság,
- állóképesség és
- ügyesség.

A mozgásos tevékenységben funkció alapján különböztetjük meg a mozgásvégrehajtás feltételét a testi képességek csoportjait:

- a kondicionális
- koordinációs képességek
- hajlékonyság, rugalmasság

Ezeket gyűjtőfogalomként motoros képességeknek is nevezik. A motoros képességek valamely mozgásos cselekvés (teljesítmény) végrehajtásának feltételeiként foghatók fel, melynek segítségével valósul meg a mozgásszabályozás.

Kondicionális képességek: erő, gyorsaság, állóképesség, ügyesség

Meghatározzák a mozgásos teljesítmények színvonalát. Olyan személyiség-összetevők, amelyek részben genetikai meghatározottság alapján adóttak, ugyanakkor gyakorlással, edzéssel, a gyermekhez igazított terheléssel formálhatók, alakíthatók. Alapja az izomtevékenység, az arra ható tényezők.

A koordinációs képességek

E képességek a mozgásos cselekvések végrehajtásának szabályozásában érvényesülnek, továbbá a mozgásvégrehajtás minőségében, a gazdaságos, csiszolt mozgásban, a cselekvéstanulás eredményességében jutnak kifejezésre. Ennek következtében a koordinációs képességeket a mozgásos teljesítmények egyik meghatározó összetevője.

Megjelenési formái, amelyek a mozgás sikeres, gazdaságos végrehajtásában játszanak szerepet (koordinációs képességek):

- egyensúlyozás,
- térbeli tájékozódás,
- mozgásérzékelés (kinesztetikus differenciálás),
- gyorsasági koordináció,
- ritmusképesség.

A koordinációs képességek egybehangolt működése biztosítja a mozgáskoordinációt.

Hajlékonyság, rugalmasság

A mozgások eredményes végrehajtásának lehetőségeit az ízületek mozgékonyága, a lazaság, hajlékonyság, ruganyosság képességei is biztosítják.

Gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

A gyermekek egészséges életmódját úgy tudjuk biztosítani, ha mindennap edzési lehetőségük van (légfürdő, napfürdő). Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap (lehetőség szerint) kivisszük őket a szabadba.

- Az óvodában megbetegedett gyermekeket a csoportban ápoljuk, míg a gyermekhez meg nem érkeznek szülei (a szülőt értesítjük, ha szükséges orvost hívunk). Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, erős köhögés esetén.
- Csak egészséges, gyógyult gyerekeket fogadunk megbetegedés után, melyet orvosi igazolással köteles igazolni a szülő.
- A fertőzések terjedését igyekszünk gátolni, a gyermekcsoportokban, mosdókban. A fertőző betegségek ellen a következőkkel védekezünk: biztosítjuk a
 - gyakori, rendszeres szellőztetést,
 - gyermekenként a gyermektörölközőket
 - óvoda tisztaságát a rendszeres napi, heti, havi, éves fertőtlenítő és egyéb takarításokkal
- A szervezett mozgásos tevékenységekbe (testnevelés foglalkozás), beépülő gyakori rövid prevenciós gyakorlatokkal segítjük a deformitások megelőzését.

Egészségvédelem szokáskialakítás:

- Szabad levegőn való tartózkodásra szoktatás
- Az időjárásnak megfelelő öltözködésre szoktatás
- A rendszeres tisztálkodásra szoktatás
- Megfelelő, egészséges táplálkozásra szoktatás
- Megfelelő és elegendő folyadékmennyiség elfogyasztására szoktatás

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek
- Zsebkendőjüket önállóan használják
- Kulturáltan étkeznek, viselkednek.
- Készség szinten használják az evőeszközöket
- Teljesen önállóan, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Önállóan használják a mosdót
- Ügyeljenek a saját külsőjükre, melyben jelenjen meg a szépre, ízlésesre törekvés

Feladata:

- a rendszeresség, rendszeres életritmus, megfelelő napirend kialakítása
- a megfelelő bioritmus (alvás-ébredés) váltakozásának kialakítása
- a helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások megalapozása, az öltözködés, betegség megelőzés, az egészség megőrzés szokásainak alakítása
- biztonságos, szeretetteljes légkör biztosítása, mely elősegíti az egészséges lelki fejlődést, egyéni képességek kibontakozását
- gyermekeink idegrendszerének óvása a lelki károsodásoktól
- a megváltozott fizikai, testi, szellemi képességek felmérése, javítása, korrekciója
- a felfokozott mozgásigény kielégítése
- a gyermekvédelmi feladatokon belül a kulturált életkörülményekhez való segítségadás
- az egészséges táplálkozás
- a mindennapos testmozgás
- a testi-lelki egészség fejlesztése
- a viselkedési függőségek megelőzése
- a bántalmazás megelőzése
- a baleset megelőzés és elsősegélynyújtás
- a személyi higiéné alakítása
- sokoldalú tevékenységek lehetőségének megadása, mely sokszínű és fokozataiban a gyermek fejlődéséhez igazodik
- egészséges személyiségformálás, a testi-lelki összhatás fejlesztése az iskolaérettség érdekében

Feltétele:

- a gyermekek fejlődéséhez: szükséges, esztétikus, praktikus helyiségek, egészséges óvodai környezet
- a gyermekek méreteihez igazított bútorok, eszközök biztosítása
- saját jellel ellátott
 - fogkefe

- törölköző
- fésű (lehetőség szerint)
- ágynemű
- megfelelő, elegendő játszóruházat, váltóruha
- váltócipő

Az egészséges környezet fenntartása érdekében napi, heti, negyedéves, éves takarítást végeznek az óvoda dajkái.

Az óvónő feladatai:

- gondozás, testi szükségletek kielégítése, testi fejlődés elősegítése
- gyermekek egészségének védelme, óvása, megőrzése,
 - a mozgásigényének kielégítése, edzettségének biztosítása
- a gyermekek egészségi állapotának figyelemmel kísérése
- a bármilyen képességében korlátozott gyermekek segítése szakemberek bevonásával
- az egészséges életmód iránti igény kialakítása
- egészséges életvitel alakítása
- egészséges életmód szokásainak megalapozása

Az egészséges életmód biztosítása érdekében *segítjük azt*, hogy a gyermekek

- egészségesek, edzettek, alkalmazkodó képesek legyenek
- egészséges táplálkozási szokásaik alakuljanak ki
- mozgásuk váljék összerendezetté
- sajátítsák el a megfelelő egészségügyi szokásokat
- ismerjék fel a legalapvetőbb testi szükségleteiket és maguk is járuljanak hozzá kielégítésükhöz
- szívesen tartózkodjanak, tevékenykedjenek a szabadban
- környezetünk védelméhez, megóvásához szükséges szokásokat ismerjék meg,

Szükség esetén megfelelő szakemberek bevonása, prevenciós és korrekciós, rehabilitációs feladatok ellátására.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az ember a környezetével szerves egységet alkot, melyben az egészséges szervezet a környezettel egyensúlyban van. Ennek az egyensúlynak a lényege, hogy az emberi szervezet a külső feltételekhez alkalmazkodni képes. Az egyensúly megbomlása a környezet olyan megváltozásának következménye, amelyhez az ép szervezet már nem képes teljesen alkalmazkodni. Az ember alkalmazkodó képességének csökkenése viszont betegségek kialakulásához vezet.

Gyermekeink egészségi állapotát a genetikai és demográfiai adottságokon túl számos egyéb tényezők alakítják, így pl.: a környezeti tényezők, hatások is, mint a természeti környezetünk.

A legismertebb egészségügyi hatások:

- a környezeti légszennyezés
- a rossz vízminőség,
- a talaj szennyezettség

- az épített környezet változásai
- az elégtelen higiéniai feltételek
- veszélyes vegyi anyagok.
- a zaj
- éghajlatváltozás
- az ózonréteg elvékonyodása

Melyek az emberi egészségre hatással, romlással is lehetnek.

Ezeket figyelembe véve fontos feladatunk a fenntarthatóság, a környezettudatos magatartásmód megvalósulásához szükséges attitűdök, szokások megalapozása az óvodában .

Környezettudatos magatartás megalapozása

A környezettudatos magatartás kialakításának célja a környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása. Ez magába foglalja az élő és élettelen környezetünk megismerésére, alakítására, védelmére, a környezetet károsító jelenségek felismerésére, az azok elleni tudatos fellépésre való felkészítést. Fontos a szűkebb és tágabb környezet, kulturális és természeti értékek megismertetését megszerettetését és annak megóvására való nevelést.

A társadalmi igények változásához is kell igazodnunk. A gyermekek életkorának megfelelő természeti, emberi, és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok megszerettetése fontos, melynek birtokában gyermekeink biztonságosan eligazodnak az őket körülvevő világban.

Kiemelt feladatunknak tartjuk környezetünk megismertetését, megszerettetését, a környezet védelmét, a környezettudatos magatartás kialakítását. Az életünk minőségét, valamint egészségünket alapvetően befolyásolja és meghatározza a bennünket körülölelő természeti és társadalmi környezet minősége, állapota. Hiszünk óvodánk szellemiségének közösség szemléletformáló erejében. A gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában helyet kap.

A környezettudatos magatartás alakítása

- Értékeket közvetítünk
- A létezés csodájának elismerése, az élet szeretete, tisztelete a külső, belső világ összekapcsolása motiváló erőnk
- Igyekszünk a természet törvényeivel harmonizáló magatartást tanúsítani
- Törekszünk mintát adni a mértékletes, önkorlátozó fogyasztásra
- Felhívjuk gyermekeink figyelmét a természet erőforrásainak kíméletére

„APRÓ LÉPÉS AZ ÓVODÁSNAK, NAGY LÉPÉS A VILÁGNAK !”

Az óvónő feladatai:

- A jelen szükségleteit anélkül kielégíteni, hogy a jövő szükségleteit ne csorbítsuk
- A helyes gondolkodásmód, életmód, a szokásrendszer alakítása
- A természet szeretetére nevelés, az elődeink általi társadalmi értékek megóvására törekvés

Speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok

A prevencióban, kisebb testi, lelki rendellenességek felismerésében, korrekciójában nagy szerepe van az óvodának, mint:

- mozgásszervi problémák: gerincferdülés, lúdtalp
- érzékszervi problémák: rosszhallás, nagyothallás, látási problémák felismerése
- bőrbetegségek (gomba, csalánkiütés)
- fogszuvasodás
- bélférgesség
- neurózisok (félénkség, szorongások, bepisilés stb.)
- beszédhibák megelőzése stb.

Mindezek a feladatok nem jelentenek külön feladatot, beépülnek az óvoda mindennapjába, az óvoda gondozási és gyermeki tevékenységeibe (tisztálkodás, fogmosás, mozgás, kommunikáció, érzelmi nevelés stb.).

A súlyosabb korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása, már nem az óvoda, óvodapedagógus kompetenciájába tartozik. A már kialakult problémák kezelése ilyen esetekben speciális szakemberek bevonásával, közreműködésével, segítségével történik, mint

- logopédus (beszédhibás gyermekek)
- pszichológus (érzelmi, viselkedési problémás gyermekek)
- orvos, gyógytornász (lúdtalp, gerincferdülés, stb.)
- fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus: tanulási nehézségveszélyeztetett gyermekek, SNI gyermekek stb.)

Cél: A gyermekek megfelelő ellátásban részesüljenek.

Fontos az információcsere, együttműködés a szakemberekkel, az ellátást segítő intézményekkel.

Az egészségfejlesztéshez az óvoda orvosa, védőnője, fogorvosa, Pedagógiai Szakszolgálatok, óvodapszichológusok, különböző szakemberek, társadalmi mozgalmak szakemberei nyújtanak segítséget.

Gyermek-egészségügyi szakszolgálat

Az óvoda egészségfejlesztő pedagógiai tevékenysége beágyazódik a gyermek-egészségügyi szakhálózat szervezeti tevékenységébe. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése – rendeltileg – kiterjed a gyermek-egészségügyi ellenőrző vizsgálatokra, az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészségmegelőző,- és fejlesztő (orvosi, védőnői) tevékenységre. Az egészségügyi szakszolgálat tehát jelentős egészségfejlesztő szerepet tölt be.

Az óvodai egészségügyi szolgálat visszatérő feladata a gyermekek fogászati gondozása, preventív és terápiás ellátása. A csoportos fogászati (és más szűrővizsgálatok) megszervezése is megköveteli az óvodapedagógustól és a védőnőtől az orvosi kezelésektől való félelem leszerelését.

A gyermek-egészségügyi szolgálat egészségvédő,- és fejlesztő feladatát képezi a szülők, gyermekek számára rendezett egészségvédő ismeretterjesztés, higiénés programok megszervezése.

Sportszervezetek, sportos életmódot hirdető mozgásprogramok

Az egészségfejlesztésben kiemelkedő szerepet töltenek be a sportszervezetek, sportos életmódot hirdető mozgásprogramok (úszásoktatás, gyermektorna, sportot alapozó egyesületi foglalkozások).

Az egészségfejlesztésben – a család és a gyermek-egészségügyi szolgálat, mozgásprogramok mellett a pedagógiai szakszolgálat, és az óvodapszichológus is részt vesz (lelki egészségvédő szerepük kiemelt).

Óvodapszichológus

Az óvodapszichológusunk, a gyermekekkel közvetlenül, egyéni vagy csoportos foglalkozások keretében segíti a gyermekek beilleszkedését. Fejleszti társas kapcsolatait, megszervezi a pszichológiai jellegű szűrővizsgálatokat, a krízistanácsadást nyújt (váratlan súlyos élethelyzetekben), továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálathoz.

Gyermekjóléti szolgálat

Óvodánk, minden dolgozója, de elsődlegesen a Gyermekvédelmi megbízott közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során tevékenyen együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

Egészségfejlesztés

Minden gyermeknek joga van az egészséghez és a biztonsághoz.

A WHO egészségdefiníciója hangsúlyozza, hogy az egészség nem pusztán betegségek hiánya, hanem testi-lelki és társadalmi jóllét, mely a fenntartható fejlődésnek is egyik elengedhetetlen alapfeltétele.

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke, nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Ezért óvodai nevelésünk az egészség fogalmának anatómiai meghatározói mellett szociális tényezőket is figyelembe veszi. Gyermekkorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, ezért az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési területünk. Igyekszünk gyermekeinkben az egészségük védelmét és karbantartását megsegítő képességeiket fejleszteni, mert tanítható. Ez a fejlesztés a mi egészség pedagógiánk.

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül. Ez feltételezi gyermekeink személyiségének (testi, érzelmi, értelmi, akarat és társ kapcsolati viselkedés) megismerését. Mindennapi életünkben, személyes példamutatásunkkal igyekszünk erősíteni a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget. Fontos feladat számunkra, hogy mintánk óvodásaink egészségvédő képességét, alakítsa, továbbá attitűddé (szokássá) váljék számunkra az egészségvédő magatartás.

Az egészség védelme az egyéni (saját) és a társadalmi (közös) érdek is. A család kiegészítőjeként szerepet vállalunk mi óvoda, az egészségügyi szakszolgálatok, a köznevelési rendszer és más érdekelt társadalmi szervezetek is.

Egészségfejlesztő munkánk során figyelembe vesszük gyermekeink biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait.

Feltétele:

- azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell korrigálják
- az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérése
- a szülők egészség kulturáltsága
- az egészséges táplálkozás

Az óvónő feladatai:

- az egészség védelmének és karbantartásának megtanítása
- gyermekeink egészségi állapotának kedvező irányú változásának előidézése
- az óvodapedagógus és az egészségügyi szolgálatok együttműködése
- egészségfejlesztő tevékenysége beolvasztása gyermekeink mindennapjaiba
- kiemelt figyelmet szentelve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének nyomon követése
- gyermekeink fogászati gondozásának, preventív és terápiás ellátásának megszervezése

Az egészségfejlesztés főbb célkitűzései

Célunk, hogy óvodánkban olyan programokat tudjunk megvalósítani a családokkal együtt mely hozzájárul az egészségtudatos magatartás kialakulásához és ezáltal jobb egészségi állapotot és jobb életminőséget elérését segíti elő.

Fontosnak tartjuk az elsősegélynyújtás, baleset megelőzés, módjának ismeretét mely játékos formában hívja fel a gyermekek figyelmét a legfontosabb veszélyforrásokra. Illetve megerősíti a baleset megelőzéssel kapcsolatos óvintézkedéseket.

Nagy hangsúlyt kívánunk fordítani ez után is a rendszeres testmozgásra és az egészséges táplálkozásra az intézménybe járó összes gyermek és a szülők bevonásával.

Törekvéseink között szerepel egy jól működő egészségfejlesztési program kifejlesztése. Minden tagóvodában kiemelt szerepet kap az egészséges életmód szokásainak alakítása és vannak már jól működő hagyományaink. (egészségnap, egészség hét, mozgással, sportolással kapcsolatos programok). Tagóvodáink különbözősége de egyben színessége is az a tény, hogy városunk különböző területein helyezkednek el. Minden tagóvodában más, egyedi egészségneveléssel kapcsolatos programok szervezése lehetséges.

A felgyorsult élettempó új alkalmazkodást kíván tőlünk az élet minden területén. Az óvodának ezért is jut nagy szerep az egészségmegőrzésre irányuló tevékenységeiben. Az egészséges életmódra nevelés keretében meg kell tanítanunk óvodásainkat a helyes életviteli szokásokra, és arra, hogy tudják: egészségünk kincs, mely egyben érték is. Ebben az életkorban gyermekeink még általában egészségesek, vagy egészségromlásuk visszafordítható, ezért az egészség védelmére és megőrzésére neveljük őket. Prevenciónk az

egészséges életvitelhez szükséges ismeretek, minták átadásából és készség-képességfejlesztésből áll.

Egészségesnek tekintjük azt akinek életműködései kiegyensúlyozottak, lelki élete harmonikus, és a társadalmi elvárásoknak képes eleget tenni. Az életmód alakítása szempontjából az alábbi lényeges elemet kell szem előtt tartanunk a családokkal együtt, óvodásaink képességei-készségeik alakításánál:

Biológiai tényezők:

- Személyi higiéné
- Egészséges táplálkozás
- Mozgás

Célunk a gyermekek biológiai jólétének megőrzése érdekében a rendszeresség, tudatosság (napirend) és igényesség kialakítása.

Mentális tényezők:

- Konfliktus kezelés
- Baleset megelőzés
- Egészségügyi szolgálatokkal való rendszeres együttműködés

Célunk a harmonikus személyiség alakítása, a társas kapcsolatokhoz szükséges készségek-képességek fejlesztése. Az önismeret, helyzetfelismerő és problémamegoldó készség-képesség, valamint a döntésre való készség kialakítása. Gyermekeink életkorához megfelelő konfliktus kezelőkészség-képesség kialakítása.

Szociális tényezők:

- Környezetünk tisztelete, védelme
- Egészség károsító életmód mellőzése
- A károsító hatásoktól való távoltartás

Célunk az egészséges élethez szükséges szociális feltételek biztosítása (rászorulók segítése, törődés egymással). A függőséghez vezető szokások megelőzése.

Az óvodapedagógus szerepe az egészségnevelésben

Óvodásaink „úgy tanulják a világot”, hogy utánoznak, mintát követnek. Ezért különösen fontos a gyermekekkel foglalkozó felnőttek példamutató életmódja. Egy pedagógus az egész személyiségével nevel, így válik mintává a gyermek számára.

A mi felelősségünk az is, hogy mire irányítjuk a gyermekek figyelmét. Minden ismeret, minta és hiteles közvetítés segíti a kisgyermekek ítélőképességének alakulását is. Így válnak képessé különbséget tenni jó és rossz, igaz és hamis, értékes és értéktelen között.

Az erkölcsi értékek a mindennapi cselekvésben alakuló szokások útján, az értékek tudatosulása útján válnak a hétköznapi élet irányítására alkalmas jellemformáló erővé.

Az óvoda mint élettér is befolyásolja az ide járó gyermekek egészségét és pszichikumát, ezért óvodai környezetünknek is meghatározó szerepe van az életvitel és napirend alakításában.

4.3.2 ÉRZELMI ERKÖLCSI ÉS KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Célja: az érzelmi biztonságot nyújtó, állandó értékrendet teremtő, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig, olyan erkölcsi normák és követelmény rendszerekkel, amivel a gyermekek közösségi magatartását formáljuk.

Az **érzelmi** nevelés óvodai nevelésünk alapvető kerete, ezért a gyermekek óvodába érkezésétől hazamenésig fontos szerepet kap a nap minden percében, pillanatában.

Az érzelmi nevelés terén megoldásra váró feladataink nagyon összetettek, nevelőmunkánk egészét átszövi, annak minden területén fontos szerepet kap.

Arra törekszünk, hogy a gyermekeket az óvodába lépéstől kezdve pozitív érzelmi hatások ériék úgy az óvodapedagógus-gyermek, mint a gyermek-gyermek kapcsolatban.

Az **erkölcsi** nevelés, a gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése

Célunk óvodásaink erkölcsi érzékének fejlesztése, alkalmazása a mindennapokban. Igyekszünk segítségükre lenni abban, hogy majd legyenek képesek megfelelő életvezetés és értékrend kialakítására, az önálló véleményformálásra, erkölcsi problémáik tudatosítására és a felelős döntéshozatalra.

A **közösségi** nevelés a gyermekek életének céltudatos megszervezését igényli. A szervezéssel alakítjuk ki a gyermekek életének rendjét, ritmusát, időbeosztását. A közösségi élet szervezeti keretét a napirend biztosítja, mely elősegíti a gyermekek egészséges, tevékeny életét, a közösségi élet fejlődését. A közösségi élet tartalmát a különféle tevékenységek és az ezeket kísérő élmények alkotják. Minden tevékenységet úgy kell megszerveznünk, hogy az erősítse az együvé tartozás érzését.

Feltétele:

- állandó óvodapedagógusok, dajkák, pedagógiai asszisztensek jelenléte az óvodai évek alatt a csoportokban
- óvónő-szülők mintaértékű erkölcsi, érzelmi, együttműködési kapcsolata
- óvónő-dajka- pedagógiai asszisztens- gyermekek közti meghitt, segítő kapcsolat, viszony és a testközelség megléte, pozitív érzelmi töltés jellemezze.
- biztonságos érzelmi légkör
- a felnőttek gyermekszerető viselkedése, mintaszerű kommunikációja a gyermekekkel (a megnyilvánulásokban a gyermeki tisztelet, elfogadás, és gyermekszeretet kerüljön középpontba)
- az óvodánk otthonos, érzelmi biztonságot, állandó értékrendet nyújtó, barátságos környezete legyen
- Az óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység
- Óvónői (felnőttek) mintaértékű viselkedése a társas érintkezésben

Az óvónő feladatai:

- a gyermekek érzelmi biztonságának, érzelmi kiegyensúlyozottságának megteremtése,
- a gyermekek zavartalan lelki fejlődésének biztosítása
- a csoportban a nyugodt, kiegyensúlyozott érzelmi légkör megteremtése, biztosítása
- a beszoktatás megkönnyítése, körültekintő megszervezése az erkölcsi normák és

követelmények megalapozása az életkori sajátosságoknak megfelelően a társas érintkezésben, viselkedésben

- olyan gyermekek nevelése akik erkölcsös fiatalokká válnak
- a közösség iránti igény kifejlesztése, társas, közösségi gyermekek nevelése
- a gyermek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével
- az önkifejező és önérvényesítő törekvések kibontakoztatás
- a gyermekek érzelmi élet változásának nyomon követése
- közösségi kapcsolatok fejlesztése
- a közösségi élet szokásainak, hagyományainak kialakítása
- szokás és normarendszerek megalapozása
- erkölcsi követelmények megismertetése, megértetése, elfogadtatása, gyakoroltatása
- a szocializáció változásának nyomon követése, és fejlesztése
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére szoktatás

A nyugodt, kiegyensúlyozott érzelmi légkör biztosítása, megteremtése

- A gyermekekkel szeretetteljes, személyes, bizalomra épülő kapcsolatot alakítunk ki, mely tapasztalható minden megnyilvánulásunkban (viselkedésünkben, szóbeli közléseinkben stb.). Ez a szeretetteljes, bizalomkeltő, tapintatos, elfogadó, empátikus, toleráló viselkedés, és kommunikáció jellemzi a gyermekek tiszteletét a nevelés, gondozás teljes folyamatában.
- A családokkal, szülőkkel kölcsönös bizalomra épülő partneri kapcsolatot, együttműködést alakítunk ki és tartunk fenn.
- A napirendet következetesen, szükség esetén rugalmasan, de betartjuk, biztosítjuk ez által a csoportban a rendszerességet, a játék kiemelt szerepét
- Odafigyelünk a gyermekek egyéni érzelmi szükségleteire, és lehetőség szerint igyekszünk azt kielégíteni
- A gyermekek érzelmi életének fejlődését nyomon követjük, kiemelt figyelemmel kezeljük és egyéni bánásmódot alkalmazunk az érzelmi problémával küzdő gyermekekkel szemben (A fejlődés nyomon követési napló)
- Szükség esetén szakember segítségét kérjük és együttműködünk az érzelmi sérült e gyermekek nevelésében
- A tiltó és korlátozó nevelői attitűd helyett az ésszerű szabályok, szokások kialakítására, betartására helyezzük a hangsúlyt

Érzelmi nevelés, szokáskialakítás:

- Év elején szokásokat, hagyományokat alakítunk ki a csoportokban, melyet a csoportnaplóban rögzítünk
- A gyermekeket a reggeli érkezéskor személyesen, szeretetteljesen (simogatással, öleléssel, pár kedves szóval stb.) fogadjuk, igény szerint biztosítjuk a testközelséget
- A gyermekek távozásakor elbúcsúznak társaiktól, felnőttektől a csoport szokásainak megfelelően
- Pihenéshez, alváshoz nyugodt körülményeket biztosítunk; meséléssel, halk zenével, (gyermeki szükségletek, igények szerinti) simogatással, stb. segítjük az elalvást
- Elfogadjuk, megengedjük, hogy a gyermekek a csoportba hozzanak olyan játékokat, egyéb tárgyakat, melyek az otthonosság érzését segítik, de nem veszélyeztetik maguk és társaik testi épségét.

Beszoktatás

A beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekek óvodához, óvónőkhöz, dajkákhöz pedagógiai asszisztenshez fűződő érzelmi kötődését.

Az óvodavezető a felvett gyermekek szüleit a törvény által meghatározott formában értesíti, a gyermekek óvodai felvételéről, illetve az első tájékoztató szülői értekezlet időpontjáról, legkésőbb május 31-ig.

Az óvónők az első szülői értekezletre (időpontja minden év június hónap), „Beszoktatási ütemtervet” készítenek a gyermekek tervezett fogadásáról.

A szülői értekezleten az óvónők ezt az ütemtervet egyeztetik a szülőkkel, illetve módosítják azt, a szülői igényeknek megfelelően.

A szülői értekezleten ismertetésre, bemutatásra kerülnek az óvoda működését meghatározó legfontosabb dokumentumok, melyek ismertetése előírás.

Az új gyermekeket szeptember hónaptól folyamatosan fogadjuk, a beszoktatási ütemtervnek megfelelően.

Erkölcsei és közösségi nevelés

Erkölcsei nevelés

Az erkölcsi nevelés a gyermek másokkal, valamint a társadalommal szembeni viselkedésére, magatartására vonatkozik. Olyan törvényeket és szabályokat tartalmaz, amelyet mindenkinek kötelessége betartani. Emellett azt is meg kell különböztetnie, hogy mi a helyes és mi a helytelen.

A szülei és a mi viselkedésünkből tanulnak gyermekeink. Megtanítjuk őket arra is hogy, mi a helyes és mi a helytelen, rajtuk múlik az is, hogy milyen felnőtt válik majd belőlük. A gyerek, ahogyan nő, saját döntéseket fog hozni. Ezért is nagyon fontos meghallgatni, megérteni **jó példát mutatni gyermekeinknek**, így nevelésük könnyebben megy majd.

Erkölcsei nevelésünk célja gyermekeink **jellemének** formálása. A jellem hordozza a legmeghatározóbb módon személyiségünk legmélyebb állandóságát, a jellem tesz bennünket kiszámíthatóvá, megbízhatóvá és hitelessé.

Óvodásaink jellemének alakulásában kiemelt szerepet játszanak az **ismeretek**, az **érzelmei** és az **akarat**. Az **ismeretekre** azért van szükségük, hogy biztos tájékozódási képességgel rendelkezzenek az erkölcsi jó és rossz nem mindig egyszerű választójainál.

Érzelmeknek köszönhetően lesznek képesek arra, hogy ne csak rátaláljanak a helyes vagy helytelen útra, hanem kívánnák is annak választását vagy éppen elutasítását. Célunk, hogy gyermekeink tanulják meg szeretni a jót, és elvetni magunktól a rosszat: **ez az erkölcsi nevelés egyik konkrét célja**.

Mindig szeretjük azt, amit el akarunk érni és majdnem mindig akarjuk is azt, amit szeretünk, ezért emelkedik az **akarat** erősítése (azaz nevelése) az erkölcsi nevelésünk kiemelt feladatává.

Közösségi nevelés

Ahhoz, hogy a gyermekek az élet adta helyzetekben mindig gyorsan és megfelelően tudjanak eligazodni, meg kell nekik tanítanunk a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait, amelyeket természetes élethelyzetekben gyakorolhatnak.

A szabályok kialakításában fontos, hogy a gyermekekkel megismertessük és megértessük, a szabályok szükségességét, jelentőségét (értelmet kell adni nekik). Ha ez elmarad, legfeljebb

csak az óvónői tekintélynek fog engedelmeskedni a gyermek és nem a belső belátás, értelem fogja vezérelni viselkedését.

A gyermekekkel az alábbi **udvariassági, illemszabályokat, szokásokat** gyakoroltatjuk a mindennapokban, amikor arra alkalom, illetve lehetőségünk nyílik. Néhány példa az udvariassági, illemszabályok témái közül:

- Bemutatkozás
- Köszönés
- Megszólítás
- Tudakozás,
- Kérés
- Segítségnyújtás, segítségadás
- Étkezés
- Illemszabályok az utcán
- Óvodán kívüli viselkedés, öltözködés (más intézményekben)
- Vendégfogadás
- Kínálás
- Jó megjelenés
- Ajándékozás
- Előzékenység (lányokkal, kisebbekkel, felnőttekkel)
- Egymás türelmes meghallgatása (gyermek-felnőtt gyermek-gyermek)

A gyermekek érzelmeinek alakulását, közösségben elfoglalt helyét, szerepét, erkölcsi, magatartási viselkedését, normákhoz való viszonyát nyomon követjük.

Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása érdekében *segítjük* azt, hogy a gyermekek

- természetes igénye, életformája legyen a közösség, azt belső szükségletként igényeljék
- alakuljon ki szociális érzékenységük, mely segít a másság elfogadásában
- rendelkezzenek a nyugodt, derűs, tevékeny közösségi életéhez szükséges szokásokkal
- erkölcsi, viselkedésbeli és magatartásbeli szokásai igazodjanak a közösség által elvárt normákhoz
- a viselkedésükben, a feladatok teljesítésében tükröződjön az alakuló feladattudatuk, kötelességérzetük
- társaikhoz és a felnőttekhez való viszonyukban jelenjen meg az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő képesség és a felnőtt tisztelete
- alakuljon ki a természethez való pozitív viszony, tiszteljék és becsüljék a természet értékeit

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, cselekvés, szokás szabályainak betartása
- Segítenek egymásnak
- Meghallgatják egymást
- Konfliktushelyzetben társaikkal egyezkednek
- Elkérik, átadják egymásnak az elkért játékszereket
- Felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak
- Le tudnak mondani mások érdekeiért a saját érdekeikről
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt

- A csoportba érkező vendéget udvariasan fogadják
- Ragaszkodnak csoporttársaikhoz és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel szemben
- Türelemmel meghallgatják egymást, a felnőtteket, nem vágnak egymás szavába.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre

Közösségi kapcsolatok fejlesztése

Óvónő kapcsolata a gyermekekkel:

Az óvónő mintául szolgál a gyermekek számára a kapcsolatok kialakításában, a kapcsolatok irányításában. Mintakövető viselkedést nyújt a gyermekeknek az óvónő-gyermek, és az egyéb felnőttekkel való kapcsolatban.

Gyermek-gyermek közötti kapcsolat:

Az óvónő a gyermekek közösségi életének irányítója, ezért segítse:

- a gyermekek helyét a csoportban megtalálni
- serkentse, barátságok kialakulását
- a peremhelyzetű, visszahúzódó gyermekek beilleszkedését a csoport közösségébe
- alakítsa a gyermek egymáshoz való viszonyát, közösségi érzelmeket.
- a másság elfogadását

A közösségi élet szokásainak, hagyományainak kialakítása

A gyermekek számára a szokások, szabályok egyben a közösségi követelmények közvetítői is. A szokások kialakításának alapvető feltétele a családokkal való összehangolt nevelés. Egyöntetű követelmények, szokások nélkül a gyermekek szokásai megbízhatóan nem alakíthatók ki.

Az alapvető szokásokat már kiscsoportos korban bevezetjük, a további évek folyamán az óvónőknek a szokások teljes mértékű begyakorlására, fejlesztésére és csiszolására kell törekedniük. Ahhoz, hogy a szokások, erkölcsi, magatartási normák a gyermekek viselkedési szabályozóivá válhassanak feltétlenül sok időt kell hagynunk kialakulásukra, begyakorlásukra.

Néhány példa a közösségi élet szokásai terén, azok közül a szabályok közül, amelyeket elvárunk a gyermekektől:

- a leesett játékokat vegyék fel
- azt, amivel már nem játszanak rakják a helyére
- a teremben normál hangerővel beszéljenek
- környezetünk eszközeivel óvatosan bánjanak, védjék állagát
- távozáskor, érkezéskor, - csoportba érkezőknek, belépőknek - köszönjenek
- köszönjék meg, ha kapnak valamit
- kérjék el a játékszereket egymástól, türelmesen várják meg, amíg megkapják
- segítsenek egymásnak
- hallgassák meg egymást
- étkezésnél nyugodtan fegyelmezetten, halkán, csendben beszélgessenek

- tisztelettel viselkedjenek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival

Az *ünnepek, ünnepélyek* jelentős események az óvoda, a gyerekek életében. A visszatérő ünnepek, hagyományok a közös élmény erejével hatnak, (érdekes, örömteli) erősítik a közösséghez, az óvodába tartozás érzését, biztonságot ad az óvodai éveken át, hiszen minden évben visszatérnek.

4.3.3 ANYANYELVI ÉS ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS

Célja:

- az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása
- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése

Feltétele:

- a sokoldalú, tapasztalatszerzés, élmények biztosítása
- a gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során
- a gyermek érdeklődésére, cselekvésére, előzetes tudására, tapasztalataira épülő ismeretanyagot is tartalmazó tevékenységrendszer
- a szociális és értelmi funkciók fejlesztését elősegítő játékok tervezése, beépítése
- a felnőttek mintaértékű beszéde

Az óvónő feladatai:

- a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítsa a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek a gyermekek az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés
- A természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése,
- a gyermek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása
- A napi nevelőmunka során észre venni, kihasználni mindazokat az alkalmakat, tevékenységeket, amely során lehetősége nyílik a gyermekek spontán értelmi, anyanyelvi nevelésére, fejlesztésére

Az értelmi nevelés egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelvi nevelés áthatja óvodai nevelésünk egészét. Kiemelt jelentősége van, mert a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek is a tartalmát képezi.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)
- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- érthetően, folyamatosan kommunikál, tisztán beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

A kommunikációs érintkezés, kapcsolat így egyrészt spontán hat a gyermekek beszédre, mely azonban nem tekinthető kizárólag a fejlesztés egyedi eszközeként. A tudatos, tervszerű anyanyelvi neveléssel fejlesztjük a gyermekek beszédének technikáját, beszédének tartalmi oldalát. Ennek megfelelően a beszédfejlesztést egyrészt spontán, illetve tudatosan (tervszerű, tudatos anyanyelvi nevelés) használjuk fel a gyermekek beszéd tartalmának, kommunikációjának fejlesztésére a nap teljes folyamatában.

Az értelmi fejlődés biztosítása érdekében *segítjük*, azt, hogy a gyermekek képesek legyenek

- érzékszerveik útján (látás, hallás, tapintás) az őket körülvevő valóságot tapasztalati síkon megismerni, az így szerzett ismeretek között az egyszerű összefüggéseket az óvónő irányításával észrevenni
- fejlődésben lévő, illetve a kialakult észlelési képességeiket a látás-hallás-tapintás területén, és a finommotoros képességeik: szem,-kéz-és mozgás-koordináció területén összerendezetten használni
- az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazására
- a tapasztalat útján szerzett ismeretek emlékezetben tartására
- feladatok irányított, majd önálló megoldására
- gondolataik, érzéseik kifejezésére
- érthetően, tisztán beszélni.

4.3.4 KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

„A nevelés alapja a szeretet – a tudás csak eszköze”. (Vörösváry László)

Munkánk során figyelembe vesszük az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramját, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai nevelésének irányelveit, alapító okiratunkban számunkra meghatározott feladatainkat úgy, hogy e közben megőrizzük és alapnak tekintjük a hazai óvodai nevelés hagyományait.

Alapító okiratunkban óvodánk számára az integrálható sajátos nevelési igényű gyermekek közül

- a halmozottan hátrányos helyzetű
- megismerő funkció vagy viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzdő
- integrálható beszéd fogyatékosága miatt
- érzékszervi zavarral küzdő hallás tekintetében
- értelmi fejlődésében akadályozott
- autista spektrum zavarral küzdők

ellátása, fejlesztése a feladatunk, ezért nagy hangsúlyt fektetnünk e fejlesztési területek megtervezésére, megvalósítására.

A tagóvodák módszertani segédanyagában jelenik meg a számukra meghatározott SNI-s gyermekek fejlesztésének részletes megvalósítási terve.

Általános irányelveink:

- elvárásaink igazodjanak gyermekeink egyéni fejlődési üteméhez
- gyermekeink fejlesztése a számukra megfelelő területen valósuljon meg
- ne terheljük túl a fejlesztés során a gyerekeket
- fejlesztő foglalkozásaink váljanak nevelési programunk tartalmi elemévé

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek aki:

a, A különleges bánásmódot igényel

- sajátos nevelési igényű
- beilleszkedési , tanulási,magatartási nehézséggel küzdő,
- kiemelten tehetséges gyermek

b, A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése

„Lehet, hogy gyenge még a hangunk, lehet, hogy léptünk még bizonytalan,
De indulunk: a szépet, a jót akarjuk, s érezzük, hogy hitünknek szárnya van!”

(Juhász Gyula)

Célja:

A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, vagy beszéd- fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, az autizmus spektrum zavar, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállításának segítése

- Holisztikus (teljességre törekvő) nevelés szemlélet megvalósítása.
- A sérült gyermek harmonikus személyiségfejlődésének segíteni
- A sajátos nevelési igényű gyermekek családi nevelését a közösségbe való beilleszkedésének segítése és a többi gyermekkel való integrált nevelése

„Sajátos nevelési igényű gyermek... az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd-fogyatékos, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral... vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd.”

„A sajátos nevelési igényű gyermekeknek joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.”

(2011.évi tv. A nemzeti köznevelésről)

Általános alapelveink

A sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. A nevelés hatására a sérülés arányában ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, önállóságra való törekvésnek, együttműködésnek.

Figyelünk arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg.

A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai - orvosi - pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük.

Az egyes fogyatékból típusnak megfelelően más - más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A fejlesztés elemeit, felépítését a gyermekek fejlettségi szintje, fejlődési üteme alapján határozzuk meg.

A fejlődés során a különböző funkciók fejlődését sok tényező befolyásolja, módosítja.

Az óvodai napirendben törekszünk arra, hogy a fejlesztő foglalkozások mellett a közösségben szervezett tevékenységekben és a szabad játékban minél több lehetőségük legyen kipróbálni önmagukat.

Fejlesztő tevékenységünk során nagy figyelmet szentelünk a transzferhatásra (különböző tevékenységformák során jelentkező tanulási folyamatok) és arra, hogy lehetőleg minél több sikerélménnyel, pozitív elfogadással találkozzon a sérült, problémával küzdő gyermek.

Alternatív (választható) lehetőségeket biztosítunk a tevékenységek megválasztásában, melyekben személyiségük kiteljesedhet.

Mindezeket szem előtt tartva a sokoldalú tapasztalatszerzésre és a többszöri visszatérő gyakorlásra fektetjük a hangsúlyt.

Feltétele:

- Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek problémájának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, terapeuta közreműködése szükséges.
- A fennálló problémák megismerése és azokkal való azonosulás
- A gyermek problémájának típusához igazodó szakember (gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus terapeuta) biztosítása
- a testi és értelmi funkciók fejlesztését elősegítő játékok tervezése, beépítése a napi munkába
- Az integráltan fejlesztett gyermekek számára biztosítani kell azokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz

Az óvónő feladatai:

Az óvodapedagógus feladata a sajátos nevelési igényű gyermek fogadásakor:

- Elfogadó, empátikus környezet biztosítása a szociális készségek fejlesztésével
 - Az egyéni fejlesztést az elvárásoknak a súlyosság mértékéhez, valamint a gyermek fejlődési üteméhez igazítja az alapmozgások kialakítását, fejlesztését
 - Segítségnyújtás kiemelten az alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködő készség fejlődéséhez.
 - Csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás
 - A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével
 - A sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és a kiszámíthatóságát.
 - Az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekben való lebontása, tervezése és végrehajtása
 - Nagy mennyiségű változatos ingerek (taktilis, mozgásos, látási, hallási) biztosítása a tapasztalati és ismeretkör bővítése érdekében
 - A kognitív funkciók, orientációs, motoros, kommunikációs képességek differenciált fejlesztése
 - A fejlesztés folyamata a szakemberek csoportmunkájával, a gyermekekre vonatkozó tapasztalatok rendszeres megbeszélésével
- Fejlesztési terv készítése

A hallássérült, siket és enyhébben hallássérült, nagyothalló gyermek

- A halláskárosodás miatt - a beszédkommunikációban az érthető ejtés teljesen elmarad, vagy erősen sérül.
- Ezek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozhat.
- Az enyhébben hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válnak a hallásra épített kommunikációra.
- A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel halló társaival együtt vehet részt óvodai nevelésben.

- A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata - a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve - a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van.

A fejlesztés feladatai:

- Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait.
- Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.
- Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek

- A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek óvodai nevelése a korai fejlesztésre épül.
- A kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztésük kellő időt, alkalmat biztosít:
 - az alapmozgások kialakítására, fejlesztésére,
 - a minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére,
 - a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
 - az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására
 - az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés feladatai:

- Az egymáshoz való közeledés, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztése a csoportos foglalkozásokon valósítható meg.
- Élményekkel, tapasztalatokkal a spontán tanulás, a társakkal való együttműködés és a kommunikáció fejlődésének segítése
- Az alapmozgások kialakítása, fejlesztése.
- A beszédindítás, beszédértés fejlesztése, szókincs bővítése

A beszéd fogyatékos súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos

orrhangzósság stb.), illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, a beszédmozgásokról szerzett emlékek felhasználásának hiányában, a grammatikai fejletlenségben, az utánzóképeség gyengeségében nyilvánul meg.

A beszédfigyelmességnek vannak:

- egyértelműen megnyilvánuló tünetei, pl. artikulációs
- látens (rejtett) tünetei, pl. beszédértési, beszédészlelési probléma
- a kommunikációs nehézségből fakadó másodlagos pszichés tünetei, pl. magatartási zavarok

A fenti tünetek együttesen tanulási akadályozottságot is kiválthatnak, mert a sérült beszédfejlődés, beszédzavar nagyban befolyásolja a gondolkodás és az ismeretszerzés minőségét. Az óvodai nevelés, logopédiai ellátás, pedagógiai fejlesztés a beszédbeli akadályok jellegétől függ, melyek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- a beszéd és nyelvi fejlődés zavarai
 - megkésett beszédfejlődés
 - diszfázia (beszédértési nehézségek, gyenge szókincs)
 - súlyos beszédészlelési és beszédmegértési zavar
- az artikuláció zavarai
 - diszlália (pöszesség)
 - orrhangzós beszéd
 - dizartria (a kiejtések zavara)
- a beszéd folyamatosságának zavara
 - dadogás
 - hadarás
- a hangadás rendellenessége
 - diszfónia hangképzési zavar)
- a kialakult beszéd zavara
 - mutizmus (némaság)
- az olvasás és írásteljesítmény zavarai
 - diszlexia
 - diszgráfia

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex - az életkori sajátosságokat, a játékosság elvét szem előtt tartó - nevelési környezetben valósulhat meg.

Elsődleges feladatunk tájékozódni az érintett gyermek, gyermekek beszédállapotáról és azokról a speciális feladatokról amelyeket a mindennapok nevelése során szem előtt kell tartanunk. Ebben segítségünkre lehetnek a szülők, logopédus, gyógypedagógus és természetesen elengedhetetlen a folyamatos kapcsolattartás a segítő szakemberekkel.

A fejlesztés feladatai:

- Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuo-motoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segít az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérésében.
- a beszédfigyelmesség gyermekek motiválása, sikerélményhez juttatása

- a beszéd fogyatékból eredő hátrányok miatti kirekesztettség érzésének csökkentése, megszüntetése, az önbizalom erősítése
- amikor a gyermek beszél a mondanivalójára és nem a beszédhibájára kell figyelni
- A beszéd fogyatékos gyermek fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszéd működés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.
- A fejlesztés tudatos és tervszerű, melynek során a beszéd állapotának felmérésétől a terápiás terv meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson túl a komplexitás és a folyamatkövetés is megvalósul.
- A módszerek megválasztásakor az életkor, a pszichikai sajátosságok, a beállítódás, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, és a korrekció adott szakaszának figyelembevétele szükséges.
- A fejlesztésben meghatározó a sokoldalú perцепciós fejlesztés, melynek során a kineztiázis, a hallási, a látási, a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.
- Fontos a transzferhatások tudatos kihasználása. Mivel a különböző beszédműveletek számos azonos, illetve közös elemből tevődnek össze, a fejlesztés a különböző átviteli megoldásokkal eredményesebbé tehető.
- A beszéd fogyatékos gyermek nevelése, oktatása megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.
- A súlyos beszéd fogyatékos tanulók fejlesztése intenzív és folyamatos.
- A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiában - a minél gyorsabban automatizált jó beszéd szint elérése érdekében - a tanulóval kommunikáló valamennyi felnőtt legyen partner.
- fontos az azonnali értékelés a sikerélmény megélése érdekében

Az autista spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus a szociális, kognitív és kommunikációs készségek fejlődésének minőségi zavara, amely a személyiség fejlődésének egészét átható zavar. A tudomány mai állása szerint ez a fejlődési zavar nem megelőzhető, nem gyógyítható és az alapvető károsodás egész életen át fenn áll.

Az autisztikus gyermekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányosságai, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedés, a szervezés és kivitelezés képességének minőségi sérülése és az egyenetlen képességprofil. Az autisztikus kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti a kóros viselkedés kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját.

A fejlesztés feladatai:

- A viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiája, szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.
- A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autisztikus kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata.

- Az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő - különösen a természetes élethelyzetek - használandóak a fejlesztésre. A fejlesztések során szükséges az intenzív, jól strukturált és a meglévő töredékkészségek használata, az egyéni motiváció megteremtése, a speciálisan a gyermek szükségleteihez alkalmazkodó módszerek alkalmazása.
- Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni tervekkel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.
- Az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

Egyéni fejlesztési terv

Az egyéni fejlesztési terv készítésének kiindulópontja az adott gyermek állapota; hogy milyen a mozgása, beszéde, figyelme, emlékezete stb. Abban, hogy ezeket helyesen meg tudjuk ítélni, támaszkodunk más szakemberek véleményére (szakértői bizottság, nevelési tanácsadó, előző óvónő, gyógypedagógus). A szülőtől kérdezzük meg, hogy milyen tevékenységet szeret a gyermek, mi okoz számára örömet, mivel tudja buzdítani, kitartásra bírni, mit él meg a gyermek pl. jutalmazásnak stb. De nagyon fontosak a gyermek megismerésében saját megfigyeléseink is. A fentiek figyelembe vételével készítünk számára személyre szóló fejlesztési tervet, melynek folyamatát, eredményeit a fejlődési naplóban rögzítünk és rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

A fejlesztés fő célja az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, valamint az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése.

Beilleszkedési , tanulási,magatartási nehézséggel küzdő

„Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkozásra jogosult. A fejlesztő foglalkozás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés...keretében valósítható meg.”

(2011.évi tv. A nemzeti köznevelésről)

A beilleszkedési, tanulási, magatartási, nehézségekkel küzdő gyermekeknél, aki(k)nél a sajátos nevelési igény megállapításra kerül, szakértői bizottság szakvéleménye határozza meg az elmaradás, illetve a zavar fő területeit, melyre az egyéni segítségnyújtás épül.

Jellemző tünetei lehetnek:

- a gyermek érzékenyebben reagál a meteorológiai változásokra
- fáradékonyabb az átlagnál
- nehezen tűri a zajokat, nehezen viseli a várakozási és egyéb feszültségeket
- gyakran igényli a pihenést, szünetet, egyedülletet
- fokozottan szüksége van az érthető, követhető szabályokra
- feladattudata, ismeretszerzési motivációja gyenge

- spontán tevékenységből kiinduló fejlesztéssel vehető rá feladatvégzésre

A sajátos nevelési igényű gyermekeket lehetőség szerint olyan csoportokba integrálunk, amelyben a pedagógusok megfelelő szaktudással rendelkeznek, képesek a befogadó, fejlesztő környezet megteremtésére. Fontosnak tartjuk a pedagógusaink önképzését, képzését. Munkánkat **utazó** logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus is segíti a sajátos nevelési igényű gyermekek folyamatos fejlesztésében.

A fejlesztés feladatai

- az egészséges énkép és önbizalom kialakítása
- a kudarcűrő képesség növelése
- a gyermek önállóságra nevelése

Kiemelten tehetséges gyermek

„Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.” (Harsányi István)

A tehetség három alapvető jellemzője:

- **átlagon felüli képességek**
 - magas szintű elvont gondolkodás
 - fogalomalkotás, kombinációkészség
 - jó memória és beszéd-készség
 - kiváló matematikai logika, téri viszonyok átlátása
 - speciális képességek (pl.: zenei, stb.)
 - alkalmazkodóképesség, új helyzetben hamar feltalálja magát
 - kritikus, független gondolkodás
 - gyors, pontos, szelektív információfeldolgozás
 - a lényeges és a lényegtelen dolgok megkülönböztetésének képesség
- **kreativitás**
 - gördülékeny, rugalmas és eredeti gondolkodás
 - ötletgazdagság, szokatlan feladat és helyzetmegoldások
 - új, különös, akár irracionális gondolatok, alkotások
 - tevékenységek iránti fogékonyság
 - kíváncsiság, merészség, szellemi játékosság
 - esetleg a gátlástalanságig fokozódó kockázatvállalás
 - nonkonformizmus (alkalmazkodási képtelenség)
 - a bizonytalan helyzetek toleranciája, humorérzék
- **feladat iránti elkötelezettség, motiváció**
 - elmélyült érdeklődés, lelkesedés képessége
 - bizonyos témákban meglepő mennyiségű ismeret
 - kitartás, állhatatosság, önállóság, gyakran makacsság
 - belső motiváció, érdeklődés – vezéreltség
 - önbizalom, én-erő, hit saját képességben
 - magas célok kitűzése az adott témában, területen
 - önkritika, változó reakció mások kritikájára

A tehetséges gyermekek nem minden területen képesek kiváló, kimagasló teljesítményre. Nekik is vannak erős, illetve gyenge oldalaik. A tehetségesek igényeinek megfelelő fejlesztő munka során a tehetséges gyermekek gyenge oldalát átlagos szintre kell fejleszteni ahhoz, hogy a domináns oldal is optimális mértékben fejlődjön.

Minél korábban megkezdjük a személyre szabott egyéni fejlesztést, annál jobb a kisgyermek számára. A kimagasló képességekre utaló jegyek igen korán, már sokszor az első életév vége felé megjelenhetnek.

Alapelveként kell kezelnünk, hogy óvodáskorban nem az ismeretek gyarapítása, hanem a képességek, a kreativitás és a személyiség összehangolt fejlesztése az elsődleges cél.

Hazánkban a változások nyomán mind jobban megélénkül a figyelem a tehetség, valamint a tehetség fejlesztése iránt. A legértékesebb nemzeti kincsünk az emberi tehetség. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a jövőnk, a felemelkedésünk a tehetségesek kezében van. Mert ki-ki teszi a dolgát, de új eszmék, elképzelések, tervek csak kevesek agyából pattannak ki.

Az egyenlőségen alapuló óvodai nevelésünk kiemelt feladatának tekintjük a gyermeki képesség kibontakoztatását, mert úgy gondoljuk, hogy valamennyi gyermek igényét ki kell elégíteni. Tiszteletben tartjuk az egyéni különbségeket, és valljuk, hogy a nevelésünk célja végső soron az egyén képességeinek kibontakoztatása, ön maga, mely később a társadalom hasznára válhat.

Fontos feladatunknak tekintjük azt is, hogy segítsük a tehetséges gyermek képességeinek maximális kibontakozását. Fontos azonban tudnunk, hogy a tehetségesnek tekinthető gyermekek sok esetben érzékenyebbek, érzelmileg sérülékenyebbek és kiegyensúlyozatlanabbak társaiknál.

Nagy figyelmet kell arra fordítanunk, hogy felismerjük a tehetségeket, hiszen lehetnek olyan gyermekek, akiknek az átlagosat meghaladó képességei esetleg rejtve maradnak, introvertáltabb (nehezen barátkozó, befelé forduló), gátlásosabb személyiségjellemzőik miatt.

Fokozott erőfeszítésekre van szükségünk a génuszok problémáinak megértésére, és ezek ismeretében, lehetséges védelmükre. Azért, hogy életük során, tehetségük megvalósításakor ne érhesse őket indokolatlanul a deviáns jelző. Ennek érdekében, egyfelől a kivételes tehetségekben kell tudatosítani személyiségük sajátosságait, hogy ők is megértőbbek legyenek önmagukkal és társaikkal szemben is.

Célunk, hogy ne legyen hátrányos helyzet a kivételes szellemi adottság, képesség !

A fejlesztés feladatai:

- ismerjük fel a tehetségeket
- értsük meg őket
- segítsünk nekik abban, hogy felismerjék és fejleszthessék képességeiket
- elégítsük ki a tehetséges gyermek szükségleteit, megismerési, alkotási, biztonsági, elfogadottsági készletet
- ösztönözzük intellektusukat és kreativitásukat
- erősítsük a tehetséges gyermeket
- készítsük fel a gyermeket arra, hogy kreatív és tehetséges felnőtté válhasson

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek nevelése

„Fogd kezénél, ki elmaradt, hogy utolérje társait!”

A megélhetési gondok, a családok szociális helyzetének kedvezőtlen alakulása egyre több gyermeket hoz hátrányos helyzetbe, amelyből önerővel kilépni nem tud, és amely az egész életútját befolyásolhatja.

A gyermekek alapvető joga, hogy egyenlő elérhető segítséget kapjanak képességeik, készségeik kibontakoztatásához, családban történő nevelkedésükhöz, függetlenül attól, hogy az ország mely részén, milyen méretű településen születtek és élnek.

A gyermekellátások feladata, hogy szolgáltatásaikat úgy szervezzék, hogy a gyermek az életkorának, speciális és egyéni szükségleteinek leginkább megfelelő, minőségi ellátáshoz egyenlő eséllyel férjen hozzá.

A hátrányos helyzetű gyermekek számára az esélyegyenlőség biztosításának egyik kitüntetett lehetősége az óvodai intervenciós munkánk, amely egyben az esélyteremtés záloga. Fontos, hogy a gyermekeink egyéni, speciális szükségleteik szerint, helyben és differenciáltan kapják meg a konkrét segítséget abban, amiben szociális, egészségügyi, nevelési, oktatási vagy egyéb okból rászorulnak.

A hátrányos helyzetű gyerekek óvodai nevelésének célja a gyerekek esélyegyenlőségének növelése, társadalmi beilleszkedésük segítése. Az esélyegyenlőség érdekében minden gyermeknek jár a sajátos bánásmód.

A fejlesztés feladatai:

- a családi nevelés figyelembe vétele
- a gyermekek különbözőségének elfogadása
- megismerni, megérteni a gyermekek különbözőségét okozó ok-okozati összefüggéseket.
- minden gyereket fogadjuk el olyannak amilyen és nem csak úgy, amilyennek szerintünk lennie kellene
- ismerjük el, bátorítsuk a helyes cselekedeteket, ne kritizáljuk
- minden gyereket fogadjunk el egyenértékűnek, hallgassuk meg őket, kérdéseikre válaszoljunk, ez által elnyerjük bizalmát
- a szülőkkel együttműködve keressünk olyan módszereket, melyek elfogadhatóak számukra is és előremutató változásokat eredményeznek

Az óvónő feladatai:

- elfogadni a szociális és egyéb különbözőségekből adódó sajátosságokat
- ismereteink folyamatos bővítése, a gyermekek hatékony fejlesztésének érdekében
- a szülők megismerése, megértése
- a család hagyományainak, szokásainak, kultúrájának, nevelési elveiknek tiszteletben tartása
- az óvodában folyó nevelés eredményeképpen gyermekeink hátrányai csökkenjenek, váljanak képessé az iskolai beilleszkedésre, életesélyeik növekedjenek
- tegyük képessé gyermekeinket a nyitottságra a külvilág felé, merjenek adni és elfogadni is
- erősítsük gyermekeinkben azt az érzést, hogy vállalják fel gyökereiket, kultúrájukat, hagyományait
- alakítsuk gyermekinkben a pozitív énképet és önbizalmat

5. NEVELÉSÜNK ALAPVETŐ TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5.1 EGYÜTTNEVELÉS

Az inkluzív (befogadó) pedagógiai gyakorlatnak a pluralizmus (sokszínűség), az együttélés, az integrált társadalom adja a létjogosultságot, mely az átlagtól eltérő, különbözőségekből fakad.

A különbözőség okai, összetevői:

- Társadalmi okokból fakadó különbözőségek
 - o Nemzeti, etnikai kisebbségek
 - o Migrációból adódó kisebbség
- Szociális okokból fakadó különbözőségek
 - o Szegénységből kialakult lét
 - o Iskolai végzettségből fakadó helyzet (Halmozottan hátrányos helyzet)
 - o Roma helyzet
- Sérülésből fakadó különbözőségek
 - o Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (SNI, BTM, TEHETSÉGES)

A gazdasági-társadalmi folyamatok eredményeként kialakult a társadalom periferiáján tengődő, **alacsony iskolázottságú**, a munkaerőpiacról tartósan kiszoruló, mély **szegénységben élő** embertömeg. Ezekbe a családokba születő gyermekek születésük pillanatától súlyos negatív hatásokat élnek meg, melyeket a későbbiekben még az optimális intézményi viszonyok esetén is nagyon nehéz mérsékelni. Törekszünk arra, hogy tudatos pedagógiai munkánk segítségével az otthoni környezet hiányossága miatti hátrányokat óvodai nevelésünk csökkenteni tudja.

Különös figyelmet fordítunk a **halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekre** (halmozottan hátrányos helyzetű gyermek az aki szociális helyzetéből és a képességei fejlettségéből eredő hátrányai vannak és szülője nyilatkozata alapján, nyilvántartásba kerül).

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének feltétele a megfelelő minőségű és időtartamú óvodába járása, hiszen az iskoláskor kezdetéig a gyermekek fejlődésének üteme igen nagy sebességű.

Igyekszünk a hátrányos helyzetből adódó lemaradásokat szakszerű, érzékeny pedagógiai szemlélettel, módszerekkel a szülőket is partnerré téve, velük együttműködve ellensúlyozni.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének előmozdításának elengedhetetlen feltétele, hogy olyan támogató lépéseket tegyünk, mely szolgáltatások megvalósítása csökkentik a meglévő hátrányokat, illetve segítik az érintett gyermekek iskolába lépésének időbeni lehetőségét is.

A fogyatékosság a gyermekek között fennálló különbségek olyan formája, amely a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő nagyobb mértékű differenciálást, a szokásoktól eltérő eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevételét tesz szükségessé.

Az óvodai nevelésünk a sajátos nevelési igényű gyermek esetében is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődnie kell az alkalmazkodó készségnek, az akaraterőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása és a szükséges tárgyi feltételek és segédeszközök megléte biztosítja a céljaink megvalósítását.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakításakor igénybe kell vennünk a szakirányú végzettségű, integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus közreműködését.

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen és fejlődjön. A gyerekek őszintén elfogadják, tolerálják sajátos bánásmódot igénylő társaikat, a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség természetes számukra. A sajátos nevelési igényű gyermekek számára hatalmas húzóerőt jelent, ha egy csoportba járhatnak testi, érzékszervi és intellektus tekintetében egészséges társaikkal.

Az ép gyermekek az együttnevelődés során egész életükre kiható, meghatározó humán értékek és viszonylatok kifejlődésével, elfogadásával és felértékelésével gazdagodnak. Minél kisebb életkorban találkozunk az egészséges gyermek sérülttel, annál könnyebben alkalmazkodik a helyzethez. Természetessé válik az elfogadás, a tolerancia, és észrevétlenül épül ki bennük a segítőkészség.

Fontos számunkra, hogy olyan közeget alakítsunk ki, ahol a különbözőség felé fordulás mindenki számára természetessé válik.

Két intézményünk alapító okiratban meghatározott feladata az integrált nevelés, e tagóvodákban fogadjuk azokat az integrálható, sajátos nevelési igényű gyermekeket

- akik érzékszervi fogyatékosok hallás tekintetben, illetve
- akik értelmi fejlődésükben akadályozottak, vagy autista spektrum zavarral küzdők

Egy-egy település részünkön, nagyobb számban megtalálható az etnikai kisebbség, ezért e tagintézmények módszertani segédanyagában tükröződnek ezen nevelésből fakadó sajátosságok.

Intézményünkben a migrációból adódó kisebbséggel nem , vagy csak elvétve találkozunk, míg az összes többi különleges gondozást igénylő (HHH, SNI, BTM,TEHETSÉGES, stb.) gyermek jelen van óvodáinkban.

Feltétele:

- az együttnevelés legfontosabb feltétele a befogadó óvoda attitűdje, az integráció megvalósítására való törekvés.
- az együttműködés sikerességét befolyásolja az a teljes alkalmazotti közösség elfogadó és támogató magatartása.
- nagyon fontos a pedagógus ismerete, szemlélete, és módszertárának gazdagsága.
- egyének közötti különbségek elfogadása, tiszteletben tartása
- egyéni, differenciált bánásmód alkalmazása

- személyiségközpontú a megközelítés
- a körülmények alakítása, feltételek biztosítása
- szoros partneri kapcsolatok kialakítása, fenntartása
- segítő csoport jelenléte: fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, pszichológus, támogató segítség a pedagógusoknak
- megfigyelés, a fejlődési szakaszok nyomon követése
- preventív szűrések

Az óvónő feladatai:

- a hátrány okának mielőbbi feltárása
- az esetleges elmaradások gyors felismerése, felzárkóztatás
- a gyermekek fejlődésének segítése
- szülőkkel, különböző intézmények szakembereivel való együttműködés kialakítása, és a tényleges együttműködés
- az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek folyamatos bővítése
- a megfelelő ismerettel, szaktudással rendelkezés
- diszkrimináció mentes nevelés biztosítása
- befogadó, toleráns légkör kialakítása, fenntartása
- az esélyegyenlőség sérülése esetén azonnali jelzési kötelezettség

5.2 EGYÉNÉNI BÁNÁSMÓD

Az esélyegyenlőség (az esélyegyenlőség olyan cselekedet amelynek eredménye, hogy a „védett gyermekcsoport” tagjai élni tudnak a számukra is nyitott lehetőségekkel.) Eredménye, a gyerekek önmagukhoz képest, harmonikusan fejlődnek.

Az együttnevelés során alapelvünk, hogy hátrányos helyzete, speciális problémái miatt se csoport, se egyén ne legyen megkülönböztetve, kirekesztve, egyenlő esélye legyen a nevelésben, fejlődésben.

Az esélyegyenlőség megvalósulása érdekében alkalmazzuk a differenciált nevelést, fejlesztést, melynek célja, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább tudjon kibontakozni, fejlődni.

Az egyéni bánásmód alkalmazásával olyan befogadó légkört- és eljárásrendszert alakítunk ki, ahol mindenki lehet más, és megtalálja abban a helyét.

Az egyéni bánásmód alkalmazása során, a differenciálás olyan pedagógiai szemléletünk és gyakorlatunk, amellyel a különbözőségekhez való illeszkedést valósítjuk meg. Igazodunk a gyermek saját fejlődési ritmusához.

Az eltérő fejlődési ütem adódhat

- a készségek, képességek lassúbb, vagy gyorsabb ütemű fejlődéséből,
- illetve adódhat a gyermek hátrányos helyzetéből is.

Az eltérő fejlettségű gyermekeknek minden helyzetben joguk van más ütemben haladni. Az együttműködésre kész, támogató figyelem és segítségnyújtás biztonságát az óvodapedagógus személye, attitűdje jelenti.

A tévedéseket természetesnek tekintjük, és segítjük a helyes megoldás felismerését.

A gyermek egy-egy, illetve több területen észlelt eltéréseinek, fejlődésbeli különbségeinek átgondolásával, minden folyamatban, minden helyzetben, minden tevékenységben több szinten biztosítjuk a differenciálást, az egyénre szabott fejlesztést.

Tehetséges gyermekekkel ritkábban találkozunk az óvodában. Tehetséges gyermeknek tekintjük azt, aki valamely képességében átlagon felüli fejlődést mutat, (kreativitás, kognitív képességek, feladat iránti elkötelezettség stb.).

Az eltérő fejlődési ütemben fejlődő gyermekek gondozása:

- A fejlődés feltételeinek biztosítása - szükségletek kielégítése
- Biztatás, támogatás
- Változatos tevékenységek, eszközök biztosítása
- Gátló tényezők kiküszöbölése
- Különbözőség kezelése.

Programunk a célnak, egyénnek legmegfelelőbb munkaforma megválasztásával segíti az egyéni bánásmód alkalmazását.

Az egyéni fejlesztés a differenciált fejlesztés alapja. A gyermekek közti különbségek rendkívül sok félék., ezért fontos a differenciálás, mely nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel. A differenciálás óvodánkban azt jelenti, hogy minden gyermek a számára a saját komplex személyiségének leginkább megfelelő, optimális fejlesztésben részesül.

Az óvodapedagógus páros kapcsolatba kerül a gyermekkel, és így a személyiség ismerete alapján célirányosan, a képességek fejlettségére, vagy fejletlenségére, illetve hiányára tekintettel tud hatni.

A differenciálás érvényesül a gyermekekkel szemben alkalmazott

- bánásmódban
- kapcsolat kialakításában
- az eszközök biztosításában
- az elvárásokban
- az elvártak teljesítésben
- az értékelésben
- a feladatok adásában
- fejlesztési módszerekben

5.3 TANULÁSI NEHÉZSÉGEK MEGELŐZÉSE

A fejlődés lélektani kutatások kimutatták, hogy az óvodáskor olyan életkori szenzitív szakasz, amelyben a pszichikus funkciók intenzív fejlődése jellemző. A szenzitív szakasz olyan időtartam, amelyben a szervezet intenzív fejlődéssel reagál a környezet hatásaira, intenzívebben, mint más időszakokban. Ezeket a szenzitív szakaszokat különös fogékonyság jellemzi egy-egy pszichikus funkció (percepció, mozgás, beszéd stb.) fejlődése szempontjából.”

Óvodáskorban történik meg a mozgás és érzékelés finom összehangolása, amely az értelmi fejlődés alapvető sajátossága. Az észlelés és az észlelési-mozgásos funkciók intenzív

fejlődése és integrációja tehát az óvodáskorban várható. E funkciók fejlődésének ez a szenzitív periódusa.

Az alap kultúr technikák elsajátításához az alábbi pszichikus funkciók biztosítják a tanulás sikerességét:

- Pontos és differenciált vizuális észlelés:
 - alak, forma, méret, szín pontos felfogása,
 - összetartozó részek értelmes egészként való észlelése (Gestalt-látás),
 - megadott formák - színek megtalálása, kiemelése egy képi környezetből (figura, háttér észlelése)
 - adott tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerése, megítélése,
 - vizuális információk téri elrendezése,
 - vizuális információk sorba rendezése.
- A hallott (auditív) információk:
 - pontos észlelése, megkülönböztetése,
 - adott hangok kiemelése,
 - adott hangok helyes egymásutániségének felismerése, hangcsoportok egységbe foglalása.
- Összerendezett, koordinált mozgás, szem - kéz összerendezett, célszerű együttes mozgása
- A látott - hallott információk összekapcsolásának képessége, motoros visszaadása (keresztcsatornák együttműködése)
- Rövid idejű vizuális - verbális memória.
- Szándékos figyelem, kb. 10 perces figyelemkoncentráció (Porkolábné, 1997).

A tanulási zavarok megelőzésében az óvoda feladata:

1. **a pszichikus funkciók működésének megalapozása**, mely a gyermek *óvodába kerülés pillanatától kezdődik és az óvodai nevelés végéig tart, minden gyermekre kiterjesztve (preventív fejlesztés).*

Porkolábné dr. Balogh Katalin szenzomotoros képességeket célzó fejlesztő programja a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja a pszichikus funkciók fejlesztését. A fejlesztő program négy részből áll (Porkolábné, 1997):

- mozgásfejlesztés
- testséma fejlesztés
- percepciófejlesztés
- verbális fejlesztés.

A fejlesztő program szervesen illeszkedik az óvodapedagógiai gyakorlathoz, ezért annak beépítése az óvodai tevékenységek tartalmába biztosítja a gyermekek számára a változatos megismerést, óvodáskor végére pedig a „totális érzékelő apparátus” kialakulását. Ezáltal a mozgás, testséma, percepció, verbális fejlesztés nem jelent többletfeladatot, csak átgondoltabb, tudatosabb tervezést.

2. **korrekciós fejlesztéssel** rendezni a különböző funkciózavarokat, részképességeket (korrekció). A korrekciós fejlesztést azoknál a gyermekeknél alkalmazzuk, akiknél a nevelési tanácsadó fejlődési elmaradást, vagy tanulási nehézséget (BTM) diagnosztizált. A fejlesztés közvetlen célja: azoknak a területeknek a rendezése, amelyeken a teljesítmény elmaradást mutat. A fejlesztés kiindulópontja az a fejlettségi

szint, ahol a funkciók még épek, jól működnek. Azok a gyermekek, akik beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdenek fejlesztő foglalkoztatásra jogosultak, a nevelési tanácsadó szakvéleménye alapján.

5.4 INTEGRÁCIÓ

Az integráció, integrálás szó a Magyar értelmező kéziszótár meghatározása szerint „különálló részeknek valamely nagyobb egészbe, egységbe való beilleszkedését, beolvadását” jelenti. A mi esetünkben a fogyatékkal élők, akadályozottak, azaz speciális nevelési igényű, vagy valamilyen problémával küzdő gyerekeknek többségi társaik közé való beilleszkedését jelenti. (HH, HHH, SNI, stb..)

A köznevelési törvény megfogalmazása szerint:

A hátrányos helyzetű gyermek aki:

„Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek aki esetében az alábbi körülmények közül **egy** fennáll:

- a szülő vagy a családbafogadó gyám **alacsony iskolai végzettséggel** - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény** igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- a gyermek **elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei**, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.”

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek aki:

- az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek aki a fenti meghatározott körülmények közül legalább **kettő** fennáll,

Az integrált gyermekek valamiben mások, mint a többiek, lehetnek láthatóan sérültek, vagy szellemileg elmaradottak, autisták, tanulási nehézséggel, zavarral küzdők, magatartászavart mutatók, de lehetnek kivételes képességűek, tehetségesek is. Mi az óvodában a tanulási nehézségre utaló jeleket tapasztalhatjuk.

Sajátos nevelési szükségletű gyermekek:

- a tanulásban akadályozottak,
- az értelmileg akadályozottak,
- beszédben akadályozottak,
- látássérültek, hallássérültek, mozgáskorlátozottak,
- viselkedés- és teljesítményszavarral küzdők,
- autista, autista spektrum zavart mutató gyermekek,
- súlyos tanulási zavarral, magatartászavarral küzdők.

Az integráció, együttnevelés feltételei közül a legfontosabbak a személyi infrastruktúra, a gyógypedagógiai szolgáltatás, megfelelő pedagógiai program, rehabilitációs, habilitációs fejlesztési terv, a szakemberek együttműködése, a befogadó készség kialakítása, a család, a

szülők támogató hozzáállása, differenciált oktatás, speciális taneszközök. Mi az óvodánkban csak integrálható sajátos nevelési igényű gyermekeket fogadunk, de az ő nevelésükhöz, fejlesztésükhöz, integrálásukhoz a fenti speciális személyi infrastruktúrát igénybe vesszük, együtt működünk.

Óvodai integrációs nevelésünk, funkcionális (együttnevelés), mert az integrációra „szoruló gyermekeket” a többi gyermekkel együtt neveljük, fejlesztjük az intézményben tartózkodása teljes időtartamában, kivéve, ha gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai egyéb megsegítése a csoportjából kiemelve történik.

A hatékonyság elérése érdekében óvodapedagógusaink igyekeznek alkalmazni egyéni felkészültségének megfelelően az:

- inkluzív pedagógiát segítő differenciálást,
- kooperatív technikákat,
- dráma-, projektpedagógiát.

A gyógypedagógiai szemszögéből fontos megkülönböztetni két nagy csoportot az integrációt tekintve:

- hátrányos helyzetű gyermekek csoportja,
- sajátos nevelési igényű gyermekek csoportja

Elkülönítjük tehát a sajátos nevelési igény és a hátrányos helyzet fogalmát, hiszen nem minden hátrányos helyzetű gyermek sajátos nevelési igényű is.

Munkánkat az alábbi szervezeti keretek segítik:

- óvodai fejlesztés, korai fejlesztés
- Az egyéni nevelés, differenciálás

Az óvodapedagógus feladatai:

- személyre szabott
- speciális feladatok
- pozitív érzelmi ráhangolódás
- sikerélmény biztosítása
- szülővel, szakemberekkel való együttműködés

A speciális nevelés során a készségek, képességek fejlesztésével együtt történik a sérült vagy lemaradt funkcionális rendszerek korrigálása, kompenzálása.

A sikeres integráció feltételei:

- pedagógusaink módszertani megújulása, nyitottsága,
- speciális nevelési szükségletű gyermekek számának maximalizálása,
- speciális segédletek,
- gyógypedagógiai segítségnyújtás, tanácsadás,
- speciális technikai eszközök,
- szoros kapcsolattartás a szülőkkel.

Pedagógiai szemléletének lényege, hogy minden gyermek különböző, különleges. Mi nem az átlagot keressük, hanem minden gyermekben meglátjuk az egyedit, a rá jellemző sajátosságokat.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődése messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az óvodai élet évei meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkenti a későbbi iskolai kudarckokat.

Az óvoda alapvető célja:

- hogy biztosítsa az intézményen belül az egyenlő bánásmód elvének, az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségének teljes körű érvényesülését.
- az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során:
 - a beiratkozásnál, felvételnél
 - a nevelésben, fejlesztésben
 - a gyerekek egyéni fejlesztésében
 - az értékelés gyakorlatában
 - a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában
 - a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében
 - a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel

Az integráció célja:

- Inkluzív pedagógia megvalósítása
- Az óvoda körzetében lévő valamennyi 3 éves HHH gyermek beóvodázásra kerüljön;
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 - 7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez;
- Az óvodából iskolába menő HHH gyermekek évről-évre egyre nagyobb számban integrált iskolai környezetben kezdjék meg általános iskolai tanulmányaikat;
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése – a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, szakmai és szakszolgálatokkal, általános iskolákkal, kisebbségi önkormányzattal, civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatás sikeresen valósuljon meg.

Az integráció jellemzői:

- Gyermekközpontú és családorientált szemlélet.
- Olyan interdiszciplináris (több tudományt, szakterületet érintő) megközelítés, mely a korai gyermekkorai fejlődés kérdésében kompetens, minden szakmaszeretöt egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja.

Feladatunk: A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása. Ennek érdekében:

- Felmérést végzünk arra vonatkozóan, hogy a településünkön járnak-e a HHH gyermekek óvodába = családok azonosítása)
- felkeressük azokat a családokat, akik nem részesülnek óvodai nevelésben
- ösztönözzük e családokat az óvodai beiratásra
- tájékozódunk az óvodáztatási szándékról, az óvodáztatás esetleges akadályairól,

- intézkedéseket kezdeményezünk az óvodáztatást akadályozó egyedi tényezők elhárítására

Kiemelt figyelmet szentelünk:

- Kommunikációs nevelésre (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializációra (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmód alakítására (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztésére
- Korszerű óvodapedagógiai módszerekre (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

Preventív fejlesztés

Közismert, hogy a szocio-kulturálisan hátrányos helyzetű gyerekek nem kapják meg az iskolai megfeleléshez szükséges alapokat.

A hátrányos helyzetű gyerekek elemi alapkészségeik fejlettsége már az óvodában jelentősen elmarad a kedvező körülmények között nevelkedő társaikéhoz képest, tanulási motivációjuk alacsonyabb társaikénál.

E területen végzett tevékenységünk fő irányait a részképességek fejlődésében mutatkozó hátrányok csökkentése, a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlesztése jelenti, amelyek fejlettsége/fejletlensége meghatározó az alapkultúrtechnikák (olvasás, írás, számolás) elsajátításában. A pszichikus funkciók fejlesztésére az óvodáskorban különösen nagy gondot kell fordítanunk, hiszen normál fejlődés esetén e pszichikus funkciók egyensúlya, működésének összerendezettsége, integrációja hat éves korig alakul ki.

Az iskolai kudarcok leküzdésének, az esélyegyenlőség megteremtésének egyik meghatározó feltétele, hogy az óvodába kerülés, az óvodáskor kezdeti szakaszán felismerjük azokat a hátrányokat, akadályokat, amelyek gyermekeink hátrányait jelentik.

A HHH gyermekek sajátos, egyéni bánásmódot kívánó fejlesztési igénye mögött döntő többségben nem értelmi képesség problémája áll, a háttérben a hátrányos szociokulturális vagy ingerszegény környezet tényezőiből adódó elmaradást kell meglátnunk.

E gyermekek fejlesztési igénye következetes, célzott pedagógiai támogatással az átlagos fejlesztési igényekhez igazítható. A foglalkozások a lemaradó részképesség fejlesztésén alapszik.

A csoportos fejlesztő foglalkozások a gyermek képességeinek ismeretében történik. A fejlesztés területei, amelyek a fejlesztésben jelentős szerepet játszanak:

- mozgásfejlesztés (nagy,- és finommozgás, egyensúlyérzék stb.)
- testséma fejlesztés (saját testen való tájékozódás, tér-irány észlelés, idői tájékozódás stb.)
- észlelés fejlesztése (látás, hallás, tapintási észlelés, emlékezet, figyelem stb.)
- verbális fejlesztés

Célunk, egyéni haladási ütemet segítő differenciált egyénre szabott fejlesztés, ami odafigyelést, következetes pedagógiai tevékenységet jelent. A fejlesztés tervszerű, következetes megvalósításához vezérfonal a fejlesztési terv készítése. A fejlesztések egyéni,

vagy csoportos formában kerülnek megszervezésre óvodánként, a fejlesztést igénylő HHH gyermekek számától függően.

HHH gyermekek esetében ez azt jelenti, hogy:

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelméréssel (részletes anamnézis) bemeneti állapot méréssel, felderítjük a gyerekek képességeinek erősségeit, illetve gyengeségeit;
- Erre épül a Fejlesztési terv, amely arra hivatott, hogy az elmaradt fejlődésben lévő részképességeket tudatosan, tervszerűen megsegítsük;
- A konkrét fejlesztést-fejlődést nyomonkövetjük
- Kontroll mérést végzünk, annak eredményei határozzák meg a továbbfejlesztés szükségességét, területeit.

Óvodai szakmai nyílt napok szervezése, annak célja:

- hogy biztosítsa az óvoda rendezvényeihez, szolgáltatásaihoz, kulturális, szakmai programjaihoz való hozzáférés egyenlőségének megvalósulását.
- az óvodákban az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését.
- a valódi esélyteremtést támogató lépések megvalósítását a HHH gyermekek hátrányainak kompenzálása érdekében.
- az intézményen belül a szegregációmentesség érzelmi - értelmi megalapozását, napi gyakorlatának megvalósulását minden tevékenység során.

Feladata:

- Nyitott óvoda működtetése, nyitott óvodai programok szervezése.
- Gyermekek és családbarát szolgáltatások nyújtása.
- A közös rendezvények nyújtsanak bátorítást és támogatást a szülőknek, hogy nagyobb kedvvel, önbizalommal és felkészültséggel foglalkozhassanak gyermekeikkel.

Az óvoda-iskola átmenet támogatása

Célunk, a HHH gyermekek iskolai sikerességének biztosítása, támogatása a megfelelő minőségű óvodáztatással, annak elérése, hogy évről – évre nagyobb számban integrált iskolai környezetben kezdjék meg tanulmányaikat.

Nagycsoportosaink zömmel a körzetükben lévő általános iskolában kezdik meg az első osztályt.

Feladatunk:

- Iskolaválasztás támogatása
- Iskolalátogatások, a HHH-s gyermekek, kudarcmentes iskolakezdésének érdekében ismerjék meg leendő tanítójukat., vegyenek részt az iskolában játékos foglalkozásokon, a szülőkkel nyílt órákon
- Tájékoztató megbeszélések a beiskolázást megelőző időszakban
- Szükség esetén hospitálások, kapcsolattartások, esetmegbeszélések
- A gyermekek fejlődésének után követése az általános iskola első évében.
- Személyes beszélgetések az elsős tanítókkal a gyermek előmeneteléről.
- Az iskolai mérés tapasztalatainak összevetése az óvodaival.
- Módszertani tapasztalatcserék.

- Nyomon követés, visszajelzés az iskola részéről
- Hogy az óvodában megkezdett nevelő fejlesztő munka folytatásra kerüljön az iskolába, tehát
 - a kapcsolatba, az együttműködés központjába kell állítani a gyerekeket
 - meg kell ismernünk egymás szakmai dokumentumait, szakmai munkáját
 - az iskolába kerülő gyermekek megismertetése a tanítók, az iskola felé
- Feltérképezni azt, hogy az egyes óvodák, mely Általános Iskolával kerülnek kapcsolatba a gyerekek beiskolázása alkalmával

A HHH tanulók minél zökkenő mentesebb átmenetének biztosítása érdekében a következő módszereket szorgalmazzuk az együttműködésben:

- intézménylátogatások,
- hospitálások az adott gyermekcsoportokban, iskolai osztályban
- szükség esetén esetmegbeszélések,
- közös értekezletek szakértők, előadók

Szülőkkel való kapcsolat tartás, együttműködés

A beóvodázás, az óvodai nevelés teljes időtartama alatt folyamatos, napi kapcsolatban kell, hogy legyünk a szülőkkel.

Feladatunk:

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
- Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése,
- A család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. farsang, karácsony, Luca nap, pünkösdi királyválasztás, anyák napja, kisebbségi ünnepek stb.

Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Szociális hátrányú gyermek lehet, aki:

- aki tartósan vagy gyakran beteg, hiányzik az óvodából
- egyedülálló szülő által nevelt
- teljes családban nevelkedik, de életszínvonala az óvoda szülői körének átlaga alatt van.
- a családi mikrokörnyezetének problémái miatt
- a gyermek óvodán kívüli tevékenységei során szövődő társas viszonyaiból adódóan

Feladataink

- A gyermek és körülményeinek megismerése, regisztrálása, folyamatos követése
- Megállapítani, hogy képességei kibontakozásában elsősorban mi akadályozza
- Meghatározni a lemaradás mértékét, minőségét
- A fentiek alapján a gyermek és szülő érdeklődésének, képességének megfelelő közös út keresése, amely a gyermeket segíti és épülését szolgálja
- Egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, megszervezése
- A gyermek testi fejlődésének mérése védőnő segítségével.
- Egészségügyi tartalmú programok szervezése a szülők számára.
- Szülők eseti problémáinál segítségnyújtás.
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönözése, bábelőadások szervezése).
- Szociális ellátórendszerrel való együttműködések formáit, tartalmát

Az óvónő feladatai:

- családlátogatás, kapcsolattartás a szülővel, fejlesztő pedagógussal, gyermekvédelmi felelőssel
- rendszeres egészségügyi felügyelet és orvosi ellátás megszervezése
- kerekasztal beszélgetések a szülőkkel
- egészségnevelési elemek megvalósítása óvodai nevelésünkben
- a gyermekek szociális helyzetének diszkrét figyelemmel kísérése, szükség esetén a lehetséges segítő források megkeresése

Együttműködés kialakítása óvodán kívüli szervezetekkel

- **Gyermekjóléti, családsegítő szolgálattal való együttműködést:** a családok szociális, mentális támogatásának segítését; folyamatos információ a szociális támogatási lehetőségekről, családok és szakszolgáltató intézmény közötti közvetítést; szülők erőforrásainak feltárása (kreatív tevékenység, szociális ellátó rendszerrel való kapcsolattartást).
- **Védőnői hálózattal való együttműködést:** a gyermekek óvodai beíratásának támogatása, jelzőrendszer működtetése, esetmegbeszéléseket; szülői értekezleteken való részvételt, egyéni tanácsadást,
- **A Pedagógiai Szakszolgálattal, Szakértői Bizottsággal való együttműködés**
- **Cigány Kisebbségi Önkormányzattal, Civil szervezetekkel való együttműködést:**
A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködést: a gyermekek óvodai beíratásában való együttműködés (konzultációk); a gyermekek hiányzásának csökkentése érdekében közös családlátogatások; Együttműködés az iskolaválasztásban (egyéni és csoportos megbeszélések; Szülői programok közös szervezése;

6. A GYERMEKEK TEVÉKENYSÉGFORMÁI

6.1 JÁTÉK

Az általános értelemben vett játék magába foglal minden szabadidős tevékenységet, amely a nap folyamán megjelenik.

A játék létforma, a gyermek legelemibb pszichikus szükséglete fejlődésének alapja, fejlesztésének legfőbb eszköze. A játékon keresztül tapasztalja meg a gyermek a körülötte lévő világ sokszínűségét. Legfőbb élményforrása, személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás, a készség és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

A játék célja: az aktív, önálló, tartalmas, érzellemmel telített, pszichikumot, kreativitást fejlesztő, erősítő, élményt adó tevékenység, a játék kibontakoztatása, mely sokoldalúan fejleszti a gyermekek egész személyiségét.

Feltétele:

- nyugodt, vidám légkör
- megfelelő, elegendő
 - hely
 - idő
 - játékeszközök

A játék feltételeinek megteremtésével olyan szokásokat, szabályokat alakítunk ki, melyek lehetővé teszik minden gyermek számára a nyugodt játéktevékenységet.

Az óvónő feladatai:

- a feltételek biztosítása
- tartalmas, szabad, önfeledt játék segítése, szükség esetén irányítása
- élmények, élményszerzési lehetőségek biztosítása
- a játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása, továbbfejlesztése
- a gyermekek megismerése és fejlesztése a játékban

A játék feltételeinek biztosítása

A játékhoz szükséges megfelelő és elegendő hellyel, idővel és játékeszközökkel biztosítjuk a gyermekek elmélyült játéktevékenységét. Ezek a feltételek adják az alapját a nyugodt, vidám, kreatív légkörnek és a játék fejlesztő hatásának.

A gyerekek a játékidő alatt szabadon dönthetnek, hogy mivel, kivel és mit játszanak, milyen helyet választanak játékukhoz. A tartalmas játékhoz változatos játékeszközök, különböző játéksarkok állnak a gyermekek rendelkezésére.

A gyermekek érkezésétől kezdve, hazamenetelig lehetőségük van mindenfajta játékra, kedvük, igényük szerint birtokba vehetik a csoport (nyáron, jó időben az udvar) játékeszközeit. Az óvoda felnőtt dolgozói nem szabályozhatják, gátolhatják a gyermekek

szabad döntését a játéktevékenység megválasztásában az összevont, csoportokban való működés esetén sem.

A játékhoz szükséges időt a „rugalmas”, viszonylag kötetlen napirend biztosítja, és a játékba integrált, játékos kötetlen ismeretszerzés sem bontja azt meg.

A tartalmas játék segítése, irányítása

Az önálló játék érdekében az óvodapedagógusok csak bizonyos szituációban segítik a gyermekek játékát.

Az óvónők annyiban segítik a gyermekek bontakozó, vagy elmélyült játékát, amennyiben azt a gyermekek, vagy a játékterület igényli. A segítsége lehet:

- A játékfeltételek megteremtése (hely, idő, eszközök)
- Tapasztalatok bővítése
- Élmények biztosítása
- Játék továbbfejlesztése

Minél kisebb a gyermek, annál inkább szüksége van az óvó néniére, mint játszótársra. A kicsikkel különösen szoros kapcsolatot alakítunk ki, a gyermekek együttes tevékenységében részt veszünk. Megtanítjuk, hogy mi mindent és hogyan lehet játszani. Fokozatosan megtanítjuk a játékszerekkel kapcsolatos kezelési, viselkedési szabályokat is.

Mindezt tesszük példamutatással, közvetlen irányítással, a gyerekekkel való közös, együttes játékban.

A nagyobbak esetén többnyire elegendő, ha csak figyelemmel kísérjük a gyermekek egyéni és társak felé irányuló játékkezdeményezéseit, a tartalmas játékot, biztosítjuk a játék önkéntességét, az önálló elgondolások megbecsülését, támogatását.

Figyelmet fordítunk és segítjük azokat a gyermekeket, akik:

- félénkebbek, nehezen barátkoznak
- nehezen találnak játékot maguk számára
- nem érdeklődnek, akiket nem köt le a játék
- az életkoruknak nem megfelelő szinten játszanak

Új játék bevezetését, a játék továbbfejlesztését a játékban való részvételünkkel segítjük, irányítjuk.

A gyermekek játékának irányításában, segítségében tilos óvodánkban a játék menetének „kívülről” való irányítása. A játékba az óvónő mindig, mint a gyermek játszótársa, az együttműködést segítve „lép” be.

A játékfajta tartalmának, minőségének gazdagítása, továbbfejlesztése

A játékok tartalmát az élmények elevenítik meg, ezért a játék témáját és tartalmát a környezetben szerzett benyomásokkal, élményekkel alakítjuk, fejlesztjük. A játékok gazdagításának, fejlesztésének alapvető feltétele az élmény. A játékok témája, tartalma nagyrészt a gyermekek valóságról szerzett benyomásaitól, ismereteitől, tapasztalataitól függ. Minél több tapasztalattal, ismerettel rendelkezik a gyermek a környezetéről, annál gazdagabb, tartalmasabb a játéka is.

Az óvodai mesékkel, sétákkal, kirándulásokkal, ünnepekkel újabb és újabb lendületet adunk a gyermekek gazdag, tartalmas játékának kibontakoztatásához.

A hétköznapi élet „figuráinak” szereplőinek eljátszásához is biztosítjuk az élményeket és a helyszínek berendezéséhez szükséges feltételeket, játékeszközöket.

Játékfajták:

1. Gyakorlójáték

- Hang, beszéd játékos gyakorlása
- Mozgások gyakorlása (ugrálás, szaladgálás, tologatás stb.)
- A különböző anyagokkal való játékok (víz, homok, töltögetés, stb)
- Játékeszközök, játékszerek rakosgatása

2. Konstrukciós, építőjáték

Az építőjáték a kisebb gyermekeknél a gyakorlójáték fejlettebb formájaként jelentkezik. A nagyobb gyermekek már tudatosabban építenek, mely gyakrabban kapcsolódik szerepjátékhoz, összefonódik vele, kiegészíti azt. Igyekezünk elősegíteni azt, hogy a gyermekek minél többször éljék át az „én készítettem” alkotás örömét.

3. Barkácsolás

A barkácsolás a bonyolultabbá váló továbbfejlesztett játékigényből fejlődik ki.

A szerepjáték, dramatizálás, bábozás közben alakuló játékszituációkhoz, szükséges sokféle eszközök egy része a csoportszobában rendelkezésünkre áll, illetve az eszközök egy részét egyszerű formában a gyermekekkel közösen készítjük el, nagycsoportban pedig a gyermekek már önállóan. Barkácsolnak a gyerekek amikor:

- ajándékot készítenek (ünnepek alkalmából család tagjaiknak, társaiknak, stb..)
- dekorációt készítenek (évszaknak, alkalomnak megfelelően pl. csoportszoba, öltöző szépítésére)
- játékszert készítenek (maguk örömeire, pl. termény figurák, stb..)

4. Szerep, szimbolikus játék

A szerepjátékot tartjuk a gyermekek nevelési szempontjából a legértékesebb játékfajtának, a személyiségfejlesztés leghatékonyabb eszközének. A játék alapvető feltételeit, ha lehet, még fokozottabban kell érvényesítenünk a szerepjátékok során.

A szerepjáték játékeszközeinek lényeges szerepük van, azok eseményeinek tartalmában. Folyamatosan fejlesztjük, gazdagítjuk a szerepjátékok tartalmát, ennek megfelelően biztosítjuk hozzá a szükséges játékeszközöket. A kész játékeszközök mellett a gyermekekkel közösen, illetve a gyermekek önállóan is készítenek játékeszközöket a szerepjátékokhoz.

A dramatizálás gyakran összefonódik a szerepjátékkal. A gyermekek szerepjátékában segítjük, ösztönözzük azt, hogy a mese-vers élményeiket eljátszhassák. Ennek kialakulását, segítjük a színes, érzékletes mesemondással. A mozgással, beszéddel végzett dramatizálás során serkentjük a gyermekeket arra, hogy önállóan, maguk által kitalált meséket, meseváltozatokat is játszanak el fantáziájuk, képzeletük segítségével.

5. Szabályjáték

A szabályjátékokkal szoktatjuk, neveljük a gyermekeket ahhoz, hogy bizonyos szabályokat el kell fogadni, azokat be kell tartani, azért, hogy részt vehessenek a játékban. A játékok szervezésével az önként vállalt szabályok betartására, szabálytudatra és az ezeknek megfelelő magatartás fejlesztésére törekszünk. Szabályjátékok lehetnek:

- mozgásos játékok (pl sorversenyek, csapat játékok)
- kártya és társas játékok
- kirakók

A szabályjátékokhoz tartoznak az értelmi képességeket fejlesztő játékok, azonban ezeknek a játékoknak kiemelt szerepe van a gyermekek értelmi képességeinek fejlesztésében, mint

- érzékelés, észlelés
- megfigyelés,
- emlékezet, képzelet
- gondolkodás,
- problémamegoldás,
- ismeretgazdagítás stb.

A csoportokban változatos értelmi képességeket fejlesztő játékok találhatók. A gazdag kínálat választékából törekszünk ezek folyamatos bővítésére, fejlesztésére, mivel ezeknek a szerepe a gyermekek fejlesztésében az utóbbi időben rendkívül megnőtt. A gyermekek a nap folyamán ezekkel a játékokkal önként, igényük és kedvük szerint bármikor játszhatnak, ezért elérhető, állandó helyük van a csoportszobákban. Az önálló játék kialakulásáig fontos, közvetlen szerepünk van a játékirányításban.

A gyermekek megismerése, fejlesztése a játékban

A játék és különösen a szerepjáték lehetőséget ad a gyermekek érzelmi világának, közösségben elfoglalt helyének, közösséghez való viszonyának, személyiségének, ismereteinek megismerésére. Igen fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Megfigyeljük:

- mennyire tudnak a gyermekek elmélyülni a különböző játékokban (szerepjáték, gyakorlójáték, szabályjáték stb.)
- hogyan kezelik, bánnak a különböző játékeszközökkel
- a gyermekek tulajdonságait, személyiségjegyeit
- a társakhoz való viszonyát stb.

Minden játék fejlesztőjáték, mert valamilyen képességet fejleszt !

A gyermekek fejlődését az óvodába lépéstől kezdve az erre szolgáló fejlettségmérő lapon követjük nyomon A fejlődési ütemre, lemaradásra utaló jeleknél az óvodapedagógus a gyermekek fejlesztése érdekében fejlesztési tervet készít, egyéni, illetve csoportos fejlesztéseket szervez.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek több napon keresztül egyazon játéktémában együtt részt venni.
- Játékukban dominál a szerepjáték, melyhez önállóan alakítják a teret, eszközöket
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek a szabályok betartására
- Az ismert meséket szívesen dramatizálják, elbábozzák

6.2 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A külső világ tevékeny megismerését csak programunkban bontjuk szét, tartalmában azonban ez a nevelő-fejlesztő munkában, tervezésben, szervezésben, szerves egységet alkot. Mivel fejlesztő munkánk tervezése a környezetünk természeti és társadalmi viszonyaira épít, minden fejlesztő munka ebből indul ki.

A külső világ tevékeny megismerését a környezetünk természeti, emberi, tárgyi viszonyai során végzett tevékenységekben keressük, melynek során megtapasztaltatjuk a formai, mennyiségi téri viszonyokat is gyermekeinkkel.

6.2.1 KÖRNYEZETÜNK TERMÉSZETI, EMBERI, TÁRGYI VISZONYAI

A tevékenység célja:

- a gyermekek spontán szerzett szűkebb és tágabb természeti emberi, tárgyi tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendezése,
- értelmi képességek fejlesztése.

Feltételei:

- legalapvetőbb, adott feltétel, maga a természet, amely körülvesz bennünket
- egyéb eszközök, amelyek a cselekedtetést, manipulálást teszik lehetővé::

Az óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- a tapasztalatok, ismeretek gyarapítása, ismeretek rendezése
 - a környezeti értékek felismerése (tudatformálás)
 - környezeti fogalmak tisztázása (ismeretszerzés)
 - értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás, beszéd)
 - pozitív viszony kialakítása a környezethez, a környezet védelmének megalapozása (attitűdök formálása)
 - megfelelő tájékozottsági szint kialakítása a gyermek szűkebb, tágabb környezetében
 - a természetben végbemenő változások, folyamatok, kölcsönhatások összefüggésének megértetése

Az óvónő általános feladatai:

- Adjon lehetőséget sokféle tevékenységgel a tapasztalatszerzésre, a minél több érzékszervvel való megtapasztalásra
- Szervezze meg, biztosítsa a természetben, a valóságos környezetben való tapasztalatszerzés lehetőségét (többszörre a szabadban történő megszervezése)
- Vezesse rá a gyermekeket a legfontosabb ismertetőjegyek, hasonlóságok, különbségek, összefüggések észrevételére. Alkalmazza ehhez a megfigyeléseket, vizsgálatokat, összehasonlításokat, méréseket, kísérleteket, mint módszereket

- Építse be a környezetismeret témáiba a gyermekek által kezdeményezett, környezetükben hallott témákat
- Végezzen különböző egyszerű kísérleteket a gyermekekkel az összefüggések megértésére
- Engedje a gyermekeket elmélyülten kutatni, keresni
- Teremtsen olyan helyzeteket, ahol a széles körben értelmezett környezetet a gyermek élményszerűen megtapasztalhatja, megfigyelheti, cselekvő, játészó részese lehet
- Érzékeltesse a környezeti értékeket, kapjon hangsúlyt a környezettudatosság

A fejlesztés eszközének témakörei, anyaga

Az óvodai nevelés területeit a **természeti és emberi-társadalmi** környezet köré csoportosítjuk, hiszen ez a közeg az amely természetes módon mindent átölel, amiről az óvodás gyermeknek ismeretei vannak, a gyermeki lélekhez, gondolkodásmódhoz közel áll. Ehhez szorosan kapcsolódnak a társadalmi események (ünnepek, hagyományok).

Természeti környezet

- Napszakok, napszakok változásai
- Évszakok
- Növények
- Állatok
- Természetvédelem, környezetvédelem
- Színek

Emberi-társadalmi környezet

- A család
- A felnőttek munkája
- Az emberi test, egészségvédelem
- Az óvodai környezet és az óvoda környéke
- Közlekedés

A fenti témakörök a gyermekek érdeklődésétől, ismereteitől függően tovább bővíthetők. A témakörök anyagát a csoportos óvónők éves tervükben állítják össze, határozzák meg.

Szervezés

- A tevékenységet kötetlen formában a hét minden napján szervezzük

Megvalósítás, szokásrendszer

Megtanítjuk gyermekeinket látni, mindenre odafigyelni. Minél több sétát, kirándulást teszünk a szabadba, ahol észrevesszük az apró csodákat, felfedezzük az életet. A természetben gyűjtött „kincseket” felhasználjuk különböző tevékenységeink alkalmával.

Az ember a természet része, és így különleges kapcsolatban van önmagával és a környezetével. Kölcsönhatásban vagyunk a természettel.

Megvalósulási lehetőségei:

- Szimulációs játékokban
- Szerepjátékokban
- Sétákon, kirándulásokon
- Témakörhöz kapcsolódó képek nézegetése, rendezgetése során, a tapasztalatok feldolgozására
- Beszélgetések során (spontán és tudatos) : közvetlen élmény, gyermeki érdeklődés, vagy óvónői javaslat hatására
- Megfigyelések, vizsgálódások, kísérletek a környezetben
- Kóstolás során
- Egyéb tevékenységekben

A megvalósulás egyéb jellemzői:

- A gyermeki részvétel, az ismeretszerzésben: a gyermek a megismerési folyamatoknak nem passzív szemlélője, hanem cselekvő részese (pl.: közlekedési szabályok megismertetése a gyakorlatban, a közvetlen séta alkalmával)
- Játék, munka, játékos ismeretszerzés ötvöződik a gyermekek tevékenységében, nem különülnek el egymástól
- Az ismerteszezést, értelmi képességek fejlesztését természetes környezetben, a valóságban tesszük meg.
- Komplexitás

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Tudják saját adataikat, (név, lakcím, szülők neve, foglalkozása, testvérek neve)
- Ismerik, megnevezik testrészeiket, érzékszerveiket
- Tudják a napok, napszakok, hónapok, évszakok nevét, sorrendjét,
- Ismerik az óvoda környezetében a fontosabb épületeket, azok funkcióját (rendelőintézet, iskola, bölcsőde, mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség, áruház, templom, művelődési ház, könyvtár, múzeum, stb.)
- Ismernek és megneveznek közlekedési eszközöket, (szárazföldi, vízi, légi) ismerik azok funkcióját, ismerik a közlekedés alapvető szabályait (jelzőlámpa jelentősége, színei, gyalogos átkelőhely jele, stb.)
- Ismerik, megnevezik, az alapszíneket, a színek világosabb, sötétebb árnyalatait
- Tudják csoportosítani az élőlényeket, (ember, állat, növény)
- Ismernek, megneveznek, felismernek: virágot, zöldséget, gyümölcsöt, fát
- Felismernek és megneveznek ház körül, és vadon élő állatokat, legalább madarakat
- Ismernek, megneveznek különféle foglalkozásokat
- Hallás útján felismerik, megkülönböztetik környezetük hangjait (közlekedési eszközök, madárhangok, stb.)
- Részt vesznek természetvédelmi tevékenységekben (szemétgyűjtés, szelektív hulladék gyűjtés, gazdálkodás a természeti erőforrásokkal, víz, energia, téli madáretetés)

6.2.2 KÖRNYEZETÜNK FORMAI ÉS MENNYISÉGI TÉRI VISZONYAI

A tevékenység célja:

- a gyermekek spontán szerzett matematikai jellegű tapasztalatainak, ismereteinek bővítése, rendezése,
- értelmi képességek fejlesztése.

Feltételei:

- matematikai összefüggések megvártatása
- a valóság objektív bemutatása, megismerése különféle eszközökkel

Az óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- az érzékelés, megfigyelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás fejlesztése
- matematikai fogalmak tisztázása, szókincsbővítés (ismeretszerzés)
- számfogalom kialakítása, fejlesztése

Az óvónő általános feladatai:

- tegye jó játékká a matematikát
- építsen a problémaszituációkban rejlő motiváló hatásra
- tegye lehetővé a sikeres feladatmegoldást
- gazdagítsa a gyermekek matematikai tapasztalatait
- a matematikai ismeretek összefüggéseinek felismertetése
- ismertesse meg
 - a gyermekeket matematikai tényekkel (halmazalkotás, halmazok számlálása, stb.)
 - matematikai és nem matematikai kapcsolatokkal, összefüggésekkel (különböző hosszúságokkal, súlyokkal, több-kevesebb fogalmaival, sorszámnevekkel)
 - matematikai műveletekkel (elvonás, hozzáadás, bontás stb.)
 - téri viszonyokkal (irányok)

A fejlesztés eszközének témaköre, anyaga, tartalma

A matematikai nevelést folyamatként értelmezzük, anyagát elsősorban nem ismeretek alkotják, hanem gondolkodásfejlesztést jelent, cselekvéses és gondolati tevékenységeket tartalmaz.

- Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések.
- Halmazalkotások
- Számfogalom előkészítése, alapozása
- Tapasztalatok a geometria körében
- Tájékozódás síkban, térben

Szervezés

- hetente egy alkalommal kötetlen formában (kisebb gyermekeknél)
- hetente egy alkalommal kötött, vagy kötetlen formában a 6-7 éves gyermekeknél (téma, feldolgozás módszerének függvényében)

Megvalósítás, szokásrendszer

- spontán helyzetek alkalmával, matematikai „problémákkal” való szembesítés a mindennapi élet során

Miután minden matematikai tapasztalat a környezetünkből származik, minden matematikai téma, kapcsolható egy-egy környezeti tartalomhoz.

Az óvodáskor jellemző fejlődésében a matematikai nevelés terén két életkori szintet különböztetünk meg:

- **Az első szint** bevezetés a matematikába, általában a gyermek 5. életévéig tart. Feladata a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakozásának segítése, a matematikai beállítódás, a szemlélet megalapozása.
- **A második szint** az intenzív fejlesztés szakasza, az 5.-6.-7. életévben. Feladata a matematikai tapasztalatszerzés, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátíttatása. Eligazítás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

3-4 éves korban spontán nyílik lehetőség a gyermekek egyszerű matematikai tapasztalatainak fejlesztésére a játékidő során, pl.: gyöngyfűzéskor megmérjük kié rövidebb, hosszabb stb. Sok ilyen és ehhez hasonló jelenség észrevételével, ezekről való beszélgetésekkel spontán fejlesztjük a kisebb gyermekeket is.

A matematikai fogalmakkal gyakran találkoznak a gyermekek a mindennapi óvodai életben, a játék során, így szinte önmaguktól, mindenféle kényszer nélkül ismerkednek meg velük. Először passzív szókincsükké válik, később azonban egy része beépül beszédükbe is.

A környezetismeret során olyan eszközök és tevékenységek biztosítása szükséges, ami egyben felkelti a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését is.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Tudjanak a gyermekek saját testükön, illetve térben tájékozódni,
- Használják helyesen a névutókat (előtt, mellett, alatt, fent, lent, mellett, mögött stb.); megkülönböztetik a jobb és bal kezüket
- Tárgyak tulajdonságait ismerjék fel, nevezzék meg, kiemelt tulajdonság szerint szét tudják válogatni
- Tudjanak halmazokat létrehozni, szétválogatni, osztályozni, egyesíteni, bontani
- Legyenek képesek megkezdett sorban a szabályt felismerni, azt folytatni
- Ismerjék a semmi, több, kevesebb, ugyanannyi fogalmakat, e szerint össze tudják hasonlítani a halmazokat
- Tudjanak halmazokat összemérni, elemeiket párosítani

- Biztonsággal tudjanak számlálni 10-es számkörben
- Ismerjék, használják a sorszámneveket 10-es számkörben
- Megadott mennyiségből 10-es számkörben tudjanak venni, és hozzá tudjanak adni
- Ismerjék a relációs szavakat
- Tudják meg különböztetni a tükrös és nem tükrös alakzatokat
- Tudjanak tájékozódni „labirintusban”

6.3 VERSELÉS MESÉLÉS

A tevékenység célja:

- az anyanyelv, a mese, vers, irodalmi művek megszerettetése,
- a gyermekek nyelvi és kommunikációs képességeinek fejlesztése

Feltételei:

- életkornak megfelelő témájú, tartamú könyvek
- bábok (sík, kesztyű, zacskó, ujjbáb, természetfigurák)
- képek
- „maskarák”, különböző ruhadarabok
- bábparaván stb.
- egyéni, csoport szokásoknak megfelelő eszközök, kellékek

Óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- a gyermekek érzelmi,
- akarati tulajdonságainak,
- értelmi képességeinek,
- erkölcsi,
- magatartásbeli viselkedésének fejlesztése
- jellem- és ízlésformálás
- beszédfejlesztés
- könyvhöz való vonzódás kialakítása

Az óvónő általános feladatai:

- Biztosítsa a feltételeket, eszközöket és alkalmazza azokat a tevékenység során
- Igényes irodalmi alkotásokat válogasson és használjon fel a fejlesztésben
- Megbízható szövegtudással rendelkezzen (mesélés, verselés esetén)
- Használjon szemléltető eszközöket az érdeklődés felkeltésére, fenntartására megítélése szerint (motiváció)
- Teremtse meg, alakítsa ki a mese-vers hallgatás hangulatát, körülményeit, szokásait

A mese, vers közege a nyelv. Fontosnak tarjuk ezért, hogy csak nyelvileg tiszta és értékes mesét, mondókát, verset halljanak tőlünk a gyermekek. A legtöbb művet a népköltészetből választjuk. Ezen kívül neves gyermekvers és meseírók, költők legszebb műveit, (az óvoda pedagógus által értékesnek tartott) mondjuk a vers, mese és dramatikus játéktevékenységek során.

A mese-vers kezdeményezéseink nyelvi fordulatai erőteljesen szolgálják, segítik megvalósítani az óvónő feladatait az anyanyelvi nevelésben. Az anyanyelvi-kommunikációs nevelés módszereink egy jelentős köre az irodalmi alkotások tartalmához kapcsolódik. Az irodalmi élményekből fakadó beszédfejlesztő módszerek sokszínűek, változatos megoldásokat kínálnak számunkra: képeskönyv képeinek nézegetése, képolvasás, beszédhelyzetek teremtése, mesereprodukció, drámajáték, dramatizálás, bábozás, stb.

A fejlesztés eszközének anyaga

- Mese, vers
- Történet, elbeszélés
- Közmondás, szólás

Szervezés

- A mese, verskezdeményezések kötött, vagy kötetlen formában valósulnak meg a fejlesztési cél és az anyag függvénye szerint, heti 2 alkalommal

Megvalósítás, szokásrendszer

- Hetente tudatos szervezett formában
- Naponta spontán mesélés, verselés, mondókázás a játékhoz kapcsoltan
- Alvás, pihenés előtt
- Alkalmanként szervezett formában

A mesék-versek ismertetésekor nem a mennyiség a fontos, hanem az, hogy azokat a gyermekek biztosan ismerjék, fel tudják idézni. Ezért év közben túlnyomórészt az ismétlések, a tanult versek mesék, felidézése, többféle feldolgozása, gyakori ismétlése kerül előtérbe. Az ismétlésekben a változatosságot biztosítjuk a mese-vers feldolgozásokkal.

A mese-vers ismertetése, többnyire könyv nélkül, kívülről történik. Ez azonban nem azt jelenti, hogy minden esetben szó szerint meg kell tanulnunk a mesét. A folytatásos mesék ez alól természetesen kivételt jelentenek.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- A gyermekek ismétlegessék szívesen a verseket, meséket
- Igényeljék a már elhangzott versek, mesék ismétlését
- Önállóan is vállalkozzanak a versek, mesék elmondására
- Várják, igényeljék a mesehallgatást
- Szívesen meséljenek, bábozzanak, dramatizáljanak
- Jegyezzenek meg több gyermekmondókát, verset, mesét
- Legyenek képesek meséket, történeteket kitalálni
- Vigyázzanak a könyvekre
- Szívesen nézegessenek könyveket
- Értsék a vers, mese mondanivalóját

6.4 ANYANYELVI NEVELÉS

Az anyanyelvi nevelés célja:

- A gyermekek nyelvi és kommunikációs képességeinek fejlesztése

Feltétele:

- a felnőttek mintaértékű helyes és szép beszéde
- különböző bábok (kesztyű, ujj, síkbáb stb.)
- képek
- könyvek stb.
- a kommunikációt motiváló egyéb eszközök

Az óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- a gyermekek a beszédkedvének felkeltése, beszédaktivitás fokozása
- beszédszervek erősítése
- szókincsgyarapítás
- helyes mondatalkotás, gondolkodásmód csiszolása, folyamatos beszédre nevelés
- a jó kiejtés, a magyar beszéd ereszkedő dallamának megszoktatása
- a párbeszéd és a függő beszéd megkülönböztetése
- a szituációkhoz illeszkedő beszédfordulatok, mimika, gesztusok gyakorlása, elsajátíttatása

Az óvónő általános feladatai:

- A napi nevelőmunka során vegye észre, használja ki mindazokat az alkalmakat, tevékenységeket, amely során lehetősége nyílik a gyermekek spontán anyanyelvi nevelésére, beszédfejlesztésére
- Együttműködés a családdal, logopédussal

Az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlesztésében a verselés-mesélés (értékes irodalmi műveinek hallgatása, a mesék, versek különböző feldolgozásai: bábozás, a dramatikus játékok, a dramatizálás, képolvasás, stb.) különféle módszertani megoldásai mellett, hatékony eszköz az anyanyelvi nevelés és az anyanyelvi játékokat alkotó szabályjátékok minden napi jelenléte.

A beszédfejlesztésünk a beszéd formai tartalmának fejlesztésén kívül (a beszédhangok, hangkapcsolatok, szavak hibátlan kiejtése) kitér a beszéd tartalmi oldalának fejlesztésére is, mellyel a gyermekek beszédmegértését fejlesztjük, (ismert szavak, szókapcsolatok, mondatok és mondatok összességének a helyes felismerése és értelmezése).

A beszédelsajátítás folyamatában igen jelentős szerepe van a beszédértésnek. A nyelvfejlesztésünk csak akkor lesz eredményes, ha a gyermek meg is érti a közölt információkat. Ha a gyermek ugyanis nem érti a közlés tartalmát, ha nem világos előtte a szó jelentése, ha nem egyértelmű számára a szöveg, akkor nem képes magáévá tenni az „üzenetet”. Ennek érdekében spontán, a nap folyamán, minden egyes óvodai tevékenységben

és tudatos tervszerű munkával a verselés-mesélés kezdeményezéseken, anyanyelvi nevelésen fejlesztjük a gyermekek beszédét.

A fejlesztés eszközének témaköre, anyaga

A beszéd formai, beszédtechnikai oldalát fejlesztő anyanyelvi játékok

- Hallásfejlesztő játékok (zörejangok felismerésére, megnevezésére)
- Légző gyakorlatok
 - Szöveges
 - szövegmentes légző gyakorlatok (Fúvó- és szívógyakorlatok)
- Beszédszervek ügyesítésére szolgáló játékok
 - Arc-és ajakgyakorlatok
 - Nyelvgyakorlatok
- Fonémahallást fejlesztő játékok
 - Mássalhangzókkal végzett gyakorlatok
 - Magánhangzókkal végzett gyakorlatok

A beszéd tartalmi oldalát fejlesztő anyanyelvi, kommunikációs játékok

- Szókincsgyarapító játékok:
 - Általános szókincsre
 - Relációs szókincsre (relációk felfedeztetésére)
 - Rokon jelentésű szavak, gyűjtőfogalmak elsajátítására
 - A passzív szavak aktivizálására
- Mondat-és szövegalkotást fejlesztő játékok
 - Ismerkedő játékok: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, kérdés, tudakozódás
 - Kérdés-felelet játékok
- Mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő játékok
 - Hangerőváltási gyakorlatok
 - Hangsúlyjátékok
- Nem verbális kommunikációt fejlesztő játékok
 - Játékok a gesztusokkal, mimikával, testmozgással

Szervezés

- Az anyanyelvi nevelés kötött, vagy kötetlen formában valósul meg a fejlesztési cél és az anyag függvénye szerint

Szokásrendszer, megvalósítás

- Hetente tudatos szervezett formában
- Naponta spontán

Kiscsoportban az anyanyelvi játékok egyszerű formáit játsszuk, s ezekre építve, fokozatosan egyre nehezebb játékokat válogatunk – figyelembe véve a gyermekcsoport életkori és egyéni adottságait. Minden korcsoportban úgy válogatjuk össze az anyanyelvi játékokat, hogy a beszéd minden területét fejlesszék, csak egyre-egyre magasabb szinten.

Az egyes játékok időtartama tekintettel a gyermekek életkorára 5-15 perc között változik.

Nem arra törekszünk a játékok során, hogy ezek minél hosszabb ideig tartsanak, és minél tovább vegyenek részt benne a gyermekek, hanem inkább a „többszöri gyakoroltatás” a célunk.

Az anyanyelvi játékokkal akkor érjük el fejlesztési célunkat, ha azok valóban szórakoztató nyelvhasználati játékok és nem unalomba fulladó nyelvhasználati gyakorlatok!

Együttműködés a családdal, logopédussal

Az anyanyelv bármely területének fejlesztése legnagyobb sikerrel és a leggyorsabban óvodáskorban végezhető. A beszédészlelés és a beszédfejlesztés az óvodai nevelés mellett a családi életben, a család mindennapjaiban működik a legnagyobb hatásfokkal. Éppen ezért segítséget, tanácsot, módszertani útmutatást nyújtunk a szülőknek az otthoni fejlesztés érdekében is.

A rögzült beszédhibák javítása nem a mi feladatunk, de azok felismerésével, logopédushoz való irányítással, a logopédussal való szoros együttműködéssel, az anyanyelvi játékok tudatos alkalmazásával a beszédhibák rögzülésének megelőzésében sokat tehetünk, elősegíthetjük azok spontán javulását. Óvodánk logopédusai heti rendszerességgel (hetente akár többször is) foglalkoznak a beszédhibás gyerekekkel.

Az együttműködés

- során tájékoztatást kérünk a logopédus által végzett logopédiai szűrés eredményéről, egyben egyeztetjük, tájékoztatjuk mi is a logopédust, saját észrevételeinkről
- a nevelési évben legalább kétszer megbeszéljük a fejlődés, a fejlesztés eredményeit.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Gyermkeink mondatszerkesztésükben összetett mondatokat használnak
- Legyenek képesek 6 szóból álló szócsoporthoz hallás után visszaidézni
- Tudjanak „robotnyelven” beszélni
- Tudjanak szavakat képezni az első szótag kiegészítésével
- Tudjanak azonos hangzókkal szavakat mondani
- Különböztessék meg a hasonló ejtésű hangokat
- Tudják megkülönböztetni a beszédhangok időtartamát
- Ejtsék tisztán a magán és mássalhangzókat
- Rendelkezzenek gazdag általános, és relációs szókinccsel

6.5 ÉNEK,ZENE,ÉNEKES JÁTÉK,GYERMEKTÁNC

Mottó: Kodály Zoltán: „A zene mindenkié”

A zenei nevelés célja:

- Az éneklési készség és a zenei képességek fejlesztése, zenei ízlés formálása, mozgás kultúra kialakítása.

Feltétele:

- változatos hangszerek

- bábok
- különféle hanghordozók
- fejdíszek
- szoknyák
- mellények
- egyéb kiegészítő kellékek

Óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- éneklési készség,
- zenei hallás,
- ritmusérzék,
- mozgáskultúra, tánc,
- zenei formaérzék,
- és zenei alkotókészség fejlesztése

Az óvónő általános feladatai:

- formálja a gyermekek zenei ízlését művészi értékű zenei anyaggal
- szerettesse meg az éneklést
- formálja a gyermekek mozgáskultúráját
- keltse fel a gyermekek zene iránti érdeklődését
- szoktassa tiszta éneklésre a gyermekeket
- formálja a gyermekek zenei alkotókedvét
- teremtsen jó zenei légkört
- törekedjen a népi hagyományok megőrzésére, továbbfejlesztésére

A fejlesztés eszközének témakörei

Zenei anyag

- Mondókák: melyek a beszélni tanuló gyermeket a pontos hangzóejtésre, folyamatos lüktetés észlelésére, szép kiejtésre, folyamatos beszédre szoktatja. Játékuk szerint lehet: ölbebevős, cirógató, csiklandozós, tapsoltató stb.
- Magyar gyermekdalok, énekes játékok: felnőttek népszokásaiból ellesett motívumokat tartalmaznak. Természettel, állatokkal, növényekkel kapcsolatosak. Gyermek a gyermekkel, óvónő a gyermekkel, játszik
- Műzenei anyag: mennyiségileg nevelésünkben kisebb szerepet kap. Előkészíti a gyermekek zenei kultúráját, a műzenei formák gazdag változásainak befogadására
- Más népek gyermekdalai: kevesebbet alkalmazunk belőlük, elsősorban azokat, amelyek a magyar zenei sajátosságokhoz hasonlóak.

Készségfejlesztés anyaga

Éneklési készség fejlesztése

- Éneklés

Hallásfejlesztés

- Magas-mély
- Halk-hangos
- Dallamfelismerés, zenei emlékezetfejlesztés
- Dallambújtatás, belső hallás fejlesztése
- Motívum-visszhang
- Hangszínek megkülönböztetése
- Zenehallgatás

Ritmusérzék fejlesztése

- Egyenletes lüktetés
- Ritmus
- Gyors lassú

Zenei formaérzék fejlesztése

- Egyszerű beszélt és énekelt ritmusmotívumok visszatapsolása
- A motívum (4 egység) hangsúlyának kiemelése játékos mozdulatokkal
- Ritmus-és dallamvisszhang
- A motívumok hangsúlyainak kiemelése tapssal, járással, játékos mozdulatokkal,
- Ritmus- és dallamvisszhang

Zenei alkotókedv fejlesztése

- Dallamfordulatok kitalálása (név, köszönés) motívumokkal
- Zenei kérdés-felelet (motívumonként)
- Dallamkitalálás

Gyermektánc

Óvodában először a népi játékok jelennek meg: ölbeli játékok, mondókák, énekes játékok. Az énekes játékok magukban hordozzák a tánc előkészítő szerepét, hiszen általuk tanulják meg gyermekeink a saját testüket irányítani, eligazodni a térben egyedül, majd csoportosan, illetve párban.

Az óvodai gyermektánc célja, hogy a magyar néptánc és népi kultúra iránti érdeklődést elmélyítse a gyerekekben. A táncokon keresztül ismerjék meg hagyományainkat, a magyar nép táncait, a táncok lépésanyagát, jellegzetességeit, stílusát.

A közösen játszott dalos játékok, az azonos élménybe való belefeledkezés nagy hatással van gyermekeink nyiladozó, folytonosan fejlődő személyiségére.

A népi gyermekjátékok és a hozzájuk kapcsolódó népszokások megismertetésével a nemzeti nevelést segítjük.

Óvodáskorban a magyarság tudat alatti elemeinek beültetése, lassú kifejlesztése is a feladatunk.

A gyermektánc célja:

- a zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása
- a szülőföld értékeinek átörökítése
- a népzene, a népdal, az énekes népi gyermekjátékok,
- a népszokások és a népi hangszerek megismertetése
- identitástudat kialakítása
- a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének fejlesztése

- harmonikus, szép mozgás fejlesztése (néptánc alaplépéseivel való ismerkedés)
- a közös éneklés megszerettetése
- örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek
- a közös játék öröme
- az egymásra figyelés
- az azonos élménybe való belefeledkezés, közösségépítés

A gyermektánc feladatai:

- Ismertesse meg a gyermekekkel a hagyományos népi játékokat
- a mozgásanyag variációs lehetőségeit
- a táncokhoz kapcsolódó énekeket, zenei kíséretet
- alakítsa ki a gyerekekben a rendszeres munka természetes igényét
- a megfelelő munkafegyelmet
- az esztétikai érzéket
- a művészetek befogadására való nyitottságot
- a múlt és jelen értékeinek befogadására fogékonyságot
- a művészi előadásmód kivitelezését

Fejlessze a gyermekek:

- mozgáskultúráját
- fizikai állóképességét
- ritmusérzékét
- hallását
- zenéhez való alkalmazkodását
- tér, forma és stílusérzékét
- mozgásmemóriáját
- koncentráló képességét
- improvizációs készségét
- a társművészetek iránti érzékenységét
- vizuális memóriáját
- képzelő erejét
- tegye nyitottá a gyermek személyiségét a folklór iránt

A gyermektánc megjelenése az óvodában

- szabadjáték közben bármikor
- tervszerűen tervezett énekes tevékenységekhez illesztve (ének foglalkozás)
- tehetségfejlesztést segítő, illetve fakultatív tánc foglalkozásokon (amire a szülő „beíratja” gyermekét, és heti rendszerességgel jár)
- óvodai táncmulatságokon (szüreti bál, farsangi bál, stb)

Fontos, hogy a tánc soha ne produkció legyen, hanem a gyerekek magáért a táncért táncoljanak.

A gyermektánc életkori jellemzői

3 – 4 éves korban a gyerekek egymástól függetlenül, csak magukra figyelve táncolnak. Kezdetben nem is a zenére figyelnek, hanem annak örülnek, hogy utánózni tudják az óvó néni (vagy más felnőtt) mozgását. amikor mozgásuk egyre biztosabbá válik akkor próbálnak a zenével is összhangba jönni.

4 – 5 éves korban az új mozgások bevezetése mellett, sok ismétlésre van szükség. Ekkor már megjelenik a másokra való odafigyelés, az egyöntetűbb mozgás és elkezdhetjük az egyszerűbb páros mozgásokat is.

5 – 7 éves korban megjelenhetnek már a bonyolultabb mozdulatok, térformák és összekapaszkodási módok is. a gyermekek már képesek önállóan kisebb táncmotívumokat kitalálni, egymást irányítani. érzik, hogy a különböző hangulatú zenékhez más-más mozgásforma illik. A táncon keresztül ki tudják fejezni érzelmeiket, le tudják vezetni feszültségüket, megvalósul a szabad önkifejezés.

A játékos táncmozdulatok mozgásanyaga

3 – 4 éves korban

- térdrugózás
- testsúly áthelyezés kis terpeszben (ringás)
- guggolás
- dobantás
- forgás egyedül
- ugrálás páros lábon

4 – 5 éves korban

- ringás állva és járás közben
- egyenletes térdmozgás (rugózás)
- páros sarokemelés
- sarokkoppintás váltott lábbal
- forgás egyedül, páros illetve váltott kar emelésével
- szökellés
- helycsere
- egymás megkerülése
- páros forgás kézfogással
- páros vonulás kézfogással
- oldalzáró lépés dobantással
- záró lépés előre dobantással

5 – 7 éves korban

- oldalzáró lépés egy irányba jobbra és balra
- záró lépés előre-hátra
- kis csárdáslépések
- záró lépés hátra
- lépés dobantással
- páros, keresztezett kézfogás
- szökellés páros kézfogással
- forgás párban, különböző összekapaszkodásokkal
- páros forgás szökeléssel
- sergés
- különböző kézgesztusok

Szervezés

- a foglalkozások heti 1 alkalommal szerveződnek
- illetve spontán alakulhat akár gyermeki, akár óvónői kezdeményezésként

Szokásrendszer, megvalósítás

- Hetente tudatos szervezett formában
- Naponta spontán (éneklés, dalos játékok játszása, hangszerekkel való játékok, tánc)
- Alvás, pihenés előtt

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek zenei, művészeti értékű mondókákat, énekes játékokat, gyermekdalokat ismernek meg. A kisebb gyermekekkel ölbeli játékokat (arc, kéz, ujj, lovagoltató, stb.), egyszerű énekes játékokat, játékos mozdulatokat kezdeményezünk.

A nagyobb gyermekeknek megteremtjük a lehetőséget, hogy minél gyakrabban játsz hassanak akár egymással is ölbeli játékokat, mondókázzanak, énekes játékokat, táncolást kezdeményezzenek. Számukra már összetettebb hangkészletű énekeket, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat kezdeményezünk.

A dalanyag kiválasztásánál figyelembe vesszük a korcsoportok dalanyagának a hangkészletét, ritmusát, terjedelmét, szöveg tartalmát, a csoportok összetételét, zenei képességeit.

A zenehallgatás dalanyagával hangulatokat, érzelmeket közvetítünk, mintát nyújtunk.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Énekelnek örömmel, játszanak énekes játékokat
- A dalos játékok, zenei ritmusára ütemesen tudnak járni
- Különböztessék meg az elemi zenei fogalmakat (halk, hangos, magas-mély, gyors-lassú)
- Érezzék az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát
- Motívumok hangsúlyait tudják ki emelni tapssal, mozdulatokkal
- Tudjanak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- Szeressenek dudorászni, énekelgetni játék közben
- Tudjanak képességeiknek megfelelő mennyiségű énekes játékot, dalt, mondókát tisztán, helyes szövegkiejtéssel énekelni
- A dallam, vagy ritmusmotívumokat vissza tudják énekelni, tapsolni
- Tudjanak magukban énekelni
- Ismerjék fel, különböztessék meg az alapvető zenei hangszereket.
- Dallamot ismerjenek fel kezdő, belső motívumról, dúdolásról
- Figyelemmel, élvezettel tudjanak zenét hallgatni
- Szívesen utánozzanak tánchoz hasonló mozgásokat
- Zenére „táncoljanak”

6.6 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

A tevékenység célja:

- a képi-plasztikai kifejezőképesség,
- elemi képolvasási,
- komponáló,
- térbeli tájékozódó képesség és
- finommotorika fejlesztése

Feltételei:

- megfelelő minőségű és mennyiségű vizuális eszköz (színes ceruza, zsírkréta, vízfesték, tempera, ecsetek, rajzlapok, gyurma, ragasztó, színes lapok, stb.)
- megfelelő hely
- megfelelő téma
- kellő idő

Óvónő személyiségfejlesztő feladata:

- szín- és formavilág gazdagítása
- tájékozódó képesség (síkban, térben) fejlesztése
- kreativitás fejlesztése, kibontakoztatása
- türelmes, kitartó munkára nevelés
- koordinációs képességek fejlesztése a kismozgások területén (finommotorika)
- esztétikai ízlésformálás
- értékelő képesség fejlesztése

Az óvónő általános feladatai:

- biztosítson megfelelő élményanyagot a gyermekek számára az ábrázoláshoz
- ismertesse meg a gyermekeket különböző technikákkal, anyagokkal, különböző munkafogásokkal
- alakítsa ki az eszközök használatának, karbantartásának szokásait
- fejlessze, ismertesse meg a gyermekekkel a helyes ceruzafogást, fejlessze a csukló és kéz finommozgását
- gyűjtse és elemezze a gyermekmunkákat
- segítse a gyermekeket abban, hogy hogyan és miből lehet valamit készíteni
- a gyermeki fantázia, kreativitás kibontakoztatása
- biztosítson állandó lehetőséget a gyermekek számára az ábrázoláshoz

A fejlesztés eszközének témaköre, anyaga

Képalakítás

- firkálgatás, rajzolgatás, festés képzelet, emlékképek után ceruzával, zsírkrétával
- rajzolás az udvaron, aszfalton egészen nagy méretekben is
- rajzolás homokba pálcával, betonra krétával, földre fektetett csomagolópapírra
- emberalakok, környezet, tárgyak rajzolása saját elképzelés alapján, cselekményes jelenetek, pl. mese, vers
- ábrázolás a megszokottól eltérő formájú és nagyságú képfelületen, változatos anyagú papíron
- vonalakkal és színekkel képzett foltok használata
- vékonyabb, vastagabb vonalak, tagoltabb formák, részformák, a színek színfoltok alkalmazása
- egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése kisebb-nagyobb méretekben
- a környezetben található érdekes tárgyak megfigyelése, emlékezet alapján egyéni témába ágyazott megjelenítése
- a rajzolt formák gazdagítása, díszítése tetszés szerinti részformákkal, színekkel, formaismétléssel

- mesék, események elképzelése, képi ábrázolása kül. technikákkal, anyagokkal
- képek festése egyénileg választott színekkel
- festés ecsettel, gombfestékekkel, temperával, színkeveréssel
- álarcok, bábok, díszletek festése
- keveréssel előállított színek
- képek készítése festéssel, rajzolással, ragasztással, nyomattal stb.
- emberalak részformái, fej, törzs, karok, láb
- tájékozódás a kép síkján, szélén, közepén; térvizonyok jelzése (fent-lent, egymás mellett); térkifejezés a kép síkján egymás melletti, fölötti formákkal; térvizonyok ábrázolása,
- anyagkompozíciók alkotása tárgyak lenyomataival, beszurkálással, karcolással, egyszerű anyaglapok díszítése
- tépés, ragasztás

Plasztikai munkák

- kezdeti fokon, tetszés szerint különféle formák, tárgyak gyurkálása, formálgatása és díszítése különböző eljárásokkal
- természetben található tárgyak, anyagok gyűjtése; apróbb tárgyak válogatása szín, forma szerint; formájuk, színük nézegetése, tapintása, a gyűjtött tárgyak formáinak összehasonlítása más formákkal, szétválogatása különböző szempontok alapján
- könnyen megmunkálható anyagok pl. homok, hó, agyag, gyurma, papírok, dobozok, termések, textildarabkák, fonalak, gallyak kartonok, stb. használata
- anyagok formálásának próbálgatása, oldhatóság, nyomhagyás, karcolható, képlékenység nyomkodva, ütögetve, darabolva, gyurkálva, mintázva, gömbölyítve, bemélyítve, sodorva, simítva, karcolva, gyűrögetve, tépkedve, ragasztva stb.
- emberalakok, állat és játékfigurák mintázása, főbb részformák ábrázolása,
- egyszerű ajándéktárgyak, játékok készítése szerkesztő-összerakó munkával
- díszítés változatos eszközökkel
- bábok, díszletek készítése
- különféle technikák, vágás, tépés, hajtogatás, kerekítés, szövés, ragasztás, stb.
- formák kisebb részformákkal (pl. emberalak feje, nyaka, törzse, végtagjai, virág szára, levele, szirmai stb.)
- arányviszonyok: részekre osztás félbe, negyedbe hajtogatással, tépéssel
- játékok, modellek, bábok, ajándékok, fenyődiszkek készítése szerkesztő, konstruáló munkával változatos, képlékeny anyagok alkalmas eszközökkel, szerszámokkal való alakítása, formálása
- a szerkesztés, barkácsolás eszközeinek, a kézimunka és az ábrázolás technikájának együttes használata a tárgykészítés céljának megfelelően
- a papírtépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, varrás, mintázás, kötözés, fonás, szövés eljárásainak, a textilnek, fának, agyagnak, gipsznek, kartonoknak, hullámpapíroknak, lehetőleg természetes anyagoknak használata

Építés

- különböző formák rakosgatása, sorakoztatása játék közben

- különböző anyagokból tárgyak, elemek felhasználásával kisebb és nagyobb térbeli alakzatok építése együtt is
- különféle anyagokból, tárgyakból építéssel, összerakással, térbeli rendezéssel kisebb-nagyobb formacsoportok, építmények alakítása
- a térrészek berendezése a célnak megfelelő játékokkal, maguk készítette tárgyakkal
- az építőjátékok változatos felhasználása mellett közös játékoknak megfelelően nagyobb méretű elemekből összeállított térrészek, búvóhelyek, sátrak építése
- udvari játékok során nagy térbeli alakzatok létrehozása körben állással, mozgással stb.
- különféle makettek építése és berendezése a gyerekek által alkotott modellekkel, formákkal, tárgyakkal
- téralkotó tevékenység könnyen mozgatható bútorokkal, dobozokkal, takarókkal stb.
- nedves homok, hó építőjátékok, berendezési tárgyak, takarók, nagyméretű dobozok stb. használata az építésben
- tájékozódás a dolgok térbeli helyzetei, formák egymáshoz rendelésének egyszerű lehetőségei között, soralkotás, ritmusképzés, térrészek összefüggés, összekapcsolása,
- tájékozódás térben, téralakítás, egyensúlyi viszonyok az egymásra rakott formák által, irányok, arányok felfedezése

Ismerkedés a műalkotásokkal

- műalkotások nézegetése
- beszélgetés a műalkotásokról, hangulati, térbeli, formai és színbeli szempontból
- művészeti albumok nézegetése

Szervezés

- a rajzolás, mintázás, kézi munka kötetlen formában valósul meg heti egy alkalommal a mindennapi ábrázolás mellett
- a kötetlen tevékenység megszervezésére a szabadban és a csoportszobában egyaránt törekszünk

Szokásrendszer, megvalósítás

- Hetente tudatos szervezett formában
 - o az egyéni segítségnyújtás érdekében kisebb csoportokban vesznek részt a gyermekek a tevékenységben
 - o a gyermekeknek a témán belül több választási lehetőséget ajánlunk fel
- Naponta spontán ábrázolás a játékidőben (rajzolás, gyurmázás, festés stb.)

Az alkotó tevékenységekre a gyermekeknek az egész nap folyamán van lehetőségük, hiszen az ábrázoló eszközök túlnyomó része elérhető helyen van minden csoportszobában. Az egész napi játéktevékenységnek egy részét képezi a szabad ábrázolás, rajzolás, mintázás, melyen a gyermekek kedvük, igényük szerint alkothatnak.

A kötetlen tevékenység során - a segítségnyújtás érdekében - kisebb csoporttal foglalkozunk egyszerre. A dajka nénik csoportban való jelenléte segíti az ábrázolótevékenység nyugodt, kiegyensúlyozott megvalósítását, így megfelelő és elegendő időt tudunk biztosítani az egyes

gyermekre, a feladatok megvalósítására. A gyermeket addig hagyjuk „alkotni”, dolgozni, amíg alkotó kedve tartja. Természetesen a nagyobb gyermekeknél törekszünk már a kitartó munkára való nevelésre, a munkák teljes befejezésére.

A **mikro-csoportos** foglalkoztatással biztosítjuk, hogy a gyermekeknek egyenként megtanítsuk az eszközök biztonságos használatát, a különböző munkafogásokat, ábrázolási technikákat.

A gyermeki fantáziát, kreativitást nem korlátozzuk az ábrázolás során. Kisebbségnél főleg a különböző technikák elsajátítására törekszünk, a nagyobbaknál pedig, hogy az elsajátított, biztosan használt technikákat saját fantáziájuk, ötleteik szerint használják fel ábrázolásukban. A kreativitás fejlesztése érdekében kerüljük azt, hogy a gyermekek egy kaptafára készült, sémákban dolgozzanak. Biztosítjuk, megadjuk ezért a lehetőséget a gyermekeknek a témán belüli és az ábrázolási technika önálló megválasztására. **A fejlesztés érdekében elsősorban nem a produktum, az alkotás a fontos, hanem a tevékenységben való részvétel.**

Az ábrázolási témák megválasztásában nem az az elsődleges célunk, hogy a szülők megelégedettségét és az óvoda díszítését szolgálják, hanem gyermekeink önfeledt és önként tevékenykedjenek.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Legyenek képesek a teljes ember ábrázolásra, abban jelenjenek meg a részformák (haj, fül, ujjak stb.)
- Finommozgásuk könnyed, összerendezett legyen (könnyed, összerendezett csukó, ujjmozgások)
- Tudjanak gyöngyöt fűzni, pontosan vágni, hajtogatni, egyszerű öltésekkel varrni
- Tudjanak hiányos rajzot kiegészíteni, pontokat összekötni minta után, formákat alakítani kiegészítéssel
- A ceruzát helyesen fogják, használják rajzolás közben, vonalvezetésük könnyed legyen
- Örömmel, szívesen ábrázoljanak
- Tiszta, esztétikus munkára törekedjenek
- Kreatívak, ötletesek legyenek ábrázoló tevékenységükben
- Bátrak, ötletesek legyenek az építésben, téralakításban
- Ábrázolásukban jelenjenek meg a részletek, fontosabb megkülönböztető jegyek pl. fiú, lány, nyuszi, tulipán stb.
- Szóbeli véleményt nyilvánítsanak saját alkotásukról és a műalkotásokról
- Önállósággal, változatosan alkalmazzák a megismert technikákat
- Igazodjanak el a kép síkján
- Vegyék észre, csodálkozzanak el a szép látványán, tudjanak gyönyörködni benne

6.7 MOZGÁS

A mozgásfejlesztés célja:

- a mozgásigény kielégítése
- mozgáskészség, pszicho motoros képességek fejlesztése
- mozgáskoordináció fejlesztése
- a gyermeki szervezet megerősítése, egészséges működőképességének fokozása

- a mozgás és értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása

A mozgásfejlesztésre **az óvodai nevelés mindennapján lehetőséget kell biztosítanunk, mert fontos :**

- a testi egészség fejlesztése
- a személyiség fejlesztése
- a tanulási képességek fejlesztése érdekében és
- a gyermekek mozgásos játékigényének kielégítése szempontjából

Óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- koordinációs képességek fejlesztése (járás, futás, kúszás, mászás, egyensúlyozás, gurulás, ugrás)
- kondicionális (testi) képességek fejlesztése (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség)
- szem-kéz, szem-láb, szem-kéz-láb koordináció fejlesztése
- téri tájékozódó képesség fejlesztése
- testséma fejlesztése, testrészek megismertetése
- ritmusérzék fejlesztése
- a mozgás megszerettetése
- a mozgásigény kielégítése
- egészséges versenyszellem alakítása
- a gyermekek jellembeli tulajdonságainak alakítása, fejlesztése: akaraterő, kitartás, bátorság, fegyelmezettség.

Az óvónő általános feladatai:

- a mozgások nagy részének lehetőleg a szabadban való megszervezése
- változatos, sokoldalú mozgáslehetőség biztosítása
- különböző mozgások bemutatása, megtanítása
- a hibák gyakorlat közbeni tapintatos javítása
- az ügyetlenebb gyermekek ösztönzése, bátorítása, segítése
- az alapvető, mozgással összefüggő szakszavak használata, megtanítása (terpeszállás, guggoló támasz stb.) a mozgásos tevékenységek során
- együttműködni a mozgás megszerettetésében a családokkal
- a gyermeki szervezet edzése, ellenálló képesség növelése

A fejlesztés eszközének témaköre, anyaga

Bevezető rész a szervezet bemelegítése

- járások
- szervezést segítő játékok

Gimnasztika

- szerrel vagy anélkül
- egyénileg, párban, csoportosan

Főrészt:

- Járások
 - o egyenletes
 - o speciális
 - o átlépő
- Futások
 - o irányváltoztató
 - o tempóváltoztató
 - o akadályleküzdő
 - o jelre megszakított feladattal
 - o verseny
- Támaszgyakorlatok
 - o csúszás
 - o kúszás
 - o mászás
 - o gurulás
 - o gurulóátfordulás
 - o kézállás előgyakorlatai
- Függésgyakorlatok
- Ugrás
 - o Szökdelések
 - o Mélyugrás
 - o Átugrás (távol, magasugrás, nekifutással történő átugrás)
 - o Fellépés, Felugrás
- Dobás
- Testnevelési játékok
 - o szerep
 - o utánzó
 - o futó
 - o fogó
 - o szabályjáték
 - o sorverseny
 - o labdajátékok
 - o váltóversenyek

Szervezés

- az irányított kötelező mozgásos tevékenységet heti egy alkalommal szervezzük meg

Megvalósítás, szokásrendszere

- Hetente tudatos szervezett formában
- Naponta szervezett formában
- Naponta spontán, szabad mozgás keretében a csoportszobában, udvaron

A feladatokat minden esetben bemutatjuk, illetve bemutattatjuk. A bemutatásnál egyszerre van jelen a látható minta, mely szinkronban tükrözi a hallható utasítást.

Biztosítjuk a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során is. A szabadban szervezett énekes játékokkal is segítjük a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A foglalkozások rendgyakorlatokkal kezdődnek, melyben olyan helyzeteket teremtünk, ahol a gyermekeknek egymáshoz alkalmazkodva kell mozogniuk. Kialakítjuk a menetirányt és azokat az alkalmazkodási kötelezettségeket, melyek biztonságot adnak és balesetmentessé teszik a foglalkozást. A bemelegítés fokozatosságával, a gimnasztikai gyakorlatokkal folytatódik a foglalkozás. Ebben a részben a fő gyakorlatokban használt izomcsoportok bemelegítése a cél. Itt adódik meg a csoporttal való együttmozgás élményének megtapasztalása, a feladatmásolás és értés együttes működésének sikeres vagy kevésbé sikeres volta. A főgyakorlatban a gyerekek a teljes mozgássor begyakorlását végzik. A begyakorolt mozgásformák a játékban állnak össze teljes mozgássorrá. Korosztályonként szaporodnak a szabályok, megkötések, melyeknek a gyerekek tudásuk gyarapodásával boldogan tesznek eleget. A foglalkozások anyagába beépítjük a mozgásszervi rendellenességeket (gerincferdülés, lúdtalp) megelőző speciális gyakorlatokat is.

A mindennapos mozgás

A mai gyerekek nagyon keveset mozognak óvodán kívül. Ezét kiemelt feladatunk az óvodában biztosítani számukra ennek lehetőségét. Nem elegendő az eddigi gyakorlatunknak megfelelő napi 5-10-15 perces mozgás biztosítása, arra kell törekednünk, hogy naponta legalább ½ órát mozogjanak óvodásaink.

A spontán, a szabad játékba ágyazott mozgástevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítanunk. Törekednünk kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására. (légfürdő-napfürdő).

A napi kötetlen mozgásokon túl szervezett formában is napi szinten végzünk gyermekeinkkel „testrész megmozgató” mozgás tevékenységet, lehetőség szerint tízórai előtt és pihenés után. Ennek a mozgásformának az a feladata, hogy megmozgassa a gyermekek testrészeit, kielégítse mozgásigényüket.

A megvalósítás hogyanja az adott óvodapedagógus kompetenciája. A mozgások kivitelezése lehet a hagyományos módon, de a mondókákkal, dalokkal kísért testrész megmozgatók is alkalmasak a mindennapi testmozgás egyik formájának.

„Az óvodai testnevelés szervezeti kereteit és tartalmát tekintve alkalmas az életen át tartó sportolás megalapozására.”

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Szeressék és igényeljék a mozgást
- Értsék meg az egyszerűbb vezényszavakat: Rajt! Állj! Indulj!

- Tudjanak ütemesen járni
- Tudjanak egyensúlyozni padon
- Tudjanak helyben labdát pattogtatni
- Tudjanak egykezes felsődobással célba dobni
- Tudjanak előre gurulóátfordulást végrehajtani
- Versenyjátékokban tartsák be a szabályokat
- Tudjanak térben mozogni, ismerjék az irányokat. Jobb- bal, előre- hátra, előtt- mögött, alatt- felett.
- Legyenek képesek 50- 100 métert kocogni
- Legyenek képesek páros lábon szökdelni
- Legyenek képesek egy lábon szökdelni

6.8 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A gyermek munkáján a saját személyével kapcsolatos feladatok ellátását, valamint a közösség érdekében kifejtett tevékenységét értjük.

A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játéktól. A munkára nevelés az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, amely áthatja a gyermek mindennapi tevékenységének egészét. A munka célra irányuló tevékenység, külső szükségesség indokolja, kézzelfogható, valódi eredménye van. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során a gyermek megéli a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák, értékek, szabályok kialakulásához vezet.

A tevékenység célja:

- az egyéni és a közösségért végzett munka szükségességének, fontosságának, annak eredményének felismerése
- kitartásra, kötelezettségvállalásra, köteleességtudatra nevelés

Feltételei:

- megfelelő munkaeszközök
- elegendő munkavégzési lehetőség (ami az adott életkorban elvárható, végezze el a gyermek)
- megfelelő, elegendő idő a munka elvégzéséhez
- napos- és felelőstáblák

Óvónő személyiségfejlesztő feladatai:

- felelősségtudat kialakítása
- ismeretek, készségek fejlesztése
- más és saját munkájának tiszteletének kialakítása, fejlesztése
- munkához szükséges készsége, fejlesztése
- munkaszervezés képességének fejlesztése
- a munka fontosságának tudatosítása

Az óvónő általános feladatai:

- tanítsa meg az egyes munkafolyamatok sorrendjét
- tanítsa meg a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát
- ismertesse, gyakoroltassa a különböző munkavégzéssel kapcsolatos szokásokat
- ösztönözze, erősítse az önállóságot
- teremtsen meg az önálló munkavégzés lehetőségeit
- biztosítsa az állandóságot, rendszerességet és folyamatosságot
- következetesen tartassa be a csoport munkavégzéssel kapcsolatosan kialakított szokásokat
- vegye figyelembe az egyéni sajátosságokat
- a gyerekek fejlettségének megfelelően értékelje a munkát
- a munka hasznosságának tudatosítása

A fejlesztés eszközének anyaga, tartalma

A gyermekek saját személyükkel kapcsolatos munkája

- Önkiszolgálás

Közösségért végzett munka

- Naposság
- A csoport mindennapi életével kapcsolatos munkák

Szervezés

- Naponta megjelenő, állandó jellegű munkák
 - o önkiszolgálás
 - o naposi munka
 - o teremrendezés
- Alkalmanként, alkalmoszerű jellegű munkák
 - o gyermekek egymásközi segítségnyújtása egymásnak, az óvónőnek, dajka néninek
 - o teremrendezés
 - o megbízások teljesítése
 - o kerti munkák

Megvalósítás, szokásrendszer

- tervezett, szervezett munkák
- a játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben spontán adódó munkavégzésre adódó lehetőségek
- Kiscsoportban az étkezések önkiszolgálással történnek, nagyobb gyermekeknél kerül csak bevezetésre a naposi munka, a mosdó és öltözővel kapcsolatos egyéb munkák

- A naposi rendszert napostáblán, a mosdó és öltöző felelőst felelősségi táblán követjük nyomon, mely a megfelelő helyen vizuálisan szemléltetve megtalálható a csoportszobában)
- A naposok a naposi teendők elvégzéséhez napos kötényt használnak
- A kisebb gyermekek szabadon eldönthetik, hogy vállalják-e a naposi, illetve egyéb felelősségi feladatokat, vagy sem.

Az óvodai csoportba való beilleszkedés egyik fontos feltétele, hogy a gyermek először önmagát tudja kiszolgálni. A saját személyével kapcsolatos munkakészség kialakulásán át vezet az út a közösség érdekében végzett munkához.

Az önkiszolgálás során szerzett készségek, kialakult szokások adják az alapját a későbbiekben bevezetésre kerülő naposi munkának.

Fontos, hogy a naposok, felelősök pontosan tudják mi a feladatuk, mit várunk el tőlük, ezért a feladat meghatározása és a következetesség betartása kiemelt szerepet kap.

A fejlődés várható eredményei, sikerkritériumai az óvodáskor végére:

- Szívesen végezzenek munkajellegű feladatokat
- Önállóan, örömmel, igényesen végezzék feladataikat
- A munkavégzéshez szükséges eszközöket önállóan használják
- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére
- Önként vállaljanak munkában való részvételt,
- Tudják, ismerjék a munkavégzés pontos menetét
- Becsüljék meg egymás és mások munkáját,
- Alakuljon kit kötelességtudatuk, tudják, hogy a munka rendszeresen ismétlődő tevékenység, újra és újra el kell végezni.
- Legyenek önállóak a saját személyükkel kapcsolatos munkavégzésben

7. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A tanulás célja:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendezése, célirányos bővítése
- az óvodás gyermek, kompetenciáinak, sokoldalú készség, képességének fejlesztése

„Amit hallok, azt elfelejtem. Amit látok, arra emlékszem. Amit csinálok, azt tudom is.”
(kínai közmondás)

A nevelési folyamat szerves része, melyet fejlesztési céljaink megvalósítása érdekében sajátos módon valósítunk meg. Valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, cselekvésen keresztül sajátít el, majd képes alkalmazni képességei, készségei által. Ennek érdekében fontosnak tartjuk, hogy minél több tapasztalathoz, élményhez juttassuk gyermekeinket, így természetes kíváncsiságuk is kielégül.

Valljuk és tudjuk, hogy a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, a gyermekek készségét, képességeit fejleszti, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A gyermek óvodai tanulásának feltételei:

- cselekvő aktivitás
- közvetlen tapasztalás
- sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás
- felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése

Az óvodás gyermek és a tanulás

A **motivált** állapot a tanulás pszichés feltétele. Csak a motivált tanulóval érhető el, hogy a gyermek érdekelt legyen a tanulási folyamatban, és az is, hogy azt képes legyen önállóan végigjárni. Hiszen a tanulás önálló tevékenység, senki nem képes helyette semmit sem megtanulni, csak önmaga erőfeszítései által épülhetnek be a megtapasztalt dolgok. Ezen állapot nélkül a tanulás kényszer, kényszerűség, vagy eredménytelen.

Mivel nem előzhetők meg a gyermek fejlődési – érési folyamatai, nem képes reagálni a számára nem megfelelő motívumokra sem. A gyermek az adott életkorban **tökéletes gyermek**, - ezért ehhez az életkorhoz kell alakítani a tanulási folyamat pedagógiai hatásrendszerét, vagyis ez esetben a megfelelő érdeklődés felkeltést megválasztani.

Az iskola óvodásokat fogad, óvodásokra jellemző tanulási motívumokkal, nem pedig iskolásokat, iskolás tanulási motívumokkal. De csírájában bennük vannak azok a motívumok, amelyek hamarosan iskolássá teszik őket.

Ahhoz, hogy a tanulási motívumok fejlődése elősegíthető legyen, ismerni kell az óvodás gyermek tanulási folyamatára jellemző sajátosságokat.

Az óvodás gyermek tanulási folyamatára jellemző sajátosságok:

- egyéni érdekeltség
- aktív részvétel
- a gyermek belső készítésének és a külső hatás egymásra találásának eredményeként jön létre
- az olyan motívumok, amelyek nem találkoznak a gyermek belső készítésével, érintetlenül hagyják
- erőltetés esetén lerombolódnak a gyermekben már meglévő aktuális készletek
- az eredendő kíváncsiság, mint belső készítés jellemzi
- az engedelmség következtében a gyermek kíváncsisága elhal
- aktuális szükségletei erősen befolyásolják
- érzelemvezérelt
- nem jellemzi a szándékos megtanulni akarás vágya... .

Nem kedveznek az alkotó, a konstruktív személyiség kialakulásának, nem segítik fenntartani a motivált tanulást:

- direkt irányítás
- frontális munkaforma
- kötött foglalkozás
- a tanulás tárgyára és folyamatára vonatkozó óvodapedagógusi magyarázatok
- az óvónő szabályozó szerepe
- utánzásra, mintakövetésre való felszólítás
- az ígért tevékenységek be nem váltása
- a feszült, hideg légkör

A fentiek alapján egyik legfontosabb **feladatunk**, hogy segítsük gyermekeinket, hogy eljuthassanak a **szándékos megtanulni akarás vágyáig**. Alakítsuk ki bennük a **megismerés vágyát** úgy, hogy közben figyelembe vesszük egyéni sajátosságaikat. Majdan ez a motívum lesz az iskolai tanulás motivációs alapja.

Ennek a feladatnak a megvalósítása csak az óvodás gyermek tanulási motívumai jellemzőinek figyelembe vételével lehet eredményes, ugyanis így nyerhetjük meg hajlandóságát a tanulásban való részvételre.

Minden életkornak megvan a rá jellemző domináns motívuma, amelyre szívesen reagál, cselekvésre, tevékenységre készíti. Az óvodás gyermekre jellemző domináns motívumok:

- a mozgásigény
- a tevékenység lehetősége
- a társigény és az óvónő biztonságot adó személye
- az elismerés iránti vágyból fakadó sikerélmény
- a kíváncsiság, amely minden újdonság és szokatlan iránt megmutatkozik.

- minden egyes gyermek rendelkezik olyan sajátos, csak reá jellemző motívumrendszerrel, amely motívumok működtetése belső készletet vált ki a kívánt cselekvés, tevékenység, magatartás felé. (Például: a gátoltsággal küzdő gyermek szívesebben vesz részt az óvónővel együttes tevékenységben, kerüli az önálló, alkotó tevékenységeket stb.)
- Minden gyermek egy adott időben aktuális állapotától függően motiválható. Ez azt jelenti, hogy motívumrendszeréből csak bizonyos motívumok aktivizálódnak különös eredményességgel, mások háttérbe szorulnak. Aktuális állapotukat befolyásolhatja például: ébredésük, a reggeli elindulás feszültségei, a szülők viselkedése, a tőlük való elválás gyötrelmei, az óvodapedagógus szeretetteljes fogadása, aktuális szükségletei, stb.

Ismeretszerzés módszerei

Gyermekek által használt módszerek közül:

- gyermeki megfigyelés, vizsgálódás, kutakodás (a tények feltárásához)
- manipuláció, kísérletezés, próbálgatás, kipróbálás (a tények feldolgozásához)
- vita, gyermeki véleménynyilvánítás, értékelés, gyermeki magyarázat, gyermeki kérdésekre való válaszadás elősegítése, ösztönzése (a tapasztalatok tudatosításához)

Pedagógus által használt módszerek közül:

- tanakodás, kétely ébresztése, hitetlenkedés, probléma szítása, provokálása (a gondolkodás, a tanulási folyamat beindításához)
- bemutatás, elmesélés, elbeszélés, leírás (a tények feltárásához)
- vitára, magyarázatra, véleménynyilvánításra készítés (a tények alkotó feldolgozásához)
- elismerés, megerősítés, ösztönzés, buzdítás, elismerésre méltó példaként kiemelés (az elemzendő tények és a megszerzett tapasztalatok elősegítésére)

Szervezési módok, amelyek elősegítik a gyermek szabad, alkotói megnyilvánulását, motivált állapotát fenntartani képesek:

- egyéni tevékenységek
- egyénre szabott tevékenységek
- csoportos munkaforma
- mikro csoportos munkaforma
- páros munkaforma

A tanulás formái

- a gyakorlati probléma- és feladatmegoldása
- gyermeki kérdésekből, kíváncsiságokból kibomló vizsgálódások
- kötetlen, felkínált tevékenységek

A tanulás tartalmának megjelenítése során:

- a tevékenységtartalmak integrált megjelenítése (például: vizuális tevékenységbe integrált matematikai tartalom)
- élménykörbe, témába integrált tartalmak (például: vadas-parki kirándulásba – mint élménykörbe, közlekedés témakörébe)
- komplex tevékenység, tevékenységek egymásutánja

„A pedagógus király lehet a gyermek birodalmában, ha nem csak törvényeket talál ki, hanem figyelembe veszi a gyermek törvényeit is.” /Ancsel Éva/

Komplex tevékenység: olyan tevékenység, amelynek összetettsége abban rejlik, hogy többféle fejlesztési terület, tevékenység, tevékenységi forma, műveltség tartalom kapcsolódik egymás után össze, tartalmi kapcsolatuk alapján, miközben mindegyikük megőrzi sajátos, önmagára jellemző struktúráját.

Integrált tevékenység: az óvodapedagógiában ezen a néven illethető az olyan gyermeki tevékenység, amelyben egy műveltségi területhez kapcsolódó tevékenységbe beleolvad/nak/ egy -/több/ műveltségi területhez kapcsolódó tevékenység/ek/, miközben alárendelődik /alárendelődnék/ annak, és struktúrájuk / elvesztik önállóságukat az egész struktúrájának erősítése érdekében. Például: egy munkatevékenységbe integrálódott természetismereti tartalom.

Az óvodapedagógiában a külső világ tevékeny megismerése, mint óvodai tevékenységforma sugallja az óvodapedagógus számára a matematikai és a környezeti tartalmak egységes egészként, integrált tevékenységként való megjeleníthetőségét.

- **játékba integrált** tanulási tevékenység (boltos játékba matematika: fizetés, áruk válogatása, megmérés)
- **munka jellegű tevékenységbe** integrált tanulási tevékenység (például: kerti munkába matematika: ágyáskijelölés, kimérés)
- valamilyen **tanulási tevékenységbe** egy másik tanulási tevékenység integrálása (például: mozgásba matematika: pár, irányok, dobások száma, Hányat fogott meg?)
- **kirándulásba**, sétába integrált valamilyen tanulási tevékenység (például: környezeti nevelés, éneklés, mozgás)
- **témába** integrált tanulási tevékenység (például: A kenyér, Az állatok... A kenyér: benne rejlik a búzáról, a lisztéről, az aratásról, a nyárról, az emberek munkájáról, a mennyiségekről, a mérésről,... adódó tartalmak megjelenítése)
- **hagyománykörbe** integrált tanulási tevékenység (például: farsangozásba táncolás, éneklés, verselés, álarc készítés, jelmezkészítés)
- **ünnepkörbe** integrált tanulási tevékenység (például: Húsvét , tojásfestés, díszítés, vonalak, pontok, körök)
- **élménykörbe** integrált tanulási tevékenység (például: Új mászókat kaptunk! Mozgás, matematika, környezeti nevelés, egészséges életmód)
- **szükséglet-kielégítésbe** integrált tanulási tartalom (például: mozgásszükséglet kielégítésekor egészséges életmód, matematika)
- **gondozásba** integrált tanulási tartalom (például: fogmosáskor fogkrém mennyisége, egészséges életmód)

A tanulás szabadságérzetét a következő módon biztosíthatjuk a tanulási folyamat során:

- feltételek megteremtésével (kikészített eszközök, élmények felidézése stb.), amelyek inspirálhatják a tanulási tevékenység választására

- tevékenységek felkínálásával (Kinek mihez van kedve?), amely választhatósággal párosulva a döntés szabadságát kínálja fel
- a gyermek élményasszociációjának kihasználásával, amely alkalmat ad arra, hogy a felidézett élmény érdeklődést vált ki a tanulás témája iránt
- gyakorlati problémába ütközésből kiindulva, amely probléma megkínálásával kíváncsiság kelthető fel a probléma megoldása iránt
- gyermeki szükségletek, igények, kérdések kielégítésével, amely egy meglévő motivált állapot kihasználását eredményezi – kár lenne nem élni az adott lehetőséggel
- motivált tevékenység végzése során abba beintegrálva, amely alkalom lehet arra, hogy a tanulási tevékenység témája elmélyülhet, többet kíván megtudni róla a gyermek, vagy akár arra is adhat alkalmat, hogy egy asszociációval hozzá kapcsolódó téma bontakozhat ki
- a gyermekkel történő beszélgetésből kiindulva, amely mindig meglepetéseket tartogat az óvodapedagógus számára. Ezek a beszélgetések adnak témaajánlatot, adnak bepillantást a gyermek érdeklődési körébe, igényeik megfogalmazódhatnak
- gyermeki segítségkérés kapcsán, amely mindig a gyermek egyfajta közeledését, kapcsolatkeresését, igényét fejezi ki, ami mindig alkalom lehet annak tartalmi kihasználására is.... stb.

A téma vonzóságára építve; például: a kutya, mint kedvenc állat, de lehet egy mesecím is, vagy egy olyan ajánlat, amelyen keresztül közel vihető a tartalom:

Tervezés

A nevelés egészen belül megvalósuló tudatos fejlesztés többnyire kötetlen kezdeményezések, játékos szituációk, séták, kirándulások stb. formájában valósulnak meg, melyekben érvényesülnie kell a nevelői céltudatosságnak. A céltudatosságot a különböző tervek elkészítése, a játékos ismeret megszervezése biztosítja.

A tudatos fejlesztő munka témaköreit, anyagát éves tervben rögzítjük, melyet havi tematikus terv, heti ütemterv lebontásban valósítunk meg a készségek, képességek fejlesztése érdekében.

Készségek, képességek fejlesztése

Célunk a tanuláshoz szükséges képességek kibontakoztatása, fejlesztése. Természetesen nem minden gyermeknél van szükség külön fejlesztésre, vagy minden egyes terület fejlesztésére. Ha valamelyik képességterület kiemelkedő, azt igyekszünk kihasználni, építeni rá, és ezzel sikerélményekhez juttatni a gyerekeket.

Az iskolakezdés sikerességében meghatározó szerepet játszik, hogy hol tart a gyermek azoknak a készségeknek az elsajátításában, amelyekre az iskolai tanulás építkezik. Hol tart az anyanyelv fejlődésében? Van-e elemi számfogalma? Megvannak-e már az írástanulás megkezdéséhez elengedhetetlen idegrendszeri, finommotorikai feltételek?

E készségek fejlődése időben elnyúló, évekig tartó folyamat. Iskolába lépéskor többévnnyi fejlettségbeli különbség mutatható ki a gyerekek között. Ezt a hátrányt, elmaradást az iskola

nem tudja behozni. A hátránnyal indulók jelentős része végérvényesen leszakad a társaitól az első iskolai évek alatt. Az iskolakezdés sikeressége a gyerekek jövőjét életre szólóan meghatározhatja.

Mindezek arra mutatnak rá, hogy komoly figyelmet kell fordítanunk az óvodás gyerekek készségfejlődésére és fejlesztésére, az óvodai-iskolai átmenetre.

Mit jelent a fejlesztés ?

Induljunk ki abból, hogy mint minden élőlény, az ember is fejlődik, a különbség csak abban rejlik, hogy milyen külső tényezők hátráltatják, illetve mozdítják elő a fejlődés menetét. A fejlesztés folyamata a közeg és a háttér kialakításával kezdődik. Legoptimálisabb, ha a gyermek egy motiváló, inger gazdag környezet részévé válik.

Miért tartjuk fontosnak a játékos fejlesztést?

Az óvodás korú gyermek legfőbb tevékenysége a játék, abban is elsősorban a kötetlen, szabad játék. Ez azt jelenti, hogy a gyermek a körülötte lévő játékokból azzal és azt játszik, amivel és amit akar. Ez a játékforma az, amivel igazán fejlődik és épül a lelke és a szelleme. A játék a gyerek számára nélkülözhetetlen, mert a játék során sok belső tartalmat élményt, félelmet dolgozhat fel. A játék tehát eszköz is a gyermeknek.

A fejlesztő foglalkozások során meghatározott cselekvéseket, feladatokat kell a gyermeknek végezni. A gyermek általában nem érdektelenségből nem kapcsolódik be a felkínált feladatba ha van választási lehetősége hanem azért, mert valami más jobban foglalkoztatja, tehát fontosabb számára.

A gyermekből a sok kötöttség és a túl nagy elvárás fáradtságot, hiányérzetet, ingerültséget vált ki.

Amikor pedig sorozatosan nem tudunk megfelelni egy elvárásnak, nem leszünk túl jó véleménnyel önmagunkról. Ezért választjuk a játékosságon, az önfeledt szórakozáson alapuló **játékos fejlesztést**.

A fejlesztő játékok rendszerének a gyermekek általános fejlődésmenetét kell követnie.

Milyen fejlesztési területek vannak ?

Négy fő képesség-fejlesztési területet határozhatunk meg, melyek magukban foglalják az összes részképességi területeket.

- Kognitív funkciók
- Mozgás
- Beszéd
- Szociabilitás

Kognitív (megismerési) funkciók

- Figyelem (vizuális, auditív,verbális)
- Érzékelés-észlelés (vizuális, auditív,taktilis, tér, idő, kinezetikus)
- Emlékezet (vizuális, auditív,verbális,komplex)
- Gondolkodás (analitikus-szintetikus /rész-egész/
összehasonlító
rendszerező

általánosító
lényegkiemelő
ok-okozati összefüggést kereső /kauzális/
aritmetikai / számtani/
problémamegoldó
analógiás /hasonlóságon alapuló/)

E funkciók a beszéddel kiegészítve, a tanulást meghatározó képességek, melyek már a születés pillanatától megkezdődnek.

Az iskolai alkalmasság kritériuma a pszichés funkciók működésének megléte:

Figyelem: A gyermek képessé válik a rendszeres, alapos megfigyelésre, kizárja a felesleges információt. Kialakul a tudatos, szándékos figyelem, egy dologra tud koncentrálni.

Emlékezet: A rövid idejű tároló kapacitása közelíti a felnőttekéhez. Segítségével a gyermek összetett feladatokra lesz képes. Emlékezeti stratégiákat alkalmaz az információ kódolásához, tárolásához, előhívásához. Egyik az ismételtetés, másik a megjegyzendő anyag szervezése, csoportosítása.

Gondolkodás: A 6-12 éves kor Piaget fejlődése értelmében a konkrét műveleti szakasz. Műveleti, mert a végre hajtott mentális cselekvés egy logikai rendszerbe illeszkedik. Konkrét, mert mentálisan a tárgyakkal tud manipulálni, anélkül, hogy azok jelen lennének. A mennyiség, súly, térfogat állandóság kialakul. Képes a művelet megfordítására. (Inverz gondolkodás). Kialakul a lényeglátás, az egész és részeinek látása, elemi fogalmak, mennyiség fogalom, ítéletek és következtetések alkotására való képesség, ok-okozati összefüggések felismerése, szóbeli kifejezőképesség.

Érzékelés-észlelés: Az érzékelés az érzékszervek által a külvilág ingereinek a befogadása. Az észlelés (percepció) az érzékelés által megindított folyamat működése, összetett ingerek felfogása, feldolgozása érzékszerveink segítségével. Az észlelési keresztcsatornák automatikus működésének megléte, az észlelési folyamatok integrálódása, a szerialitás kialakulása, elengedhetetlen az eredményes tanulási folyamatban.

A tanulási nehézség előjelei óvodáskorban

Óvodáskorú gyermekeknél a tanulási zavar veszélyeztetettségéről beszélhetünk, amely a részfunkciók problémáiban nyilvánul meg.

Részképességek: A tanuláshoz szükséges képességek összetevői. Kognitív, és motoros funkciók, melyek előfeltételei a magasabbrendű készségek kialakulásának.

Részképességzavar: A motoros és a kognitív funkciók területén megmutatkozó **bármelyik** részképesség gyengesége, részképesség-zavarnak tekinthető. Leggyakrabban a **tanulási zavarok** egy alcsoportjaként említik, amely az **észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, mozgás és a nyelv** folyamatainak hiányos működése, ill. agyi funkciók hibás működése következtében lép fel. Ez azt jelenti, hogy az alábbi képességek működése nem összehangolt, s ez megnehezíti az írás, olvasás, számolás elsajátítását.

A **tanulási zavar** hátterében a motoros, szenzoros, szenzo-motoros funkciók különböző szintű megkésett vagy rendellenes fejlődése, ill. az információ felvételnek és feldolgozásnak alacsonyabb szintje azonosítható.

A kognitív funkciók zavarai:

- A percepció zavarai :
 - Az egyensúlyrendszer zavarai
 - Az auditív rendszer zavarai /hallással kapcsolatos/
 - A vizuális rendszer zavarai /látással kapcsolatos/

- A taktilis-kinesztetikus / tapintással-mozgással kapcsolatos/

- Figyelem zavar
- Emlékezeti problémák
- A gondolkodás zavara
- Beszéd sajátosságainak zavara

A tanulási zavar jelei :

- késve indult meg a mozgásfejlődés
- finommozgása elmaradást mutat, rajzolás elutasítása
- rendezetlen, bizonytalan mozgás-egyensúly –gyakori balesethelyzet
- állandó mozgás, nyugtalanság, /hiperaktivitás/
- téri –orientációs és testséma problémák / irányokat nem tudja megkülönböztetni/
- kialakulatlan oldaliság
- feladathelyzetekben nem kitartó
- figyelme könnyen elterelődik, amit elkezd nem fejezi be
- az utasításokat nem követi
- képtelen tevékenységet váltani / megreked/
- megkésett beszédfejlődés, artikulációs problémák, beszédhibák
- ritmusérzék zavara / mondókákat, dalokat nem szívesen tanul
- vizuális működés fejletlensége vagy összerendezetlensége
- szem-kéz koordináció hiányossága
- háttéringerekből nem tudja kiválasztani az adott mintát
- nagyság és színismeret hiányos
- nem szereti a memória ,puzzle játékokat
- impulzív, szélsőséges érzelmi kitörések jellemzik
- neve hallatán összerezzen, vagy nem hallja meg ha szólítják

Kognitív képességfejlesztés:

A tanulási zavar kognitív és tanulási terápiával jól befolyásolható. A befolyásoló eljárások olyan módszerek, amelyekben a diagnózis és a fejlesztés szerves egységet alkot és a hangsúly a **fejlesztésen** van.

Az óvodáskorú gyermek legfontosabb tevékenysége a játék, ezért fontos, hogy a foglalkozásokon minden játékon keresztül történjen.

Célja: A tanulási zavar megelőzésének, illetve a zavar elmélyülésének megakadályozása.

Feladata:

- A kognitív funkciók fejlesztése / figyelem, emlékezet, észlelés, gondolkodás/
- Az észlelési folyamatok integrálódásának elősegítése
- A szeriális integráció kialakítása

Mozgás szerepe

A kompetencia kialakulása szempontjából nagyon fontos. Sikerélményhez vezet a gyermeket, ha egy mozgásformát önmaga vesz fel, tudja, hogy mire képes, meddig tud elmenni. Saját belső készítetése, hogy a környező világ ingerére új, magasabb helyzetbe kerüljön. Nő a figyelme, megtanul figyelni mozgására, összerendezésre, megtanulja használni a testét, hogyan tudja szabályozni mozgását.

A **mozgás** révén megismeri saját testét, énjét, így jut térélményhez, mozgással ismeri meg a környező teret, és ebben önmagát.

Az önállósodás élményét adja, a gyermek maga ér el valamit, azt a tárgyat, ami érdekli, nem kiszolgáltatott a felnőtteknek, kompetens.

Saját mozgástempóját követve halad a fejlődésben, kisebb kudarokat él át, a kicsi kudarok révén sajátítja el a kudarc feldolgozását, elsajátítja a kudarcképességet, megtanul a sikerért dolgozni, akarja, kitartóan gyakorolja, a gyakorlás közbeni sikertelenséget önmaga feldolgozza, újra próbálkozik mindaddig, amíg a sikert el nem éri. Így biztonságban tanulja meg a mozgásformákat.

A kisgyermekkorban a legnagyobb a mozgás jelentősége. A személyiség valamennyi szegmensét fejleszti. A mozgás cselekvésen játékon keresztül tapasztalja meg önmagát, társait és az őt körülvevő világot. A mozgás élménye segíti énképének formálódását. Az egészséges gyermek fejlődésében a mozgásfejlődés bázisán alakulnak ki az író- rajzolómozgások, valamint a beszéd. Ezért, ha a mozgásfejlődés késik, vagy zavart szenved, akkor ez a grafomotorium és a beszéd késői szerveződését vonja maga után.

Fontos feladatunk a tárgyi feltételek biztosítása !

A mozgáskészség kialakulásának folyamata:

Az gyermek mozgásfejlettsége részben mozgásbázisától függ (mozgásos cselekvések, melyeket készség szinten tud). A készség tanulás eredménye a mozgáskészség, mozgástanulás terméke.

Mozgáskészségek változatai:

- Alap készségek:
 - járás, futás
 - ugrás, dobás
 - emelés, hordás
 - húzás, tolás
 - gurulás, függés
- Sportkészségek
 - Egyes sportágakra jellemző mozgásformák

A mozgás szerepe az értelmi képességek fejlesztésében

A gyermek igen kíváncsi a környező világra. Látni, hallani, érezni, megfogni akarja mindazt, ami elé tárul. Igazán megérezni akkor tudja, ha a saját tapasztalatai, élményei sokrétűek, hosszas és többféle megközelítésűek, azaz gyakorolhatók, kipróbálhatók.

3- 6 éves korban mozgással hozhatók működésbe az érzékeket feldolgozó agyi központok. Tehát ebben a korban a leghatékonyabb tanulási forma a mozgás! Minden egyéb tevékenységgel igyekezzünk kiegészíteni ezt, de pótolni nem tudjuk.

A mozgással együtt járó érzetek megtapasztalására számtalan lehetőség nyílik a szabadidős tevékenységek alkalmával.

Beszédkészség fejlesztése

A nyelv az emberiség legnagyobb adatbankja. A nyelv a beszéd eszköze. Az anyanyelv csiszolása, újítása, tiszta megszólaltatása tehát mindannyiunk ügye.

A beszéd kialakulásához ill. fejlődéséhez társas kötődésre van szükség, mivel ez nem öröklött, hanem tanult folyamat. Alakulását nagymértékben befolyásolja a szociális környezet, az itt kapott ingerek serkenthetik, vagy gátolhatják a szenzoros folyamatokat, a beszéd integrálódását. A család az elsődleges szociális környezet, a gyerekek itt tanulják meg az első szavakat.

A beszéd igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, így tágabb értelemben a szocializációhoz, a gondolkodáshoz, valamint az önkifejezés fontos eszköze, ezért a beszédfejlesztésnél a szókincs bővítése, a sajátos nyelvi formák elsajátítása és 6-7 éves korra az önálló történet elmondása fontos alapkövei az iskolára való felkészülésnek.

Az óvodai nevelés feladata, hogy a családi nevelésre alapozva, azt kiegészítve irányítsa a gyerekek beszédfejlődését, beszédészlelési folyamatát, beszédmegértési képességük kibontakoztatását, kommunikációs képességeik életkoruknak megfelelően alakítsa. A világ megismerésének a gondolkodás fejlődésének meghatározója a nyelvi-kommunikációs fejlettség, amit a környezet beszéd kultúrája nagymértékben befolyásol.

A beszéd elsajátítás biológiai feltételei:- hibátlan beszédszervek

- hallóapparátus tökéletes működése
- többi analizátor megfelelő működése
- beszéd agyi irányítótérületeinek hibátlan működése

A kommunikációs képességek fejlesztése **komplex folyamat**, mely az óvodai életünk minden pillanatát áthatja. Az óvodapedagógus mintaszerű beszédmódja követendő példa a gyerekek számára.

A képességfejlesztés legintenzívebb időszaka az óvodáskor. A gyermekek kifejezőkészségének fejlesztése csak élmény gazdag, változatos tevékenységeken keresztül lehetséges. A beszédfejlesztés nagyon fontos eszköze a mese. A mindennapos mesélés mellett a játék az a tevékenység, amellyel eredményeket érhetünk el.

Sajnos a mai családok a mesélésre, beszélgetésre fordítanak a legkevesebb időt a mai világba. Inkább segítségül hívják a televíziót, a számítógépet, egyéb elektronikus eszközöket. A szülők ezáltal nem beszélnek gyermekeikhez, és a gyermeknek sem kell válaszolnia, kérdezni, csak a készen kapott képet nézi, ahol a kommunikációban ő saját maga nem vesz részt, tehát passzív. A szókincse ezáltal szegényebb, kifejezőmódja gyengébb, és a nyelvi szerkezetek használata is elmarad az elvárható szinttől.

Egyre több a beszédhibás illetve a megkésett beszéd fejlődésű gyermek. Ezért is kell erre nagy hangsúlyt fektetnünk. Csak akkor tudjuk fejleszteni a gyermek beszédét, szókincsét bővíteni, kifejezőkészségét csiszolni, ha beszél hozzánk a felnőttekhez, és a társaihoz is. Eredményként a gyermek képessé válik arra, hogy gondolatait, érzelmeit, észrevételeit és kívánságait értelmesen, összefüggően tudja kifejezni. Ezzel együtt bővül látóköre, fejlődik gondolkodása.

A beszédfejlődésnek is legdinamikusabb szakasza az óvodáskor. Az óvónőként fő feladatunknak a gyerekek harmonikus fejlesztését tekintjük. Amennyiben ezt valamilyen fejlődési zavar nem gátolja, az iskolába lépő gyermek helyesen képzi a hangokat, és gondolatait képes mások számára érthető módon megfogalmazni.

Az óvodának nagyon nagy szerepe van az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakításában, fejlesztésében.

A beszéd fejlesztése során is fontos a játékos helyzetek teremtése, és az óvónői céltudatosság.

Szociabilitás (társas kapcsolatok)

A szociabilitás a közösséghez való alkalmazkodás képessége. Mint minden képesség a szociális képességek is változóak és személytől, egyéniségtől függőek. A magas szociális képességű emberek társaságkedvelők, könnyen teremtenek barátságokat, élvezik a társasági életet, általában színes egyéniségek, az emberi interakciókban magabiztosság jellemzi őket.

Mivel az ember élete nagy részét közösségben tölti, ezért ez az emberiségre jellemző fontos tulajdonság a szociabilitás ill. a társas képességek rendszere. A társas érintkezések hiánya súlyos következményekkel járhat. A tartós magány, a társas érintkezések hiánya negatív érzelmeket kelt, depresszió, hangulatzavar alakulhat ki.

Ha kudarcok érik a gyermeket bármely területen idegenkedni kezd az adott tevékenységtől. Majd a helyzetek tudatos elkerülése léphet fel, emiatt gátlásos, szorongó személyiségűvé válhatnak. Ha az elhárító mechanizmus jelentkezik, akkor gátlástalanság, bohóckodás lehet a következmény. Ezek kihatnak kapcsolatteremtésükre, csoporton belüli helyzetükre is

Az alapképességek fejlődésének jelentős része óvodáskorban zajlik és az 1. osztály végére elérhető az optimális elsajátításuk.

Szükség esetén a játékos fejlesztés irányítása egyéntől és tevékenységi formától függ, de előnyben kell részesítenünk a közvetetten, illetve rejtetten irányító és szabadságot engedő stílust (ötletadás, motiváció, interakció).

A fejlesztőjátékok alkalmasak arra is, hogy az óvodapedagógus mérőeszközként használja a fejlődés nyomon követésében.

A szociális érettség fejlesztése

Fontos a foglalkozásokhoz szükséges viselkedési normák, feladat és szabálytudat, együttműködési készség megalapozása. A fejlesztések fő feladatunk során az önkiszolgálási tevékenységeknek, műveleteknek - a gyermek állapotához képest - minél magasabb szintre emelése.

Cél

- harmonikus és reális énkép kialakítása
- egészséges önbizalom megalapozása
- az akaratú élet helyes irányba terelése (önfegyelem, kitartás, feladat- és szabálytudat)
- szociális érzékenység fejlődésének segítése
- pozitív erkölcsi tulajdonságok erősítése
- helyes viselkedési és magatartási szokások kialakítása
- esztétikai fogékonyság, igényesség megalapozása
- az önkiszolgálási műveletek elsajátításának elősegítése: testápolás, étkezés, öltözködés, szobatisztaság

A szociális érettség fejlesztésének szinterei a gyermek szűkebb és tágabb környezete. Az iskolára való alkalmasság feltételezi a megfelelő testi fejlettséget, a jó pszichés státust, a szociális és mentális érettséget.

Az iskolára való alkalmasság egyik legfontosabb összetevője a szociális érettség.

- A gyermek megtanulja szabályozni a folyamatokat.
- Míg a csecsemő, a kisgyermek ki van szolgáltatva a külvilágnak, a gyermek, ahogy növekszik, egyre kevésbé függ ettől, egyre inkább saját akarata szerint tudja kielégíteni vágyait.
- Önállósul, nemet mond, próbálgatja erejét, kialakítja saját határait.

- Viselkedésében felfedezhetjük a szülők hanghordozását, gesztusait.
- Játéka egy idő után eljut a szabálytudatot feltételező társasjátékig.
- Egyre szebben, érthetőbben fejezi ki magát, eltűnnek a kisgyermekes beszéd jellemzői, a selypesség, a pöszeség.
- Egyre jobb logikai készséggel, egyre több ismerettel kezd rendelkezni.
- Képes már hosszabb ideig odafigyelni valamire, elmélyülten végigcsinálni valamit, amit elkezdett, még akkor is, ha nem olyan érdekes.
- Örül a sikernek, nem tereli el minden a figyelmét.
- kialakul a feladattudata, a feladattartása és munkaérettsége.
- Képes a társaival együttműködni, elviselni azt is, ha más van a középpontban.
- Készségesen válaszol, ha a felnőtt kérdez tőle.
- Érdeklődik a betűk, a számok világa iránt, várja az iskolát.

A szociális készségek fejlesztésének gondolata abból indul ki, hogy a szociális viselkedés tanult, így tanítható is, ha megfelelő tapasztalatokat nyújtunk hozzá. A gyerekek szociális tanulását befolyásolja a megerősítés és a modellnyújtás.

A gyermek viselkedését nemcsak az aktuális szükségletei és a környezet ingerei szabályozzák, hanem ebben meghatározó szerepet játszanak az elvárások, a szemléleti és verbális modellek.

Napjainkban egyre inkább a prevencióra, a megelőzésre irányul a fő hangsúly. Az óvodáskorban, kisiskoláskorban szociáliskészség-fejlesztéssel már intézményesen kell foglalkoznunk, mivel a gyerekek ekkor kerülnek abba a közegbe, amelyben nagyon sok szociális hatás éri őket, ahol naponta gyakorolniuk kell szociális készségeiket.

Szociáliskészség-fejlesztő technikák

- modellnyújtás;
- problémamegoldás;
- megerősítés;
- szerepjáték;
- történetek megbeszélése

A szociális készségek fejlesztésének lehetőségei

Az óvodában a szabad foglalkozás, a játék nagyon sok alkalmat kínál a különböző szociális készségek és képességek gyakorlására. Jó példa erre a kapcsolatfelvétel és a társas viszony. Ezek alakulására pozitívan hat a **spontán és a szervezett játék vagy foglalkozás**, amely a társas lét, az együttműködés rendszeres meglétét feltételezi.

Az óvodában a pedagógussal együtt végzett **csoportos tevékenységek** változatos tartalmukkal szintén igen alkalmasak a pozitív szociális szokások, készségek kialakítására. A gyerekek ilyenkor sokszor párokban vagy kis létszámú csoportokban tevékenykednek, ezáltal olyan fontos szociális készségeket gyakorolnak, mint az együttműködés, a másokra figyelés, az elfogadás, a tárgyak megosztása.

A szociális viselkedést külső hatások és belső tényezők (minták, szokások stb.) befolyásolják. Ezek főleg a szociális közeg és az aktivitás hatására fejlődnek. A mesék és történetek gazdag tárháza bőségesen ad alkalmat a helyes és helytelen szociális viselkedések értelmezésére, elemzésére. A gyerekek nagyon szívesen azonosulnak egy-egy mesehőssel, magukénak vallják azok tulajdonságait és tetteit. A pozitív és a negatív mesefigurák egyaránt alkalmasak a szerepjátékra, a „más bőrébe bújás” pedig igen jó lehetőség a különböző érzelmek és attitűdök közvetítésére és értelmezésére.

A pedagógusok szerepe a szociális készségek fejlesztésében

Fejlett szociális kompetenciájú embereket csak az tud nevelni, aki maga is fejlett szociális kompetenciával rendelkezik. Emellett alkalmazni tudja azokat a módszereket és eszközöket, amelyekkel a szociális készségek és képességek hatékonyan fejleszthetők.

A sikeres szociáliskészség-fejlesztésben kiemelt jelentősége van a pedagógus empátiájának. Az **empátia** az emberi kapcsolatokban megnyilvánuló beleérző képesség, amely a gyermek érzéseinek a megértése és a lehető legpontosabb visszajelzése. Ez utóbbi azt jelenti, hogy nemcsak passzívan figyelünk a gyermekekre, hanem megértjük, hogyan érez, hogyan látja a világot.

A második feltétel a **kongruencia**, az önazonosság, amelyben az önelfogadás és az értékeinkben való bizonyosság fejeződik ki. Az az óvónő hiteles, akinek a verbális és nem verbális kommunikációja összhangban van. A pedagógiai hatékonyság szempontjából erre azért van szükség, mert csak a hiteles felnőtt tudja elfogadtatni magát a gyerekekkel.

Az eredményes fejlesztéshez szükséges a **kommunikáció**. A kommunikációs ügyesség azt jelenti, hogy a „pedagógus a kommunikációs modell mindkét szerepében (üzenő, befogadó) hatékony tud lenni”.

Az óvónőnek gazdag viselkedésszereptárra van szüksége. **Gyors helyzetfelismerés és a konstruktív helyzetalakítás képessége** a feltétele annak, hogy a megfelelő viselkedésmódot kiválassza és alkalmazza. Mindig át kell látnia a helyzetet, hogy felismerje a lehetséges választási módokat és ezek következményeit.

Igen fontos a szülőkkel, agyermekekkel és a kollégákkal való **együttműködés** képessége is. Ennek fontos összetevője a mások véleményének elfogadása, a kompromisszumra való hajlandóság. Végül meg kell említeni a **pedagógiai helyzetek, jelenségek elemzésének** képességét. Ennek a képességnek a megléte feltétlenül szükséges a kellő korrekciók megtételéhez, valamint a pedagógus önfejlődéséhez.

Szervezés

Programunk szélesan értelmezi a játékos ismeretszerzést. A játékos ismeretszerzés, fejlesztés a nevelés egész folyamatában megvalósuló folyamat. A nevelés egészén belül az ismeretszerzés megvalósulási formái:

- Spontán ismeretszerzés: a spontán adódó helyzetek, alkalmak megragadása a fejlesztéshez
- Irányított ismeretszerzés: tudatos, tervszerű helyzetek, alkalmak megteremtése a célirányos, tervszerű fejlesztéshez. Ezen belül megkülönböztetjük a
 - Kötött
 - Kötetlen ismeretszerzéseket.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- Utánzásos minta- és modell-követéses magatartás – és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- Spontán játékos tapasztalatszerzés
- a cselekvéses tanulás;
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés

- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés
- Gyakorlati probléma- és feladatmegoldás
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon valósul meg.

Megvalósítás

Az irányított ismeretszerzésben előfordulhat egy-egy kötött foglalkozás, melynek alkalmazását a magas csoportlétszám teszi indokolttá, így például

- kötött játékos ismeretszerzéssel valósítjuk meg
- kötetlen játékos ismeretszerzés keretében valósítjuk meg
- Választható formában valósítjuk meg

Az ismeretszerzések során az óvónőknek érvényesítenie kell a következő szempontokat:

- tervszerű kötetlen ismeretszerzések:
 - o az ismeretszerzés nincs időhöz kötve, a nap folyamán bármikor megvalósulhat
 - o a részvétel nem kötelező a gyermekeknek, ezáltal az elmélyült játékát nem szakíthatja meg (nincs játékelrakás)
 - o a gyermek bármikor bekapcsolódhat a különböző tevékenységekbe, illetve onnan elmehet kedve, érdeklődése
 - o Ideje minimum 5 – maximum 35 perc lehet általában a korosztály és az érdeklődés figyelembevételével
- tervszerű kötött ismeretszerzések:
 - o időhöz kötött (napirendben meghatározottak szerint)
 - o a részvétel minden gyermek számára kötelező, a játékot ez megszakítja
 - o a játékoság hatja át, örömteli, élményszerű, maximum 20 perces
 - o Ideje minimum 5 – maximum 20 perc lehet a korosztály és az érdeklődés figyelembevételével

Ellenőrzés, mérés, értékelés

A gyermekek ismeretének, készségének, képességeinek fejlődését rendszeresen nyomon követjük. A fejlődés értékeléséhez fontos, hogy tudjuk, hogy a gyermek milyen szintről indul a fejlődésben, ezért rögzítjük a gyermekek fejlődésének *kiindulópontját óvodába lépéskor*. Ezt követően, rendszeres alkalmakkal – mérjük (ellenőrizzük), értékeljük - *nyomon követjük a fejlődésben bekövetkezett változásokat*

Az ellenőrzéskor azt „mérjük”, hogy az adott pillanatban hol tart a gyermek fejlődésében. A mérés eszköze, módszerei:

- megfigyelés (különböző tevékenységekben, játékhelyzetekben)
- a gyermekek produktumainak (gyermekmunkák, rajzok stb.) elemzése.

A fejlődés ellenőrzésének, értékelésének alapja a fejlődés várható eredményeiben meghatározott sikerkritériumok és a gyermek fejlettségi állapotának összehasonlítása.

Fejlesztés, továbbfejlesztés

A fejlettségi szint megállapításából az a tudatos pedagógiai munkánk,

- amely a jelenlegi, elért fejlődési eredményeket megerősíti

- lehetővé teszi a fejlődésben való továbblépést, a gyermeki fejlődés egyenetlenségeinek, hiányosságainak pótlása, korrigálása.

A fejlesztés tudatos tervező munkáját az Egyéni Fejlesztési naplóba rögzítjük. Az elért eredményeket szintén itt rögzítjük, hatását mérjük, ellenőrizzük.

Az ellenőrzés, értékelés, mérés eredményei illetve a szakszolgálat véleményezése (fejlesztési javaslatai) határozzák meg az egyes gyermekek esetében az óvónők egyéni fejlesztési feladatait. A fejlesztési feladatokat az Egyéni Fejlesztési tervek tartalmazzák.

8. A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT, A TEHETSÉGFEJLESZTÉST SEGÍTŐ FAKULTATÍV SZOLGÁLTATÁSOK

A szülők által igényelt tehetségfejlesztést segítő fakultatív tevékenységeket igyekszünk megszervezni az óvodában, melyek térítéskötelesek.

A szülők minden év végén szóban, vagy írásban jelezhetik az óvónőknek, hogy a következő nevelési évre milyen programok, megszervezését javasolják, kérik.

A speciális szolgáltatások igényének kielégítésében elsősorban azokat a tevékenységeket vállaljuk fel, szervezzük meg, amelyek hozzájárulnak a gyermekek sokoldalú fejlődéséhez, fejlesztéséhez, segíti a tehetséges gyermekek előmenetelét, és

- a gyermekek életkorához igazodik,
- nem zavarják meg egészséges fejlődésüket.
- amelyre lehetősége van az intézménynek

II. AZ ÓVODA MŰKÖDÉSI RENDSZERÉNEK ELEMEL, KERETEI

1. AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A törvény vitathatatlanul fenntartja az óvodai neveléshez való jogot, az óvoda igénybevételének lehetőségét az óvodáskorú gyermekek teljes körére. Az óvodai nevelésben való részvétel három éves kortól minden gyermeket megillet.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételének támogatása nagyon fontos, hiszen a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás ebben a célcsoportban nagyobb esélyegyenlőségeket biztosít.

A törvény az 5 évesekre általános érvényű nevelési kötelezettséget állapít meg. Előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételét.

Jelentkezés az óvodai elhelyezésre:

Az óvodai felvétel jelentkezés alapján történik. A fenntartó dönt az óvodába történő jelentkezés módjáról, az óvodai felvétel időpontjáról. Az óvodai jelentkezést a fenntartó a helyileg szokásos módon teszi közzé, illetve az óvoda bejáratí a tájékoztatást nyújt a beíratás pontos idejéről, legkésőbb március 15-ig.

Ha az óvodába jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető Felvételi Bizottságot hív össze, javaslatot tesz a felvételre. A Felvételi Bizottság

első körben vizsgálja, előnyben részesíti azokat az érdi lakosú az intézmény körzetébe tartozó gyermekeket akik

- óvodakötelesek, illetve
- Halmozottan hátrányos helyzetűek
- rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülnek

másodfordulóban azok a gyermekek vehetők fel, akinek szülei az óvoda körzetében van a munkahelyük

végezetül felvételt nyerhetnek azok a gyermekek, akiknek szülei szimpátia alapján választották intézményünket gyermekük nevelésére, de nem esnek bele az előbb felsorolt szempontok közé

Az óvodai felvételtől, átvételtől - szükség esetén a Felvételi Bizottság javaslata szerint - az óvoda vezetője dönt.

Az újonnan jelentkező gyermekek fogadása az óvodai nevelési évben folyamatosan történik, amennyiben a gyermek felvételére lehetősége van óvodánknak.

Az óvodai beíratáshoz szükséges adminisztratív formai kellek:

A szülő által beíratott gyermekek adatait a Felvételi előjegyzési naplóba dokumentáljuk. Az adatok közléséhez a szülőnek nyilatkoznia kell arról, hogy hozzájárul-e azok közléséhez.

A beíratáshoz, az adatokhoz való hozzájárulást követően szükséges bemutatni a gyermek személyi azonosságát igazoló dokumentumokat:

- Lakcím kártyáját
- Születési anyakönyvi kivonatát
- A fenntartó által, meghatározott dokumentumokat, melyeket a beíratás felhívásakor közzé tesz

A szülők e hivatalos okmányokkal, lehetőség szerint a leendő óvodásokkal együtt keressék fel az óvodát beíratkozáskor.

2. AZ ÓVODAI CSOPORTOK SZERKEZETE

Intézményünk épületeiben az eltérő lehetőségek, igények, szakmai értéktételek miatt különböző életkorú (vegyes) és azonos életkorú (tisztá) csoportokat szervezünk.

A vegyes csoportok előnye az életszerűbb, családiasabb összetétel, az új kicsik beilleszkedése hamarabb lezajlik. A vegyes csoportokban a fő elv, hogy a gyerekeket a csoportban azonos lehetőségek illetik meg. A csoportok szervezésénél arra törekszünk, hogy megközelíthetően arányos legyen a különböző életkorú gyermekek száma, de figyelembe vesszük az egyéni kéréseket is (testvér pár, barát stb.).

Az óvónő szerepe minden korcsoportban más-más hangsúlyt kap:

- A kiscsoportban
 - az érzelmi kötődés kialakítása a legfontosabb.
 - a testi szükségletek kielégítése
 - az együttélés elemi szabályainak, az "én" és "mi" együtt érzés kialakítása.
- A középső és nagycsoportban az érzelmi biztonság mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a képességek fejlesztése

A szülők az óvoda házirendjében további tájékoztatást kapnak óvodai életünk szabályairól. A házirend jól látható helyen megtalálható minden épületben.

3. AZ ÓVODA NAPIRENDJE

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a gyermekek testi-lelki harmóniájának megteremtéséhez.

A napirendünkkel biztosítjuk

- a gyermekek számára a rendszerességet
- a változatos tevékenységeket,
- a csoportok, a gyermekek, az óvoda nyugalját.

Legfőbb tevékenységek a napirendünkben:

- Játék (a leghosszabb időt kitöltő gyermeki tevékenység)
- Étkezés
- Pihenés
- Öltözés és testápolással járó teendők

A napirendi javaslat, tájékoztatást nyújt arról, hogy hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek, hogyan alakul mindennapja a gyermekeknek. A csoportok napirendjét a csoportnaplók tartalmazzák, az óvónők készítik el .

A napirendi pontok, időkeretek rugalmasan változtathatók az esetleges előre tervezett, vagy nem várt esemény, időjárásnak megfelelően.

Az udvari szabad játékot, illetve sétákat a napirendben megjelölt időponttól korábban is, illetve később is meg lehet kezdeni, de mindenképpen ajánlott minden csoportnak legkésőbb 10.45-től

már az udvaron tartózkodnia.

Amennyiben a kedvezőtlen időjárás miatt szükségessé válik az udvari játék befejezése, úgy azt a csoportban szükséges folytatni, a napirendnek megfelelően. Tilos a gyermekek bármilyen várakoztatása egy-egy napirendi ponthoz való ragaszkodás miatt.

4. AZ ÓVODA HETIRENDJE

A tervezett, tudatos ismeretszerzés szeptember 2. hetében kezdődik meg a nagyobb korcsoportokban, kiscsoportban november 01-vel. Az első két hét az ismételtetések, nyári élmények felidézésével zajlanak. Kiscsoportban a beszoktatás ideje alatt a mondókázás, mesélés, éneklés fontos szerepet kap.

A heti-rendet minden óvodapedagógus a csoportnaplóban rögzíti, úgy, hogy összhangban legyen az intézményen belül minden csoport heti programja az átfedések elkerülése miatt.

(útmutató a csoportok heti rendjének elkészítéséhez)

Óvodai életünk mindennapi tevékenységformái	A mindennapi tevékenységformákat komplexen kiegészítő irányított tevékenységformák	Heti tervezett alkalma	Szervezése
• Játék • Környezetünk természeti-emberi-tárgyi viszonyai • Beszédtartalom, kommunikáció	Verselés, mesélés	2	Kötött, vagy kötetlen
	Anyanyelvi nevelés	1	Kötött, vagy kötetlen
	Ének, zene, énekes-játék, gyermektánc	1	Kötött, vagy kötetlen
	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	1	kötetlen
	Mozgás	1	kötött
	Környezetünk formái, mennyiségi, téri viszonyai	1	kötetlen

5. PÁRBESZÉD, EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZÜLŐKKEL

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Az óvoda csak a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A pedagógusok és a szülők kapcsolatának középpontjában mindig a gyermek áll.

A szülőkkel való együttműködés célja:

- Öszinte, nyílt párbeszéd a szülők és a pedagógusok között, kölcsönös tájékoztatás, tapasztalatcsere a gyermek neveléséről
- A szülői elvárás, elégedettség megismerése

Az óvoda feladatai:

- A szülőkkel való bizalmas, partneri kapcsolat kialakítása
- A családok nevelési céljainak, a gyermekek személyiségének alakulására ható értékek megismerése
- A családi és az óvodai követelmények összehangolása

A hagyományos együttműködés tartalmi, formai rendszere

Szülői értekezlet (beszélgető kör)

Célja: általános információcsere az óvoda-óvodapedagógusok és a szülők között, meghatározott témában.

Minden évben 4 alkalommal szülői értekezletet - beszélgető kör formájában - tartunk meg. A beszélgetések légkörét nyitott, őszinte egyenrangú kapcsolat jellemezze.

Megbeszélés (fogadónap)

Célja: Egyéni tájékoztatás, információcsere a pedagógus-szülő között meghatározott helyen és időben.

A megbeszélés lehetőségéről, (fogadónapokról) az első szeptemberi szülői értekezleten kapnak tájékoztatást a szülők. Ennek rendjéről folyamatos információt a szülők az óvoda hirdetőtábláján is kapnak. A fogadóórák rendjéhez, meghatározott idejéhez nem ragaszkodunk mereven, a szülők előzetes bejelentkezése, óvónővel való egyeztetése után rugalmasan alkalmazkodunk a szülői igényhez.

Vezetői fogadóórájáról, ügyfélfogadás rendje

Vezetői, tagóvodavezetői fogadóóra, ügyfélfogadás célja: az óvodavezető, tagóvodavezető - szülők közötti információ cserének a biztosítása és a szülők hivatali ügyintézés rendjének szabályozását szolgálja

Az óvodavezető, tagóvodavezető fogadónapjáról, ügyfélfogadás rendjéről, szintén az első szülői értekezleten kapnak tájékoztatást a szülők. Ez az információ is, az óvoda hirdetőtábláján megtalálható.

Szülői szervezet

Célja: A szülői érdekek képviselése, a szülők és az óvoda (pedagógusok) kapcsolatának erősítése

A fenti célok megvalósítása érdekében a szülők, a szülők jogai érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre. A szervezet létrehozását az óvodapedagógusok kezdeményezik saját csoportjukban, ha a szülők nem hozzák létre, nem kezdeményezik a szervezet létrejöttét. A csoportokban megválasztott szülői szervezeti tagok (legalább 3 fő) alkotják az óvodai szülői szervezetet. A szülői szervezet (közösség) dönt saját működési rendjéről, munkatervének elfogadásáról, tisztségviselőinek megválasztásáról. Amennyiben a szülői szervezet nem él jogaival, úgy az óvodavezető kezdeményezi legalább évente két alkalommal a szülői szervezeti tagok, és az óvodapedagógusok párbeszédét.

Közös programok (nyitott ünnepek, közös kirándulások a szülőkkel)

A szülői igényeket figyelembe véve és az óvoda lehetőségeit összehangolva biztosítjuk a szülők részvételét egyes ünnepeinken. Az ünnepek nyitottságát szükséges korlátoznunk, mivel a gyermeki élmények, a gyermeki öröm kárára történhetnek meg ezek a „nagyobb tömeget érintő ünnepek” megrendezése. Pedagógiai Programunk tartalmazza a nyitott ünnepek felsorolását az Óvodai ünnepei, hagyományai című fejezetben. Lehetőséget adunk, örömmel vesszük azonban, az ünnepek, ünnepélyek előkészítésében való szülői közreműködést. Támogatjuk azokat a szülői kezdeményezéseket, amelyek célja az együttes, közös kirándulás (szülők-gyermekek-óvoda).

A továbbfejlesztés lehetőségei

Tapasztalataink azt mutatják, hogy alapvetően új szemléletre, új módszerekkel szükséges fejlesztenünk a szülőkkel való kapcsolatunkat, a tényleges partneri együttműködés kialakítása érdekében. A régi, hagyományos módszerek, szerepek mára már elavultak, (szülő-pedagógus alá-fölé rendeltségi viszonya; a pedagógus, mint kommunikátor, tájékoztató, informáló szerepe a szülői, hallgatói szerepével szemben).

Az együttműködésünk új módszerei:

- egyenrangú, mellérendelt viszony az együttműködésben
- párbeszéd, kölcsönös kommunikáció, információcsere
- A szülőket lehetőség szerint keresztnévükön szólítjuk (kerüljük „az anyuka” személytelen megszólításokat)

Az együttműködés új formái:

Szülői fórum

Célja: Hatékonyabb segítségnyújtás a gyermekek családi neveléséhez.

A Fórumot kizárólag szülői igény alapján szervezünk meg. A Fórum meghatározott témában vitaindítóval kezdődik, majd a közös, kölcsönös párbeszéd, vélemény zárja. A Fórumokra

különböző szakembereket is hívunk (Szakszolgálat, logopédus, pszichológus, Gyermekjóléti szolgálat stb.)

Nyílt napok

Egy évben egy meghatározott alkalommal a szülők részére biztosítjuk az óvodai nevelőmunkával való ismerkedést, betekintést az óvoda mindennapi életébe.

Panaszkezelés

A panaszkezelés rendje:

Panasz esetén, a legalsóbb szinten kell kezdeményezni a panaszkezelését. Amennyiben az alsóbb szinteken nem történik meg a panasz orvoslása, úgy a következő, magasabb szinten lévő illetékes személynél lehet bejelentést, észrevételt, panaszt tenni.

A panaszkezelés szintjei:

1. Óvodapedagógus
2. Tagóvodavezető
3. Óvodavezető
4. Fenntartó Önkormányzat

Az egész óvodát, illetve az óvodába járó összes gyermeket érintő panasz kezelésének legalsó szintje a tagóvodavezető.

Az együttműködés írásos formai rendszere:

Tájékoztatók:

A szülők

- Óvodai beiratkozáskor tájékoztatót kapnak az óvodáról és megkapják az óvoda házirendjét

Információs táblák:

A szülők folyamatos tájékoztatása a csoportok és az óvoda tevékenységéről, melynek formái:

- Csoportok információs táblája
 - A szülőket folyamatosan tájékoztatjuk az aktuális információkról
- Óvodai információs tábla tájékoztatja a szülőt
 - A gyermekek heti étrendjéről
 - Házirendjéről
 - Az aktuális információkról
 - Felmérések eredményeiről
 - Fejlesztési feladatokról

A szülői elvárás, igény megismerése:

Évente egy alkalommal tájékozódunk a szülők elvárásairól, igényeiről nevelőmunkánkkal kapcsolatban.

6. ÓVODÁNK KAPCSOLATAI

Az óvoda, különböző mélységű kapcsolatokat alakít ki, és tart fenn az óvodai nevelés hatékony és szakszerű megvalósítása érdekében.

- Azokkal a személyekkel, intézményekkel, akik az óvodai nevelőmunka eredményességére, a nevelési feladatok ellátására hatással vannak, (dolgozók, szülők, fenntartó)
- Azokkal az intézményekkel, akik a szülő és a pedagógus nevelő munkáját és a nevelési-oktatási intézmény feladatainak ellátását segítik (Pedagógiai szakszolgálat, Gyermekjóléti szolgálat, Egészségügyi Szolgálat)
- Azokkal az intézményekkel, akik a gyermekek életútjának megelőző, és következő állomásai (bölcsőde, iskola)
- Azokkal az intézményekkel, akik segítik nevelési feladataink sokoldalú, színes megoldását (közművelődési intézmények)

Az óvoda dolgozói közti belső kapcsolattartás:

Az óvodai nevelőmunka összehangolása érdekében fontos a naprakész és hiteles információk átadása, a feladatok egyeztetése, tervezése. Ennek érdekében - az alábbiakban meghatározott – az óvoda működését meghatározó fontosabb csoportokkal rendszeres a kapcsolat, kommunikáció.

Vezetőkkel (Vezetői tanács)

Az óvoda vezető beosztású dolgozói minden hónap első szerdáján vezetői értekezletet tartanak, melyen megbeszélik, értékelik az elmúlt hónap munkáját és a következő hónap feladatait.

A távollévő dolgozókat közvetlen kollégáik tájékoztatják az elhangzottakról.

Szülőkkel való kapcsolattartás

Kiemelt helyet és szerepet kap nevelőmunkánk során a szülőkkel való kapcsolattartás, ezért ennek kibontására külön fejezetet szántunk. Részletes kidolgozását az előző, 5. fejezet tartalmazza.

Fenntartóval való kapcsolat

A fenntartóval való együttműködés, a rendszeres és jó kapcsolat kialakítása a működés, működtetés elengedhetetlen feltétele. Az együttműködésben döntő szerep jut az önkormányzat részéről irányításnak, ellenőrzésnek, értékelésnek, forrásbiztosítás a működéshez, a fenntartói elvárások megfogalmazásának. A fenntartóval való kapcsolatot többnyire az intézményvezetője gyakorolja, tartja. Az önkormányzattal való együttműködés érdekében kapcsolatot tart fenn az óvodavezető a következő csoportokkal, személyekkel:

- Polgármester
- Jegyző
- Humán Iroda
- Közgazdasági Iroda
- Költségvetési és gazdálkodási Csoport
- Szociálpolitikai és Egészségügyi Csoport
- Pályázati csoport

Az Óvoda – iskola kapcsolata

Az iskolával a kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés nélkülözhetetlen eleme. A kapcsolatok kialakításában, fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés, érdeklődés egymás munkája iránt. El kell fogadni egymás tevékenységét, a szakmai viták, véleménykülönbségek természetesek. A kapcsolattartást az iskolával az óvodai nevelőmunka szerves részeként kell tekinteni.

Az együttműködés formái és módjai:

Jól bevált hagyományai vannak az óvodák életében a kapcsolat ápolásának. Az átmenetet közösen kell megkönnyítenie a tanítónak és az óvoda-pedagógusnak.

Az óvoda célja, hogy a gyermekek örömmel várják azt, hogy iskolába mennek.

Egyéb kapcsolattartások

Kapcsolatot azokkal az intézményekkel alakítunk ki, ahol az óvodával kapcsolatos nevelő-fejlesztő munkához ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat szerezhet gyermek, szülő, óvónő.

Az együttműködés formái és módjai:

- Közművelődési intézmények segítik nevelőmunkánk színvonalának emelését, ezért törekszünk a jó kapcsolat kialakítására és kínálataik igénybevételére, a lehetőségek kihasználására
- Az intézmények kínálataiból úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, értékközvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethető.
- Kapcsolatot alakítunk ki és tartunk fenn a szakmai szolgáltató intézményekkel.
- A Szakszolgálat partner lehet a gyermekek iskolaérettségének megállapításában, az átlagostól eltérő gyermekek egyéni bánásmódjának alkalmazásában, kidolgozásában. Nagyon fontos a szakszolgálatban folyó pedagógiai munkáról is tájékozódni.
- A logopédussal heti rendszeres a kapcsolatunk, mivel az intézményben végzi fejlesztő munkáját. Nevelőmunkánkkal segítjük az ő szakszerű munkáját.
- A gyermekek testi fejlődésének ellenőrzése érdekében a védőnő és a gyermekorvos szűrő vizsgálatot végez az óvodában. Fogászati szűrővizsgálaton évente minden gyermek részt vesz. Probléma esetén a megfelelő szakrendelésre irányítják a gyermekeket.

7. AZ ÓVODA ÜNNEPEI, HAGYOMÁNYI

„Ünnepek: kiemelkedő események évfordulói vagy hagyományos megemlékezések napjai.”

Az ünnepek, ünnepélyek jelentős események az óvoda, a gyerekek életében. A visszatérő ünnepek, hagyományok a közös élmény erejével hatnak, (érdekes, örömteli) erősítik a közösséghez, az óvodába tartozás érzését, biztonságot ad az óvodai éveken át, hiszen minden évben visszatér.

Jellegük szerint az óvodában megkülönböztetjük a:

- 1) Naptári ünnepeket (Nemzeti ünnepek, Jeles napok, ünnepi szokások)
- 2) Természet ünnepeit
- 3) Magánjellegű ünnepeket

Ünnepeinkre vonatkozó pedagógiai nézeteink:

- Emelkedjenek ki az óvoda mindennapi életéből, de előzményei, megvalósításai, illeszkedjenek az óvoda természetes életének menetébe.
- Az ünnepeket öröm, várakozás és készülődés előzze meg. Legyen meg minden ünnepnek a saját jellege, légköre, ami az óvoda ünnepi díszében, szimbólumokban jut kifejezésre.
- A felszabadult, vidám hangulatot ne nyomják el betanult szövegek, ne rontsa el a gyermekek fárasztó felkészülése.
- Szülők csak programunkban kijelölt ünnepeink alatt vehetnek részt, mert ez külön szervezést igényel helyhiány miatt, illetve kedvezőtlenül befolyásolja, rontja az ünnep kiegyensúlyozott hangulatát.
- Érvényesül a pedagógiai szabadság

8. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Az 1997. XXXI. évi Gyermekvédelmi törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot lát el óvodánk, óvodai nevelésünk alaptevékenységének keretében.

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében együttműködünk

- az egészségügyi szolgáltatást nyújtókkal, különösen a védőnőkkel, házi gyermekorvossal,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatókkal, különösen a családsegítő szolgálattal, a családsegítő központtal,
- az egységes pedagógiai szakszolgálattal,
- a rendőrséggel,
- a bírósággal,
- a társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Az óvodai beíratás során lehetőség szerint elsőbbséget biztosítunk a körzetünkbe tartozó hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételét illetően. Ennek felderítésére - a beíratást követően, de a felvételt megelőzően - segítséget kérünk az óvoda védőnőjétől.

A jelzőrendszer működtetése:

- A jelzőrendszerünk legelső láncszeme a védőnő (óvodai beíratások alkalmával)
- A következő láncszem maguk az óvodapedagógusok, hiszen csoportjukban közvetlenül ők észlelik, ők tapasztalják először, ha a gyermekek nevelésben problémák vannak.
- a gyermekvédelmi megbízott az óvodapedagógusok jelzései alapján tájékoztatja az óvodavezetőt a gyerekek veszélyeztetettségéről, gyermekbántalmazásokról, súlyos elhanyagoló nevelésről, illetve más egyéb veszélyeztető okok fennállásáról; Javaslatot tesz a gyerekek rendszeres, rendkívüli gyermekvédelmi támogatásának kezdeményezésére

Az óvodapedagógusok feladata:

A veszélyeztető okok pedagógiai eszközökkel való megszüntetése minden óvónő nevelőtevékenységének szerves része, munkaköri feladatként végzik a gyermekek családi nevelésének problémáinak feltárását, annak kezelését.

Az óvónők pedagógiai eszköztára viszonylag szűk lehetőség a veszélyeztető okok, tényezők megelőzése érdekében, mivel azok többnyire óvodán kívüli okokra vezethetők vissza.

Legfőbb pedagógiai eszközeink, feladataink:

- a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének figyelemmel kísérése,
- problémák észlelése esetén az óvónők egyéni bánásmód, alkalmazása a gyermekkel szemben (a problémának megfelelően testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlesztés, kompenzálás).

az eredményes iskolakezdéshez a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek, illetve azok a hátrányos helyzetű gyermekek, akik hátrányos helyzetük miatt nem érték el az

- iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, az óvónők megtervezik azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek biztosítják a személyiségfejlődésük segítségét.
- Szükség esetén – amennyiben az óvoda pedagógiai eszközei kevésnek bizonyulnak - külső szakemberek segítségét kérjük ezen gyermekek fejlesztéséhez
- a szülők tájékoztatása, szükség esetén szülői fórumon történik
 - gyermeki jogokról
 - gyermekek fejlődését biztosító lehetőségekről,
 - gyermekek fejlődését biztosító támogatásokról.

A gyermekvédelmi megbízott feladatai:

Intézményünkben a fenti célok, feladatok megvalósulását az óvodavezető irányítása mellett gyermekvédelmi megbízott koordinálja. Feladata:

- Összefogni az óvodapedagógusok csoportos gyermekvédelmi munkáját,
- A csoportos óvónőktől származó információk továbbítása az óvodavezető felé, (óvodavezető tájékoztatása)
- A Gyermekjóléti Központ óvodánkat is érintő eszmegbeszélésein való részvétel
- Szükség esetén a gyermek védelme érdekében a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatásos működtetése

Az óvodavezető a gyermekvédelmi megbízottól kapott információk alapján a

- o jelzi, értesíti, illetve segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól gyermek veszélyeztetettsége esetén,
- o illetve hatósági eljárást kezdeményez a gyermekek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása esetén,
- o kezdeményezi az önkormányzat szociálpolitikai osztályán, az anyagi, pénzügyi ellátás, támogatáshoz való hozzájárulás megszervezését.

9. CSOPORT DOKUMENTUMOK

9.1 GYERMEKEKKEL, NEVELÉSSSEL KAPCSOLATOS DOKUMENTUMOK

- Csoportnapló
- Felvételi – és mulasztási napló
- Éves terv
- Fejlődést nyomon követő napló

A csoportnapló tartalmazza:

- A csoport óvodapedagógusait és óvodai dajkáját
- A gyermekek névét és jelét
- A gyermekek születés- és névnapját
- A fiúk és lányok számát, összesített adatait,
- A gyermekek éveinek számát
- A sajátos nevelési igényű gyermekek számát
- A bölcsődéből érkezettek számát
- A tankötelessé váló gyermekek nevét
- Napirendet
- Hetirendet
- Nevelési tervet, feladatokat
- Szervezési feladatokat
- Megfigyeléseket
- A tervezett programokat
- Havi tematikus tervet
- Heti ütemtervet,
- Értékeléseket
- A hivatalos látogatásokat
- A gyermekek egészségének és testi épségének védelmére vonatkozó tervet
- Csoport szokásainak és hagyományainak tervét
- Az óvoda közös ünnepeinek és hagyományainak tervét
- Feljegyzések, nyilvántartásokat
- Statisztikai adatokat
- Egyebeket

9.2 A GYERMEKEK FEJLESZTÉSÉNEK, FEJLŐDÉSÜK NYOMONKÖVETÉSÉNEK DOKUMENTUMAI

- **Fejlődési napló**
A fejlődési napló szempontsora a gyermekek ismeretére, készség és képesség mutatóira épül.

- **Fejlesztési napló**
Azokról a gyermekekről vezetjük, készítünk fejlesztési tervet akik az aktuális törvényi szabályozások értelmében egyéni fejlesztésre szorulnak.
- **Anamnézis lap**
Újonnan érkező gyermekek esetén a szülő által kitöltött, a fejlődés kiindulópontját regisztráló dokumentum
- **Éves-terv**
Az óvónők által az adott nevelési évre, korcsoportra készített (ismeret, készség, képesség) fejlesztési terv
- **Nevelési-terv**
Az óvónők által fél évente készített és értékelt, a gyermekek és a csoport egyéni sajátosságait figyelembe vevő megvalósításra váró nevelési feladatokat leíró dokumentum, melyet a csoport napló tartalmaz.

10. AZ ÓVODAI NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA TERVEZÉSE

A tervezés jellemzői

- nevelés, képességfejlesztés központú
- komplex, (akár projekt) tervezés
- cselekvésen, cselekedtetésen alapuló
- életkori sajátosságok, szükségletekhez való igazodó
- aktuálisan domináns szükségletekhez, egyéni sajátosságokhoz igazodó (megsegítés, tehetséggondozás)
- játék dominancia hangsúlyozása
- tapasztalatszerzés sokoldalúsága, élményszerűsége
- önmegvalósítás, felfedezés, alkotói tevékenység elősegítés
- az óvodapedagógus a tanulási folyamat elősegítője

Tervezés feladata koordináló funkcióból adódik

- objektív tényezők számbavétele és koordinálása (célok, feladatok, elvárások, tartalom, módszerek, szervezési formák)
- Szubjektív tényezők számbavétele és koordinálása
- gyermekről szerzett információk: tanulási képessége, előzetes tapasztalatok, meglévő tudás, aktivizálhatóság önálló munkavégzés fejlettsége együttműködő képesség színvonala, társas helyzet jellemzői, tanuláshoz való viszony stb.
- pedagógus jellemzői: általános és szakmai kulturáltsága, egyéni arculata, irányultsága, belső tartalékai

Közvetlen felkészülés menete

- tartalom (anyag) kiválasztása
- cél, feladat, értékek megállapítása az előzmények tükrében
- tartalom megjelenítése
- módszerek, eszközök megválasztása
- szervezeti- és munkaformák megválasztása
- tevékenység menetének összeállítása,

- eszközök kipróbálása, előkészítése,
- ellenőrzése, tevékenység lebonyolítása
- eredmények számbavétele, elemzése, értékelése

A játékos ismeretszerzés tervezése

Az ismeretszerzés tervezése éves, havi, heti tervekben készül el. A tervezés célja a tudatosság, tervszerűség, hogy az óvónő folyamatban lássa, egymásra épülve folyamatként kezelje a tapasztalatszerzés, megismerés, képességfejlesztés útját.

Az éves tervben rögzítjük a fejlesztés évre, hónapra tervezett anyagát, heti tervben pedig annak heti, napi ütemezését, melyet minden év szeptember 15-ig (kiscsoport esetén október 30-ig) készítenek el a csoportok óvónői közösen.

Heti tervezés biztosítja a tematikus tervek és éves tervek lebontását, a fejlesztési feladatok egymásra épülését. A heti terv nem megmásíthatatlan, az élethelyzet, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek, a gyermekek fejlődési üteme, igénye, az élmények, az aktuális feladatok irányítják, befolyásolják a folyamatot.

Az anyag elrendezésének, feldolgozásának szempontjai::

- Az évszakok
- Az évszakok jeles napjai
- Az évszakok ünnepei
- Komplexitás

Ebben a korban a gyermekek alapvető tevékenysége a játék, éppen ezért lebontjuk az ismeretszerzések közti falakat és a felkínálkozó lehetőségekhez igyekszünk minél jobban kihasználni a komplexitást.

11. A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, NEVELŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

A 20/2012(VIII.31.) EMMI rendelet 2.sz.mellékletének megfelelően, nevelési programunk végrehajtásához szükséges, a nevelő munkát segítő eszköz és felszerelési jegyzék mennyiségi mutatóit tagóvodánként az **2.sz. függelék** tartalmazza.

12. MÓDOSÍTÁSI RENDELKEZÉS

A programmódosítás eljárási szabályai

Automatikus programmódosítást eredményez az olyan Fenntartói döntés, amely az intézmény működésében változtatásokat eredményez, vagy arra hatással van, mint

- újabb fenntartói igények megfogalmazása az intézménnyel szemben
- az intézmény Alapító okiratának módosítása
- az intézmény működésének átalakítása, átszervezése.
- törvényi rendelkezések

A nevelési program **módosítását kérheti**, kezdeményezheti a

- Nevelőtestület, amennyiben a nevelőtestület 40%-a azzal egyetért
- Szülők, amennyiben a szülők 20%-a azzal egyetért.

Eljárásrendje:

1. A módosítást kezdeményezők csoportja írásbeli programmódosítási javaslatot terjeszt elő az óvodavezetőnek
2. Az óvodavezető a nevelőtestület elé terjeszti a javaslatot,
3. A nevelőtestület véleményezi a javaslatot,
4. A nevelőtestület döntést hoz a programmal kapcsolatban
5. A program módosítását a programellenőrző munkaközösség módosítja

13. LEGITIMÁCIÓS ÉS ÉRVÉNYESSÉGI ZÁRADÉK

A Kincses Pedagógiai Program nyilvánossá tétele a nevelőtestület felé 2014.08.29.-én megtörtént, melyet e napon elfogadtak, ez által legitimmé vált. A program elfogadásáról jegyzőkönyv készült, mely a program **1.sz. mellékletét** képezi.

Jelen Kincses Pedagógiai Programot Szénásiné Mészáros Márta a Kincses Óvoda Intézményvezetője **1/2014.sz.** határozatával jóváhagyta, ezáltal 2014.09.01.-től

VISSZAVONÁSIG ÉRVÉNYES.

A hatályba lépéssel egyidejűleg érvényét veszti a **...7/2013.sz.** határozat alapján a nevelőtestület által elfogadott és az óvodavezető által **1/2013 sz.** határozattal jóváhagyott módosított Kincses Nevelési Program.

Érd,2014.08.29.

P.H.

.....
óvodavezető

